PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto IX. - Štev. 123 (2433) | Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr. | TRST, nedelja 24. maja 1953 | Cena 25 lir

NA MNOGA LETA TOVARIŠ TITO!

Z imenom tovariša Tita, ki praznuje jutri svoj 61. rojstni dan, je povezanih za nas, za našo matično državo Jugoslavijo in za ves svet toliko velikih in pomembnih dejstev, toliko slavnih strani zgodovine in toliko svetlih perspektiv, da jih je v kratkih besedah težko vsaj površno omeniti. Omejili se bomo na tri točke, ki prihajajo nam, tržaškim demokratičnim Slovencem, ob tem dnevu v prvi vrsti na misel.



Tito je tisti, ki je skupno s svojimi sodelavci pripravil, organiziral in vodil junaško narodnoosvobodilno borbo jugoslovanskih narodov, ki ni samo priborila Jugoslaviji svobodo in resnično neodvisnost in ji omogočila, da na novih naprednih temeljih zida lepšo, socialistično bodočnost, temveč je tudi bila v najmračnejših dneh druge svetovne vojne, v času največje moči hitlerjevsko - mussolinijevske fašistične koalicije svetal žarek, ki je zasužnjenim narodom Evrope dejal poguma in jim vlival novo upanje. Z narodnoosvobodilno borbo jugoslovanskih narodov je najtesneje povezana protifašistična in osvobodilna borba primorskih Slovencev in Hrvatov in vsega tržaškega demokratičnega ljudstva; takrat smo bili kot sestavni del vključeni v to borbeno fronto pod Titovim vodstvom in v njej dočakali nepozabni 1. maj 1945, zmago nad nacifašizmom in — žal kratkotrajno — popolno osvoboditev.

Titova Jugoslavija je bila tista, ki se je leta 1948 uprla kremeljskim zasužnjevalnim načrtom in s tem izvršila zgodovinski preobrat v svetovnem razvoju, katerega pomena danes še ne moremo v celoti oceniti. Pod Titovim vodstvom je naša matična domovina ohranila svojo narodno neodvisnost in obranila pravice, da vse bolj razvija socialistične družbene odnose, da gradi socialistično demokracijo, da postane zgovorna negacija moskovskega birokratskega državnokapitalističnega sistema, s katerega odtlej vedno bolj pada lažna krinka socializma. Pomen tega dogodka in nadaljnjega razvoja v Jugoslaviji za ohranitev miru in za bodočnost socializma v svetu je neprecenljiv, čeprav tudi pri tej oceni ne izgubljamo izpred oči, da se socializem danes nujno pojavlja povsod in v vseh oblikah in da je kot ideja že zmagal.

Končno je za nas tržaške Slovence in vse demokratične Tržačane Titova Jugoslavija najzanesljivejši branik pred grabežljivostjo italijanskega imperializma, ki nas hoče zasužnjiti ter gospodarsko, Slovence pa tudi fizično uničiti. In spet: ko ne bi bila nova Jugoslavija takšna, kot je pod Titovim vodstvom izšla iz narodnoosvobodilne vojne in kot se je, spet pod Titovim vodstvom, razvila in ostala neodvisna in zaradi te svoje neodvisnosti in notranje enotnosti in moči pomemben činitelj v mednarodnem političnem življenju, bi bila ta obramba naših interesov mnogo manj učinkovita, ali pa je sploh ne bi bilo.

To — pripravljenost Titove Jugoslavije, da se z vsem pogumom in vsem požrtvovalnim udarkom zavzame za naše interese, da nas podpre v naši protiimperialistični borbi, pa tudi veljavo, ki jo ima beseda današnje Jugoslavije in njenega voditelja v svetu, smo ponovno občutili ob nedeljskem Titovem govoru v Slavonskem Brodu, ki ga je velika večina tržaškega prebivalstva, ne glede na siceršnje razlike, navdušeno sprejela. Saj se je zgodilo, da je prišel v tovarni delavec, sicer pod vplivom vidaljevskega vodstva, k našemu tovarišu, mu stisnil roko in dejal: «Dajem roko tebi, ker je Titu ne morem!»

Tovarišu Titu veljajo ob njegovem rojstnem dnevu iskrene čestitke in najboljše želje tržaških Slovencev in vsega demokratičnega tržaškega prebivalstva.

Maršal Tito sprejel tajnika indonezijske socialistične stranke

BEOGRAD, 23. — Predsednik republike Tito je sprejel danes popoldne glavnega tajnika socialistične stranke Indonezije Sitorusa Lintonga Mulija in se zadržal z njim v enournem razgovoru. Sprejemu je prisostvoval tudi Vladimir Dedijer, sekretar komisije za mednarodna vprašanja SZDLJ.

AURIOL POOBLASTIL MOLLETA da prouči možnost sestave vlade

Tajnik francoske socialistične stranke bo dal jutri dokončni odgovor - Za ponedeljek napovedana splošna stavka železničarjev

PARIZ, 23. — Predsednik republike Auriol je danes nadaljeval posvetovanja za rešitev vladne krize. Sprejel je najprej radikalne voditelje Yvona Delbosa in Vincenta Giafferija. Po razgovoru je Delbos govoril o težavah, ki jih ima predsednik pri svojih poizkusih za rešitev krize, in je poudaril, da bi bilo treba najti novo parlamentarno večino. Dodal je, da upa, da bodo «socialisti pripomogli, če ne sedaj vsaj v bodoče, k ustvaritvi demokratične večine».

Pozneje je Auriol sprejel delegacijo neodvisnih, ki jo je vodil Chastellain, in nato delegacijo agrarne skupine. Za tem so se pri predsedniku oglasili predstavniki degolističnih odpadnikov («republikanska in socialna akcija») pod vodstvom poslanca Barrachina in predstavniki demokratične in socialistične zveze odpora pod vodstvom poslanca Mitterranda. Končno je Auriol sprejel tudi poslanca Cota kot predstavnika skupine progresistov, ki je povezana s kominformisti.

Svoja posvetovanja je Auriol nadaljeval tudi popoldne in je najprej sprejel glavnega poročevalca parlamentarne finančne komisije Charlesa Barangea, zatem nekatere delegate neodvisne skupine poslancev za prekomorske dežele ter glavnega poročevalca finančne komisije republiškega sveta Berthoina. S tem je predsednik zaključil današnja posvetovanja.

Popoldne pa so sporočili, da je Auriol pozval glavnega tajnika socialistične stranke Guya Molleta, naj prouči možnost sestave nove vlade. Mollet, ki je odsoten iz Pariza in je bil obveščen po telefon o predsednikovem predlogu, je izjavil, da bo dal dokončen odgovor jutri popoldne.

Stavka, ki se je včeraj začela na pariški postaji Lyon, se danes delno nadaljuje. Odpotovalo je le majhno število vlakov, mednarodni vlaki pa imajo velike zamude. Tudi v Dijonu, Lyonu in drugod železničarji delno stavkajo. Nekominformistični sindikati so danes pozvali svoje pristaše, naj ne stavkajo, v pričakovanju splošne stavke železničarjev, ki je določena za 27. maja.

Jutri nadaljevanje pogajanj o Koreji

TOKIO, 23. — Fenjanški radio je danes oddajal članek severnokorejskega vladnega lista, v katerem se delegati združenega poveljstva v Panmunjomu pozivajo, naj v ponedeljek, ko se bodo spet nadaljevala pogajanja, sprejmejo kitajsko - severnokorejske predloge od 7. maja. List poziva združeno poveljstvo, naj umakne svoje predloge in, pripominja, da bi ti predlogi samo zakasnili sklenitev premirja.

Medtem predvidevajo v Tokiu, da bo general Harrison, ki je danes odpotoval iz Tokia na Korejo, prinesel s seboj nove načrte za pogajanja. Kakor zatrjujejo obveščeni krogi, bo združeno poveljstvo med drugim baje predlagalo, naj bi ujetnike, ki odklanjajo repatriacijo, pridržali v ujetniških taboriščih do sklicanja politične konference, toda določi naj se rok za sklicanje te konference.

V Washingtonu domnevajo, da bo združeno poveljstvo v zvezi z novimi predlogi določilo tudi rok, v katerem naj bi se sporazumeli o ustavitvi sovražnosti; če do tega ne bo prišlo, bi združeno poveljstvo prekinilo pogajanja. Prihodnji teden se bo torej videlo, ali bo mogoče podpisati sporazum o premirju še pred konferenco na Bermudih, ali pa bodo pogajanja prekinjena. Zdi se, da je general Clark obvestil Washington, da po njegovem mnenju Kitajci in severni Korejci ne želijo iskreno premirja, in da je vztrajal, naj bi ga pooblastili, da določi rok za zaključek pogajanj.

Ameriški demokratični senator Sparkman, ki je tudi član senatnega pododbora za odnose z Daljnim vzhodom, je izjavil, da sta obe stranki na Koreji «zelo blizu» sporazuma, seveda če Kitajci in severni Korejci želijo skleniti premirje. Dodal je, da bo združeno poveljstvo, v primeru, da severni zavrnejo nove predloge, zelo verjetno prekinilo pogajanja za premirje.

Medtem je v Washingtonu senatni preiskovalni pododbor, ki je raziskoval obtožbe o pomanjkanju streliva na Koreji, objavil poročilo, v katerem pravi, da je preiskava ugotovila, da se je ves čas vojne na Koreji stalno čutilo pomanjkanje streliva, zaradi česar je bilo potrebno racioniranje raznih vrst streliva za čete na korejski fronti. Poročilo dodaja, da je bilo zaradi tega delovanje sil združenega poveljstva na Koreji omejeno, kar je škodilo vojaškim operacijam in povzročilo tudi nepotrebno izgubo življenj.

Poročilo ugotavlja dalje, da so bile ob izbruhu vojne na Koreji velike zaloge streliva vseh vrst iz zadnje svetovne vojne, toda te zaloge so se polagoma zmanjšale. Takoj od začetka vojne so se dotični, ki so odgovarjali za vojaške načrte, naslanjali na domnevo, da se bo vojna končala v določenem času. Septembra 1950 so bili dobavitelji pozvani, naj računajo z domnevo, da bo vojna končana do 1. julija 1951. Od tedaj in tudi potem, ko so v vojno posegli Kitajci, so nadaljevali z isto politiko določanja predvidenih rokov za zaključek vojne.

Poročilo pravi, da je težko «ugotoviti odgovornost», dodaja pa: «Predsednik, državni departma, obrambni tajnik, tajnik za vojsko, državni varnostni svet in združeni glavni štabi so slabo ocenili napadalne načrte. Niso znali dati potrebnih navodil tistim, ki so bili odgovorni za vojaške načrte, in tudi ne sprejeti učinkovitih ukrepov za izboljšanje položaja, ko je resnost postala očitna vsem prizadetim strankam».

Na koncu pravi poročilo, da so se dobave streliva sedaj povečale, in dodaja, da če bi se podobne napake in nezmožnosti pri pripravljanju učinkovitih načrtov za obrambo in varnost ZDA ponovile, «bi to lahko pomenilo katastrofo za Ameriko».

„New York Times" objavil odgovor jugoslov. predstavnika

WASHINGTON, 23. — «New York Times» je objavil danes pismo, ki mu ga je poslal ravnatelj jugoslovanskega informacijskega urada v New Yorku Ljubo Drndič, ki polemizira z znanim uvodnikom Herberta Matthewsa, objavljenim v tem dnevniku 19. maja v zvezi z govorom maršala Tita v Slavonskem Brodu.

Drndič poudarja, da je Jugoslavija izpostavljena stalnemu izzivanju Italije in navaja naslednje glavne točke: 1. lanska pobuda italijanskega obrambnega ministra Pacciardija, ki je hotel doseči od zahodnih velesil, da bi z grožnjo ukinitve pomoči prisilile Jugoslavijo, naj pristane na tako rešitev tržaškega vprašanja, kot jo zahteva Italija. 2. ponovni italijanski poskus, da veže svoje sodelovanje v NATO na njej ugodno rešitev tržaškega vprašanja; 3. tristranska izjava iz leta 1948, ki je bila napravljena, da bi vplivala na italijanske volivce pred parlamentarnimi volitvami.

Drndič zatrjuje nadalje, da je treba tudi nedavne De Gasperijeve izjave razumeti kot poskus pritiska na Jugoslavijo, tokrat v obliki poziva Sovjetski zvezi, naj s pristankom na tristransko izjavo dokaže svojo dobro voljo, da prispeva k svetovni pomiritvi. Drndič poudarja, da bi bilo treba to pobudo obžalovati, medtem ko je «New York Times» napadel neizbežno reakcijo predsednika Tita.

Nato omenja Drndič stavek iz uvodnika «New York Timesa», ki pravi, da ni dvoma, da bi ZDA med De Gasperijem in Titom izbrale De Gasperija, in se vprašuje: «Mar pomeni to, da je Amerika že zavzela stališče, ne da bi proučila bistvo vprašanja? Podobno obravnavanje mednarodnih vprašanj ne more okrepiti prijateljskih vezi med narodi in še manj lahko ustvari ugodno ozračje za neposredne razgovore med Italijo in Jugoslavijo za rešitev tržaškega vprašanja», zaključuje Drndič.

LJUBLJANA, 23. — V Ljubljani se je danes začela grško-jugoslovanska konferenca o železniških tarifah. Mešana komisija, ki jo sestavljajo zastopniki državnih železnic obeh držav, bo določila železniške tarife za izvoz blaga iz Grčije in Turčije v Jugoslavijo kakor tudi za tranzit med Grčijo in zahodnoevropskimi državami skozi jugoslovansko ozemlje. Konferenca bo trajala nekaj dni.

Italijansko sodišče priznava pravico cerkve do vmešavanja v politično življenje

Zanimiva razsodba preiskovalnega sodnika v Anconi - Gonella razkriva revizionistični značaj politike demokristjanske stranke in vlade

(Od našega dopisnika)

RIM, 23. — Danes je preiskovalni sodnik v Anconi ustavil sodni postopek proti anconskemu nadškofu, ki je bil uveden na zahtevo komnformističnih poslancev Maniere, Massole, Capalozze in Ruggerija. Bolj kot samo dejstvo, da je bil sodni postopek ustavljen — saj je šlo predvsem za kominformovsko propagandistično potezo, ki izzveni celo smešno, če pomislimo, da so poslanci KPI v ustavodajni skupščini glasovali za konkordat — je zanimiva obrazložitev, pa menda tudi to, da je ustavitev postopka zahteval javni tožilec.

V obrazložitvi razsodbe, da zaradi omenjene ovadbe ni mogoče sodno ukrepati, pravi preiskovalni sodnik, da je «posebna naloga svečenika katoliške vere, da vodi vernike po poti, ki jo ima v skladu z naukom katoliške doktrine za najbolj primerno, da se reši vera. V okviru duhovne oblasti je treba cerkvi priznati, kot pravi člen 2 pogodbe med sveto stolico in Italijo, popolno suverenost na njenem področju v skladu z njenimi tradicijami in zahtevami njenega poslanstva v svetu».

Glavno je pa to-le: «V skladu s tem ustavnim načelom državni organi ne morejo ne priznati, da lahko naravo, cilje in meje duhovne oblasti katoliške cerkve določa samo cerkev sama».

S tem je sodišče v Anconi v zvezi s konkretnim primerom, ki ga je obravnavalo, ne samo priznalo škofom pravico, da se vmešujejo v politično življenje države, temveč tudi, da smejo sami določati, kako daleč lahko pri tem gredo.

Kolikor nam je v Rimu znano, je to prva razsodba v vrsti številnih sodnih postopkov, ki so bili uvedeni proti skoraj vsem italijanskim škofom na podobne ovadbe opozicijskih poslancev. Gotovo bo ta sodba služila obenem kot precedens za ravnanje ostalih sodišč, pa tudi, kar je važneje, za oblikovanje odnosov med cerkvijo in javnim življenjem v Italiji, za čedalje večje poseganje Vatikana in njegovih podružnic v italijansko politično življenje. Tudi sicer se vatikansko glasilo «Osservatore Romano» vsak dan ukvarja z volitvami in vse bolj odkrito poziva volivce ne le, naj ne glasujejo za tega ali onega, temveč že, naj glasujejo samo in edino za demokristjansko stranko.

De Gasperi je medtem danes zvečer odpotoval z vlakom v Vittorio Veneto, kjer bo imel že dolgo napovedani dvakrat simbolični govor ob obletnici vstopa Italije v prvo svetovno vojno. Razen v Vittoriu Venetu bo De Gasperi govoril jutri še v Trevisu, v ponedeljek zvečer pa bo govoril v Tridentu. Nato se bo vrnil v Rim.

Okvir, v katerega se uvršča De Gasperijev govor v Vittoriu Venetu, pa je začrtal danes politični tajnik demokristjanske stranke Gonella, ki je v govoru v Pesaru med drugim dejal:

«Demokristjanska politika po letu 1945 ima za cilj, da se odpravijo krivice mirovne pogodbe in da se ponovno vzpostavi teritorialna celovitost («integrità territoriale»), ki jo je porušila politika podrejanja nacizmu». Po tem programu revizionizma ki ga tako jasno uradni predstavniki v Italiji doslej še niso izrazili, je Gonella povedal še nekaj o metodi in upih italijanske diplomacije: «S sodelovanjem z zahodnimi velesilami, je zaključil Gonella, je De Gasperi postavil potrebne osnove, da dosežemo zadovoljitev upravičenih italijanskih teritorialnih zahtev, ne da bi se morali zatekati k vojnim pustolovščinam».

A. P.

Jutri poizkus z atomskim topom

LAS VEGAS, 23. — V ponedeljek zjutraj v zgodnjih urah bodo preizkusili ameriški atomski top. Navzoče bodo številne vojaške in politične osebnosti, novinarji pa bodo sledili poizkusu bolj od daleč. Top bodo sprožili z električnim tokom strokovnjaki, ki bodo oddaljeni približno 15 kilometrov od topa, in strel bo usmerjen v točko, oddaljeno približno 11 kilometrov od topa. Čeprav niso objavili nobenih podatkov, domnevajo, da znaša teža izstrelka (280 mm) približno 450 kg, njegova dolžina pa je 75 centimetrov.

Streljali bodo na vlak 15 vagonov in na poslopja, ki so bila zgrajena po različnih sistemih. V določeni razdalji bo eksploziji prisostvovalo 2400 vojakov, ki bodo prišli na kraj eksplozije, potem ko bodo atomska izžarevanja znatno pojenjala. V rezervi bo še drugi top za primer, da bi kak incident onemogočil uporabo prvega.

PO VESTI O SKLICANJU TROJNE KONFERENCE NA BERMUDIH

Različno gledanje na sestanek v evropskih državah in v ZDA

Na Bermudih so oblasti že začele s prvimi pripravami za sestanek - Še vedno živahni komentarji svetovnega tiska

HAMILTON (Bermude), 23. Krajevne oblasti v Hamiltonu so že začele s pripravami za sestanek med tremi zahodnimi «velikimi», ki ga predvidevajo za drugo polovico junija. Predvidevajo izreden dotok novinarjev, za katere bo treba najti stanovanje in jim preskrbeti dodatne telefonske in brzojavne zveze. Vprašanje je še težje, ker bo sestanek treh prav v času največje turistične sezone na Bermudih, ki so izvoljeno letovišče ameriških milijonarjev. Hoteli so skoraj že vsi rezervirani od letoviščarjev.

Svetovni tisk medtem še vedno komentira sklicanje trojne konference.

Današnji «New York Herald Tribune» piše, da je splošno odobravanje, ki je sprejelo vest o konferenci na Bermudih, konkreten dokaz nujnosti te konference. List opozarja, da evropske države na eni strani pozdravljajo konferenco iz različnih razlogov in pravi: «V Evropi je mnogo takih, ki menijo, da je trojna konferenca samo uvod v konferenco štirih. Drugi, zlasti v ZDA, so skeptični glede rezultatov razgovorov z Rusi, dokler ne bodo urejena nekatera vprašanja. Po njihovem mnenju je konferenca na Bermudih nujno potrebna, da se uredijo težave, ki so nastale med zahodnimi deželami glede vprašanj kot n. pr., kakšno politiko voditi v Aziji in kako organizirati obrambo v Evropi». List zaključuje, da pa je vsekakor potrebno, da se predstavniki treh zahodnih velesil čimprej sestanejo in pogovorijo.

«Daily News» pa pravi, da bo predsednik Eisenhower «potreboval vso svojo odločnost, da se bo upiral Churchillovi prepričevalni zgovornosti, ki jo večina Amerikancev občuduje in spoštuje, ki nam pa poskuša v tem primeru prodati program, ki bi prinesel veliko škodo ZDA, če bi ga sprejele».

Tudi londonski «Times» se ukvarja s trojno konferenco in piše: «Živahne reakcije, ki jih je izzvalo v ZDA preprosto sporočilo o ameriškem predlogu za sestanek treh zahodnih velesil, dokazuje, kako globoki so dvomi v Washingtonu glede morebitnih razgovorov z Rusi v sedanjem trenutku. Zaradi tega je treba razumeti, da se mora predsednik Eisenhower pripraviti, da postane prav tako nepopularen pri svojih privržencih, kot bi postal popularen Churchill, če bi se mu posrečilo prepričati ameriškega predsednika, naj sprejme njegovo stališče.

Zdaj, ko je Eisenhower dal pobudo za tristranski sestanek, je treba upati, da bo ukrenil tako, da bo lahko diskutiral s kongresom o zunanji politiki ZDS še pred konferenco na Bermudih V nasprotnem primeru je težko predvidevati, da bi lahko na tej konferenci dosegli kak napredek in spravili v soglasje različna stališča kot n. pr. glede Koreje in glede Kitajske».

Konservativni «Daily Telegraph» poudarja, da je vest o trojni konferenci «vzbudila številne upe, ki pa ne smejo prikriti dejstva, da je za razumevanje med vzhodom in zahodom nujno potrebno, da razpolaga Zahod z zadostnimi oboroženimi silami, da se upre morebitnemu napadu.

ODPRTO PISMO

gospodoma univ. prof. Giustiju in Colognattiju

Izvedel sem, da so Slovenci dobili novo nezaupnico od načelnika Prosvetnega urada ZVU ob imenovanju komisije za šolske knjige. Nezaupnica je namreč izražena v tem, da niso v komisiji več samo člani s slovenskih šol, kakor je to bilo v prejšnjih letih. Izvedel sem tudi, g. prof. Giusti, da ste dobili imenovanje v komisijo za šolske knjige od načelnika Prosvetnega urada ZVU in tudi to, kaj ste načelniku Prosvetnega urada ZVU ob svojem imenovanju dejali. Izrazili ste se namreč nekako tako, da imenovanje sicer sprejemate, da pa ne čutite dovolj sposobnosti v slovenskem jeziku, da bi v komisiji nekaj pomenili. Tako ste povzročili, da Vam je bil po lastni želji dodeljen g. prof. Colognatti, ki naj po Vašem mnenju dovolj dobro obvlada slovenščino.

Ne govorimo tu o sposobnosti in zaslugah, ki jih imata kot univerzitetna profesorja na italijanski univerzi. Tudi nismo proti nobenemu profesorju z italijanskih univerz, ki lahko s polno odgovornostjo prevzame nase dolžnosti, ki mu jih nalaga taka komisija, da bodo knjige zares dobre in v polni meri ustrezale zahtevam slovenskih šol. Hočemo Vas vprašati, zakaj ste čutili potrebo, da ostanete v komisiji, v kateri, ker slovenščine ne obvladate, ne morete brez «tolmača» nič pomeniti in koristiti? Ali ne bi bilo bolj pošteno, da imenovanja ne bi sprejeli in ga prepustili nekomu, ki slovenščino obvlada tako, da lahko nosi vso odgovornost pri izdaji učnih knjig, ki so namenjene slovenskim šolam? Ali se Vam ne zdi, da ste sebi in pritegnjenemu g. prof. Colognattiju naprtili preveliko odgovornost pred vsem slovenskim narodom, ako ne bodo knjige take, kakršnih si slovenski narod želi?

Prosimo Vaju, da natančno premislita, ne o Vajinih sposobnostih za italijanske univerze in šole sploh, o katerih ne dvomimo, da jih imata, temveč samo o Vajinem pomenu v komisiji za šolske knjige, namenjene slovenskim šolam, in če sta poštena, da svoji imenovanji vrneta načelniku Prosvetnega urada ZVU.

Za zaključek in v premislek še tole: kaj bi Vidva rekla, ko bi se zgodilo obratno, to je, ko bi bila v komisijo za italijanske šolske knjige imenovana dva Slovenca, morda še s pomanjkljivim znanjem italijanščine?

Oče slovenskega dijaka

Trgovski dom

Mišljen je bivši slovenski Trgovski dom v Gorici. Ta članek se bo sicer bavil z drugimi stvarmi, vendar pa je jedro vse zadeve ravno tisti od pamtiveka slovenski kos zemlje v srcu Gorice, na katerem so si točno pred 50 leti (aprila 1903) goriški Slovenci postavili svoje gospodarsko in kulturno središče: Trgovski dom.

Zal bo moje pisanje še precej suhoparno, ker bodo v njem prevladovala pravna razmišljanja. Potrudil pa se bom, da slog kolikor mogoče omilim; kajti stvar je tako važna, da jo mora spoznati in razumeti čim bolj široka javnost.

Pojdimo po vrsti! V «Primorskem dnevniku» z dne 21. t. m. čitam, da je rimsko notranje ministrstvo objavilo odlok, s katerim se Josipu Klanjščku iz Pevme zabranjuje zopetna pridobitev italijanskega državljanstva. Ni mi zadostovalo še precej izčrpno poročilo v listu in zato sem predvsem vzel v roke rimski Uradni list «Gazzetta Ufficiale», da si preberem dotični dekret.

Ta dekret, ki je podpisan od notranjega ministra Scelbe, je objavljen na str. 1740 št. 140 Uradnega lista z dne 7.5.1953. Datiran pa je z dnem 18.4.1953. Uvodoma ugotavlja, da je bil Klanjšček Josip pok. Josipa in pok. Vogrič Tereze rojen v Pevmi dne 19.8.1900, da je na podlagi določil senžermenske mirovne pogodbe postal italijanski državljan z vsemi zakonitimi pravicami (di pieno diritto), da je nato dne 6.12.1940 na lastno prošnjo pridobil jugoslovensko državljanstvo ter s tem izgubil italijansko državljanstvo.

Dne 30. oktobra 1952 je Klanjšček podal izjavo, da se odpoveduje jugoslovanskemu državljanstvu in da hoče v enem letu ustanoviti svoje stalno bivališče v Italiji.

Dekret pravi nadalje, da se je ta namen konkretno izvršil dne 9. marca 1953, ko je Klanjšček predložil izjavo o izbiri stalnega bivališča (elezione di residenza) v goriški občini v smislu in za dosego učinka čl. 9 zakona o državljanstvu.

Dekret piše nadalje, da je Državni svet (Consiglio di Stato) že 7.4.1953 pod št. 598 izdal svoje mnenje, češ da je tu na mestu ukrep prepovedi (inibizione) zopetne pridobitve državljanstva.

Dekret nato nadaljuje dobesedno: «Considerando che dalla data del suo ritorno a Gorizia il Klanjšček ha svolto attività contraria ai legittimi interessi dell'Italia in quella zona di confine dando palese prova dei suoi sentimenti antiitaliani...» (Upoštevajoč dejstvo, da je Klanjšček od dneva svojega povratka (!) v Gorico razvijal delavnost, ki je nasprotovala zakonitim interesom Italije v tem območnem predelu in dal očiten dokaz svojih protiitalijanskih čustev...); dekret torej tako nadaljuje in se konča s prepovedjo kakor je že označena.

Pripominjam, da nimam na razpolago nikakih podrobnih dejanskih informacij, da pa so mi določene okolnosti znane od prej. Podlago za moje razmišljanje pa tvori v prvi vrsti besedilo odloka samega.

Predvsem je treba poudariti, da zakon o državljanstvu predpisuje, da se taka prepoved (inibizione) sme izdati samo, «per ragioni gravi», torej iz razlogov, ki so «težki», t. j. tehtni, upoštevanja vredni, resni.

Josip Klanjšček je torej moral zagrešiti nekaj res hudega.

Najbrže je bil zaradi tega obsojen. Meni to ni znano, a dekret trdi, da je deloval proti «zakonitim interesom Italije» (sodim, da gre tu za državo Italijo), in ker so zakoniti interesi države zaščiteni v čl. 241 do 294 K. z., bi človek moral sklepati, da je bil Klanjšček obtožen in obsojen. Če pa dekret ne misli na državo, temveč na Italijo sploh, potem se moramo vprašati: kaj je Italija? Kaka stranka, kaka vlada ali kak režim ni še Italija. Italija je tista brezprimerno lepa in zanimiva dežela, ki jo imamo za vrt Evrope, je to dežela z italijanskim ljudstvom, ki je delavno, pridno, nadpovprečno brihtno, polno najslavnejših tradicij na vseh popriščih človeškega udejstvovanja.

Ni ga človeka na Goriškem, ne v Italiji, ne na vsem svetu, ki bi kaj imel proti tej deželi in proti temu ljudstvu. Če pa dekret misli na nasprotstvo proti temu ali onemu režimu ali proti tej ali oni politični in upravni usmerjenosti, ko govori o protiitalijanskih čustvih, potem je takih ljudi na milijone v sami Italiji in med samimi Italijani.

Meni je znan ravno na Goriškem primer zopetne pridobitve državljanstva. Stvar se je dogodila, če se ne motim, leta 1950. Šlo je za človeka, inteligenta, v javni službi, glede katerega sta pristojni oblastvi (kvestura in občina) pisali, da je zagrizen komunist Slovenec, propagandist, poln protiitalijanskih čustev itd. Obe oblastvi sta ministrstvu predlagali, naj se izda glede tega človeka prepoved proti zopetni pridobitvi državljanstva. Tedaj ministrstvo ni upoštevalo vseh teh predlogov ter je v popolnoma demokratičnem duhu opustilo prepoved. Jasno: V državi mora vladati svoboda, vsak ima lahko svoje mnenje in prepričanje in če se kdo pregreši, so za to zakoni tu, da kaj takega preprečijo.

V Klanjščkovem primeru bi človek pričakoval, da bo ministrstvo spričo tako usodnega ukrepa navedlo konkretna dejstva, ne pa odpravilo prizadetega z dvema splošnima frazama, ki jih čitamo v šovinističnem časopisju tako rekoč vsak dan.

Eno dejstvo mi je znano in ga je tudi «Primorski dnevnik» omenil: Josip Klanjšček je tožitelj v pravdi za povrnitev Trgovskega doma. Ker sem imel priliko videti dotični akt, vem, da je bil pravi tožitelj njegov pokojni oče Josip Klanjšček in da on, sedaj živeči Josip Klanjšček, le kot dedič svojega očeta nadaljuje to pravdo od leta 1951 dalje. To je vsa njegova krivda. Tudi če bi bila tožba lahkomiselna in drzna, ni to nikak greh pred zakonom. Po zakonu, posebno po čl. 24 in 25 Ustavnega zakona ima vsakdo pravico, da svoje zakonite interese in pravice brani in uveljavlja pred sodnikom. Zakon mu celo dopušča dosego oprostitve taks, če jih ne zmore.

Dr. FORTUNAT MIKULETIC

(Nadaljevanje na 6. strani)

Nadaljnji komentarji govorov maršala Tita

«Tujega nočemo, svojega ne damo» osnovno načelo v obeh govorih - Pariški list «Aurore» pravi, da že samo dejstvo, da so glasovi o tajnih pogajanjih med Beogradom in Moskvo italijanskega izvora, zadostuje, da jim svet ne verjame

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 23. — Dva pomembna govora maršala Tita v Slavonskem Brodu in v Batajnici sta izzvala živ odmev v mednarodni javnosti. V obeh govorih je maršal Tito z njemu lastno odkritostjo in brez diplomatskih zvijačnosti pojasnil stališče Jugoslavije do mednarodnih problemov. Najvažnejši del govora maršala Tita je bil posvečen napadom italijanskih državnikov proti Jugoslaviji.

Govor maršala Tita v Slavonskem Brodu, kot je pravilno poudaril svetovni demokratični tisk, je odprl nove možnosti za sporazum z Italijo. Maršal Tito, poudarjajo politični krogi, je v svojih govorih ponovno poudaril željo Jugoslavije do sporazuma, odbil vsa izzivanja in podtikanja, vsako misel na rešitev tržaškega vprašanja na podlagi tristranske deklaracije, odkrito pokazal pot, ki edina lahko pripelje do sporazuma, ter odločno in energično zavrnil vsa italijanska obrekovanja proti Jugoslaviji. Maršal Tito je v svojih govorih jasno in nedvoumno poudaril načelo: «Tujega nočemo, svojega ne damo».

«Mi nismo nikdar izdali svojih zaveznikov». To je vsekakor najpomembnejši odgovor italijanskim iredentistom in špekulantom. Te maršalove besede je pozdravila vsa svetovna demokratična javnost. Pariški list «Aurore» je v zvezi s tem napisal, da je že samo dejstvo, da so glasovi o tajnih pogajanjih med Beogradom in Moskvo italijanskega izvora, bilo zadostno, da svet podvomi o resničnosti te trditve. Ti glasovi, poudarja list «Aurore», prihajajo iz Italije, kjer maršala Tita bolj sovražijo kot Malenkova in kjer iredentisti in imperialisti skušajo ločiti Jugoslavijo od zahoda.

Želja Jugoslavije, da živi v miru z vsemi državami, ki spoštujejo njeno neodvisnost, je dovolj zgovoren dokaz, da je Jugoslavija tista država, ki se bori za pravične in enakopravne odnose med malimi in velikimi državami v svetu. Želja Jugoslavije, da živi v miru z vsemi državami, ki so pripravljene spoštovati njeno neodvisnost, je eno od osnovnih načel jugoslovanske zunanje politike. To načelo je maršal Tito poudaril tudi v svojem govoru, ki ga je imel na otoku Visu leta 1944.

To načelo, poudarja Vladimir Dedijer v uvodnem članku v nocojšnji «Borbi», je edina misel, temelj naše zunanje politike, ki je pridobilo Jugoslaviji spoštovanje v svetu.

To načelo je vodilo jugoslovanske narode v narodno osvobodilni borbi, to načelo je pomagalo jugoslovanskim narodom, da so uspešno odbili napad Moskve leta 1948. Držeč se tega načela, ugotavlja Vladimir Dedijer, je dala Jugoslavija velik prispevek svetovnemu miru in pripomogla, da se Stalinova napadalnost ne razširi. Pomoč, ki jo je Jugoslavija dobila od zahodnih držav, je še bolj okrepila njeno obrambno moč.

V skladu z načelom «Tujega nočemo, svojega ne damo» so tudi besede maršala Tita, izgovorjene v Batajnici. Mi smo miroljubna država. Naših vojaških sredstev, naše vojaške tehnike ne bomo nikdar uporabili za kakršne koli nepoštene cilje. To stališče, poudarja Dedijer, je toliko pomembnejše, ker je ponovno poudarjeno prav v času, ko so upanja v svetovni mir ugodnejša kot kdaj koli prej. Po Stalinovi smrti so nastale spremembe v odnosih med velikimi silami. Danes sovjetski voditelji v svoji zunanji politiki manevrirajo, toda vsaj zaenkrat ne v smeri razširitve vojne. Primorani so dajati koncesije stvari miru.

Zato je tem bolj nerazumljiv odnos Italije in nekaterih drugih reakcionarjev, ki ne želijo prispevati k stvari miru in ne želijo, da se odstrani stalna vojna nevarnost, ugotavlja Vladimir Dedijer. Jugoslavija ne želi biti drobiž kakršne koli politike interesnih sfer, in je odločena, upreti se vsaki nepošteni in zvijačni politiki.

Takšno naše stališče nam omogoča, je poudaril Vladimir Dedijer, da se naše dosedanje sodelovanje z vsemi državami, predvsem z ZDA, Veliko Britanijo in Francijo, kakor tudi z našimi balkanskimi prijatelji še bolj utrdi. Jugoslovansko načelo spoštovanja in enakopravnosti in suverenosti vseh držav se razvija na liniji utrditve miru».

Ob koncu poudarja, Vladimir Dedijer, da je Jugoslavija po načelu «Tujega nočemo, svojega ne damo» razvijala mednarodne politične, gospodarske in kulturne stike, ki jih želi tudi v bodoče še bolj utrditi in razširiti z vsemi miroljubnimi narodi in državami.

Vojaška delegacija FLRJ odpotovala v Izrael

BEOGRAD, 23. Sedemčlanska jugoslovanska vojaška delegacija, ki jo vodi poveljnik višje vojaške akademije general Mihajlo Apostolski, je danes odpotovala v Izrael na prijateljski obisk pri izraelski armadi. Delegacija bo ostala v Izraelu teden dni in vrača, obisk, ki ga je napravila v Jugoslaviji izraelska vojaška delegacija v lanskem oktobru. Ob odhodu z zemunskega letališča se je od delegacije poslovil tudi izraelski poslanik v Beogradu Ezra Yoran.

Na današnji dan so leta 1944 enote brigade T. Tomšiča uničile dva nemška kamiona na cesti Dravograd-Slovenj Gradec.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Danes, nedelja 24. maja
Binkošti, Cveta
Sonce vzide ob 4.26 in zatone ob 19.38. Dolžina dneva 15.12. Luna vzide ob 15.29 in zatone ob 1.51.
Jutri, ponedeljek 25. maja
Urban, Zdestan

Kdo je privilegiran?

V sklopu organizirane gonje o «privilegiranosti» slovenske šole na Tržaškem je včerajšnji klerikalni «Giornale» ponovil «argumente», s katerimi je občinski odbornik za vzgojo prof. Sciolis hotel zavrniti dokazane trditve in zahteve tov. dr. Jožeta Dekleve na eni izmed zadnjih sej občinskega sveta.

Glede na to, da je Sciolis demokristjan (in kot tak zagrizen nasprotnik vsega, kar je slovensko) bi bilo skoraj odveč zgubljati besede o tem, koliko so vredni «argumenti», s katerimi je hotel pred tržaško javnostjo pričarati privilegiranost slovenske šole. Na mnoge izmed postavk iredentistične gonje smo v našem listu tudi že odgovorili (na pr. v polemiki v «Messaggero Venetu»), vendar pa je potrebno, da povemo tudi resnico o položaju slovenskega učnega osebja, ker hočejo biti italijanski šovinisti tudi pri tem žrtve slovenskega «vitimizma».

Prof. Sciolis (in po njem «Giornale») navaja sicer točne podatke o številu učnih moči na slovenskih šolah kakor tudi o njihovi pripadnosti v razne skupine, vendar pravi, da uživajo vsi ti enake ekonomske ugodnosti kot italijanski učni personal — «di ruolo».

Nepoznavavcu razmer bi se lahko ta trditev zdela resnična, toda Sciolis se je skrbno izognil omenjanju raznih pravic in ugodnosti, ki jih uživa učno osebje, ker prav te ugodnosti in pravice dokazujejo dejansko zapostavljenost velike večine slovenskega učnega osebja. Poglejmo na primer vprašanje socialnega zavarovanja. Med tem ko imajo šolniki «italijanske stalnosti» pravico do brezplačnega zdravljenja zase in družino v bolnicah, pravico do brezplačnega zdravljenja v zavodih za tuberkulozo, pravico do 50 odst. povračila stroškov za zdravljenje pri privatnih zdravnikih in seveda pravico do pokojnine, imajo «provizorični» šolniki te pravice omejene le na določeno dobo v zavodih za zdravljenje tuberkuloze, nimajo pa pravice do pokojnine (čeprav jim odtrgujejo za pokojninski fond) temveč le pravico do 6-mesečne odpravnine v primeru odpustitve. Šolniki tretjega staleža (ki so izenačeni v ekonomskem pogledu s šolniki italijanske stalnosti) pa imajo sicer pravico do brezplačnega uradnega zdravnika, do zdravljenja v bolnici (ne za ženo) nimajo pa pravice do zdravljenja v primeru obolelosti za tuberkulozo, nimajo pravice do pokojnine in tudi ne do odpravnine v primeru odpusta.

V čem je potemtakem tisto izenačeno ekonomsko tretiranje slovenskega in italijanskega učnega osebja? Morda v dejstvu, da je velika večina slovenskih šolnikov lahko ob koncu vsakega šolskega leta vržena na cesto, zato ker se njih službovanje podaljšuje samo od leta do leta?

Prof. Sciolis je za zaključek svojih «argumentov» prihranil najlepšega izmed vseh. Dognal je, da je v Trstu najmanj 500 kvalificiranih brezposelnih italijanskih učiteljev, medtem ko da slovenskih brezposelnih učiteljev sploh ni in da je moralo zato biti sprejetih 50 moči, ki sploh nimajo predpisanih šol in naslovov.

Kako je v resnici s tem? Brezposelnih kvalificiranih slovenskih učiteljev bi lahko v Trstu našteli mnogo, ki leto za letom vlagajo prošnje za sprejem (nekateri so se tega večnega vlaganja že naveličali) pa so jim prav tako leto za letom odbite. Zakaj? Sciolis to dobro ve, še bolj pa ve n. pr. angleška policija, ki je svoj čas posredno odločala in verjetno še odloča o tem, kdo lahko uči in kdo ne. Če ne bi veljalo to merilo, bi v Trstu ne bilo težko najti vsaj tistih 50 kvalificiranih učnih moči, ki bi nadomestile 50 nekvalificiranih.

Kar se pa 500 italijanskih brezposelnih učnih moči tiče gre v glavnem za tiste, ki so se nakopičili v Trstu potem, ko so morali zapustiti osvobojene slovenske kraje, kamor jih je poslal Mussolinijev režim raznarodovat slovenske otroke. Namesto da sedaj tukaj ob raznih podporah pasejo lenobo in revščino, bi italijanska šolska oblast storila uslugo njim in svojemu narodu, če bi jih poslala kam na zaostali jug, kjer je za narod z «dvatisočletno kulturo» še vse preveč nepismenih.

Toliko o tem. Prof. Sciolis in ves italijanski nacionalistični tisk pa pozivamo, da naj odgovore na dokumentirane trditve tov. Dekleve in slovenskih šolnikov: zakaj je občina nakazala v svojem proračunu 11-krat manj za slovenske šole kot za italijanske, zakaj ni samostojne uprave slovenskih šol, zakaj je bila ukinjena funkcija nadzorništva slovenskih šol, zakaj slovenski šolniki niso stalni, zakaj ne odpro slovenskih otroških vrtcev v Ul. sv. Frančiška, Donadoni, na Proseku itd., čeprav je otrok zanje več kot preveč, zakaj se mora stiskati v enem samem tesnem in neprimernem poslopju kar 5 slovenskih šol itd., itd.

Zakaj se vsa italijanska nacionalistična branža izmika tem osnovnim vprašanjem, ki preko vseh nacionalističnih akrobacij s številkami dokazuje zapostavljenost slovenske šole?

Odgovor je odveč, daje ga vsakodnevna praksa.

FLRJ na tržaškem velesejmu z novimi izvoznimi proizvodi

Jugoslovansko razstavo bo opremilo priznano podjetje «Export projekt» iz Ljubljane - Pogajanja za udeležbo na razstavi lesa še niso zaključena - Letos bodo prodajali tudi cigarete

Letošnja jugoslovanska udeležba na tržaškem mednarodnem velesejmu bo, kot je bila vsa pretekla leta, zelo zanimiva in gospodarsko pomembna tako za Jugoslavijo kot za Trst. Kot že pretekla leta, bo jugoslovanska kolektivna razstava imela tudi letos izrazito gospodarski značaj, saj bodo razstavljala številna jugoslovanska podjetja izključno izvozno blago, namenjeno za prodajo v Trstu odnosno za izvoz skozi tržaško pristanišče.

Jugoslovanska razstava pa bo letos brez dvoma še važnejša in mnogo boljša, kot je bila prejšnja leta, saj smo na vsakoletnem velesejmu lahko videli, kako so se boljšali jugoslovanski izdelki, smo lahko ugotovili, da je asortiment izloženega blaga vedno širši in blago vedno boljše ter smo obenem lahko ugotovili, da je jugoslovanski paviljon vsako leto okusneje urejen.

Letošnjo kolektivno jugoslovansko razstavo v «Palači narodov» bo urejeval «Eksport projekt» iz Ljubljane, podjetje, ki se izrecno zanima za pravočasno ureditev vseh pripravljalnih del, saj je direktor podjetja Tone Polajnar že stopil v Trstu v stik z velesejmsko upravo, tako da bodo pravočasno zaključene vse priprave. Pa tudi arhitekt inž. Simčič je že znan po svojem okusu, kar vse zagotavlja, da bo jugoslovanski paviljon letos še lepši od prejšnjih.

Obseg udeležbe je tudi večji od lanskega. O tem nam govori že odobren kontingent 140 milijonov lir, ki je skoraj dvakrat večji, kot je bil lani.

Jugoslavija bo tako razstavljala najrazličnejše blago od prehrambenih, kemijskih proizvodov do gradbenega materiala, rud kovin, industrijskih izdelkov pa do lesa, folklornih izdelkov itd. Na letošnji razstavi bodo pomembno novost predstavljali izdelki ljubljanske tovarne «Litostroj», ki se je v kratkih letih, odkar je zgrajena, že tako uveljavila, da lahko izvaža svoje kvalitetne turbine, «mačke» in slične stroje.

O jugoslovanski udeležbi na drugi mednarodni razstavi lesa se sicer še vedno pogajajo, vendar ni nobenega dvoma, da bo tudi na tem važnem delu tržaškega velesejma dostojno zastopana tudi Jugoslavija, saj spada skupno z Avstrijo in ČSR med najvažnejše države, ki izvažajo svoj les v Trst in skozi naše pristanišče v svet. Upamo, da se bodo razgovori z upravo velesejma čimprej ugodno končali tako, da bo tudi ta razstava pravočasno in čim bolje pripravljena.

Mnogo Tržačanov pa zanimajo predvsem odlični jugoslovanski prehrambeni predmeti, saj ni nikaka skrivnost, da so se vsi obiskovalci lanskega velesejma (vključno z županom vred) ustavili ob paviljonu, kjer so prodajali kranjske klobase, pivo in druge jestvine ter pijače.

Vsem tem ljubiteljem raznih dobrot lahko zagotovimo, da bo tudi letos Jugoslavija prodajala tovrstne izdelke v lepem paviljonu, katerega bo opremilo podjetje «Slovenija vino» skupno s podjetjem «Ljubljana - eksport». Poleg tega pa bodo letos po dolgem času prodajali tudi cigarete, ki so bile vedno do sedaj sporna zadeva. Letos je namreč končno uspelo dobiti dovoljenje tudi za to prodajo, katero je do sedaj vedno preprečevala uprava italijanskega monopola. Prodajo raznovrstnih cigaret bo organizirala «Tobačna tovarna iz Ljubljane».

Paviljon «Slovenija vino» letos ne bo več na starem prostoru tik vhoda, temveč na prostoru, kjer se je do sedaj zajedala v velesejmski prostor stara gostilna. To hišo namreč prav sedaj dokončno odstranjujejo tako, da je velesejem pridobil nov lep prostor.

2 IN POL MILIJONA LIR ZA PRIZADETE PO TOČI

Kaplja v morje...

Nakazani znesek je spričo nad 100-milijonske škode odločno premajhen. Kaj sta doslej storili miljska in dolinska občinska uprava?

Kmetijsko nadzorništvo v Trstu nam je poslalo obvestilo glede pomoči ZVU prizadetim kmetovalcem zaradi toče. Poročilo se glasi:

Z namenom da se vsaj delno olajša škoda, ki jo je prizadela toča kmetovalcem nekaterih okolišev našega področja, je ZVU stavila na razpolago izreden znesek 2,500.000 lir.

(ZVU je razen tega pooblastila še predsedstvo cone, da lahko zaprosi za 2.000.000 lir v isti namen).

S to vsoto bo Področno kmetijsko nadzorništvo, kot drugi ukrep (poleg razdeljevanja paradižnikovih sadik) razdelilo brezplačno dušično gnojilo, s pomočjo katerega si rastline delno opomorejo kar so izgubile na potolčenih mladikah; površine pa, posajene na mesto pokončanih, lahko silimo, s čimer nadomestijo izgubljeni čas.

Od ponedeljka 25. pa do sobote 30. t. m. bo nadzorništvo sprejemalo prijave za po toči storjeno škodo. Na sedežu v Trstu - Ulica Ghega, 6-I. se bodo lahko prijavili kmetovalci od Sv. Marije Magdalene sp., Škofij, Miljskih hribov in doline Sv. Jerneja (Valle S. Bortolo). Naknadno bo javljen dan razdeljevanja nakazil ter dvig gnojila.

Poleg tega bo Področno kmetijsko nadzorništvo nudilo po toči prizadetim kmetovalcem močno krmilo (pogače koruznega jedrca) po polovični ceni. V ta namen bodo lahko zainteresirani, pa četudi so v preteklih mesecih krmilo že prejeli, zaprosili za tozadevno nakazilo (po 50 kg na glavo) pri Področnem kmetijskem nadzorništvu v Trstu.

Pojasnjuje se že, da se je pričelo z razdeljevanjem paradižnikov, ki jih je podarilo posestvo Fossalon ter organiziral urad za kmetijstvo in ribolov pri ZVU s sodelovanjem Področnega kmetijskega nadzorništva. Na podlagi naročil je bilo v četrtek razdeljenih 75.000 paradižnikovih sadik; prihodnji teden se bo z razdeljevanjem nadaljevalo na že določenih krajih.

Nedvomno je vsaka pomoč dobrodošla, ker jo prizadeti kmetovalci nujno potrebujejo. Toda določena vsota je odločno premajhna, da ne rečemo naravnost smešno premajhna, saj je znano, da je toča povzročila nad 100-milijonsko in še večjo škodo, ki je sedaj sploh še ni mogoče preceniti. Oblasti bi se zaradi tega morale vsekakor bolj zavzeti za prizadete, posebno za tiste, ki jim je kmetijstvo edini vir zaslužka. Takšna «kaplja v morje», kot jo predstavlja znesek poltretjega milijona, ki bo razdeljen v obliki gnojil, pa ne pomeni ničesar. Če je denar za vsakršno nacionalistično ceremonijo, za ezulske hiše in podpore, mora biti v prvi vrsti za te, ki žive od poštenega dela svojih žuljavih rok in ki so brez lastne krivde prišli ob vse.

Ko zato v imenu prizadetih kmetovalcev pozivamo oblasti k resnejšemu jemanju in lajšanju katastrofalnih posledic toče, pa opozarjamo tudi miljsko in dolinsko občinsko upravo, da s svoje strani po danih možnostih priskočita na pomoč prizadetim.

PREPREČITI JE TREBA NOVE ODPUSTE

Zakaj je podjetje SIDEMAR prenehalo obratovati

Novih 27 delavcev brez dela, čeprav čaka na demoliranje parnik „Maya"

Vsi lahko ugotove, da je v poslednjem času posebno ladjedelniška industrija zašla v krizo, ki je potegnila za seboj tudi lesno industrijo zaradi njune tesne povezanosti. Zato so vsaj umljivi, čeprav ne opravičljivi, odpusti v teh industrijah. Poleg odpustov v teh vejah industrijske tvornosti pa smo zadnje dni priča tudi odpustom v podjetjih kakor na primer Modiano, ki odpušča 60 delavk, čeprav je celo iz davčne prijave «Vanoni» razvidno, da je imelo velike dobičke in da bi lahko prebrodilo krizo naročil, če sploh obstaja.

Podobna, če že ne enaka, ugotovitev velja tudi za podjetje za demoliranje ladij SIDEMAR. To podjetje je enostavno nehalo obratovati ter vrglo na cesto 27 delavcev, čeprav je imelo možnost, da jih še nadalje zaposli. Podjetje je v povojnih letih že večkrat menjalo ime in lastnika ter skrčilo tudi svoje delovanje izključno na demoliranje. Od lastnika do lastnika pa so se tudi slabšali delovni pogoji delavcev. Zadnji lastnik Celestri iz Tržiča je med drugim odvzel delavcem pravico do odškodnine zaradi pomanjkanja menze ter tudi ukinil delavcem, ki so zaposleni pri zdravju nevarnih delih, pravico do desetih dni dopusta, ki jim je pritikal po pogodbi.

Zaradi tega so seveda nastali spori med delavci in podjetnikom. Ti spori so imeli večkrat odmev na uradu za delo. Podjetnik je zato odpustil tudi dva izmed članov tovarniškega odbora, ki pa jih je moral na intervencijo urada za delo zopet zaposliti, ker tako določa pogodba o tovarniških odborih. Prav zaradi teh sporov so delavci mnenja, da je podjetnik zaprl svoj obrat le zato, ker je hotel na vsak način uveljaviti svoje trmasto stališče ter se tako odkrižati omenjenih dveh članov odbora.

Podjetje SIDEMAR ima svoj sedež v lesnem pristanišču in zavzema mnogo prostora. Ker bi ta prostor lahko služil lesnim trgovcem, ne bi smel ostati neizkoriščen. Podjetnik bi moral že zaradi tega skrbeti, da podjetje deluje, ne pa da ostanejo njegovi delavci brezposelni. Če pa bi imel pri prodaji starega železa res težkoče, tedaj bi morale priskočiti na pomoč oblasti. Kriza tržaške industrije je že dovolj velika in ni prav, da se odpravijo še tisti viri zaposlitve, ki so v sedanjem položaju možni. Odpuščeni delavci so se zato obrnili na oddelek za delo pri ZVU in na višjega upravnega ravnatelja ZVU dr. Vitellija. Doslej pa ni videti nobenega uspeha te akcije in če se oblasti ne zganejo, se bo pač število brezposelnih povišalo še za omenjenih 27 delavcev, ki ne bodo lahko našli zaposlitve drugod. Prav je, da se ustanavljajo v industrijskem pristanišču nove tovarne, toda predvsem je treba zagotoviti delavcem delo v sedanjih obratih.

Draginjska doklada

za junij in julij nespremenjena

Ker so se po mnenju komisije za indeks življenjskih stroškov cene raznim potrebščinam le malo zvišale, je ta komisija sklenila, da se za junij in julij draginjska doklada (pregibna lestvica) ne zviša.

Pogajanja o odpustih v podjetju SALDA

Na Zvezi industrijcev so bila pogajanja zaradi 20 odpustov, napovedanih v mehaničnem podjetju SALDA, to je približno polovico vseh delavcev. Ravnateljstvo podjetja trdi, da se odpustom ne more odpovedati, češ da preživlja že več mesecev krizo ter da je doslej poslala že vse delavce na dopust in jih tudi že večkrat suspendirala z dela, kar pa ne more trajati dalje.

Nabrežinski pevski zbor «Igo Gruden» bo pel na radiu Trst II danes ob 15.30 uri.

ŠE ENA SMRTNA ŽRTEV PROMETNE NESREČE

PRI TRČENJU V FILOBUS si je razbil lobanjo in umrl

Nesreča se je zgodila zaradi spolzke ceste v trenutku, ko je mladenič hotel z lambreto prehiteti filobus

Okoli 13.30 so z rešilnim avtom že v resnem stanju pripeljali v bolnico 23-letnega Bruna Auberja iz Ul. Commerciale, katerega so zaradi verjetnega prebitja lobanje in možganskega pretresa sprejeli na I. kirurškem oddelku.

Nesrečni mladenič je četrt ure kasneje, ne da bi se prej zavedel, podlegel poškodbam.

Policija je takoj uvedla preiskavo in ugotovila, da je Auber med vožnjo z motorjem po Ul. Flavia v trenutku ko je hotel prehiteti filobus št. 20 zaradi spolzke ceste padel na tla in, kakor kaže, udaril z glavo ob vozilo. Prisotni so fantu priskočili na pomoč in ga odposlali takoj v bolnico. Njegova «lambretta» je utrpela precejšnjo škodo, medtem ko ni filobus, ki ga je šofiral 34-letni Mario Basezzi iz Rocola, utrpel nobene.

Odkrita skupina cerkvenih tatov

Kmalu po prijavi tatvine v boljunski cerkvi so policijski agenti 15. t. m. aretirali v bližini Boršta 15-letnega Umberta Giurmanija iz Ul. Gambini in 21-letnega Alberta Devertisa iz Ul. Roma, katerima so našli v žepih majhno vsoto denarja in poldrugi dkg koruze ter žebelj. Fanta so agenti izročili kriminalističnemu preiskovalnemu oddelku, ki ju je zaslišal. Oba sta tatvino, posebno ko sta videla, da ima policija v rokah Giurmanov suknjič, ki ga je pustil v cerkvi in neko aktovko, ki sta jo fanta ukradla, da bi vanjo spravila ukradene svečnike, priznala.

Ker pa je tedaj tudi župnik Malalan iz Boršta, prijavil tatvino v svoji cerkvi, so agenti zasumili v fanta. Niso se zmotili, kajti fanta sta tudi to priznala. Vrhutega sta mlada zlikovca priznala tudi celo vrsto manjših tatvin po cerkvah miljskega področja in tatvine kokoši.

Tako Giurmani kakor Devertis sta pojasnila, da sta hotela krasti kokoši ter sta v ta namen kupila nekaj koruze, da bi živali laže zvabila bližje. Zadnjo tatvino sta izvršila 14. t. m. in eno kokoš sta prodala neki ženski pri Sv. Jakobu za 1.000 lir. 15. t. m. sta fanta z avtobusom odšla v Boljunec in ker nista v okolici mogla ujeti nobeno kokoš sta se vrnila v vas, kjer sta se domenila za tatvino v cerkvi. Za oltarjem sta opazila svečnike in ker nista vedela kam bi jih skrila, sta odšla ponovno v vas, kjer sta nameravala kupiti vrečo. V bližini pekarne pa sta ukradla aktovko v katero sta skrila dele svečnikov. Nekaj kosov sta zavila v Giurmanov suknjič. Ukradeno blago sta položila k zidu in ker ju je neka ženska opazila, sta fanta jadrno popihala in blago pustila na mestu. Od tu sta odšla v Boršt, kjer sta vstopila v samotno cerkev. Pregledala sta ves oltar in si prisvojila škatle za hostijo in srebrni del stojala keliha, ki sta ga kasneje stolkla s kamnom. Odprla sta tudi škatlo za prispevke in našla samo 30 lir. Te sta si med seboj razdelila. Ukradeno blago sta fanta med povratkom domov zavrgla iz strahu, ker sta opazila agente, ki so ju iskali.

Med nadaljnim zasliševanjem je Giurmani priznal, da je v družbi 17-letnega Etiopica Aloisija, bivajočega sedaj nekje v coni B, izvršila več drugih tatvin in sicer v cerkvah v Škofijah, kjer sta se fanta (Devertis pri teh podvigih ni sodeloval) tudi pošteno upijanila z likerji, v Miljah, Ricmanjih, kjer sta iz župnišča ukradla nekaj denarja in drugod.

Po končani preiskavi je policija vse tri prijavila sodišču.

OB PROTESTU LASTNIKOV JAVNIH LOKALOV

Za lojalno konkurenco občinskih restavracij

Občinski lokali naj bodo zdrav faktor uravnovešanja cen, ne smejo pa uživati privilegijev

Združenje lastnikov javnih lokalov v Trstu je poslalo tržaški občinski upravi pismo, v katerem protestira proti «konkurenci občinskih restavracij». Pismo se glasi:

«Glede na težki položaj tržaških gostinskih obratov zaradi poslovanja občinskih restavracij, združenje lastnikov javnih lokalov predlaga občini, naj se uveljavijo naslednje omejitve v poslovanju občinskih restavracij:

1. ustanovitev posebnih izkaznic za vstop v restavracijo samo za osebe, ki so res potrebne;
2. cena obroka mora biti določena na 200 — ali pa še niže —, da se na ta način zagotovi uporaba občinskih restavracij revnejšim slojem (delavcem, upokojencem itd.), ker je dosedanji sistem serviranja raznih dodatkov postavil občinske restavracije na položaj odkritih konkurentov gostinskih obratov;
3. naj se odstranijo napisi «Ristorante economico» in «Ristorante comunale» s pročelja restavracij, ker ti potvarjajo namen občinskih restavracij in povzročajo določeno zmedo v škodo zasebnih gostinskih obratov;
4. na vsak način je treba preprečiti vstop v omenjene restavracije skupinam tujih turistov kateregakoli socialnega položaja;
5. popolnoma je treba preprečiti vstop v te restavracije skupinam (zborovalcem, kongresistom itd.), ker v takih primerih občinske restavracije zaračunajo posebno visoke cene, ki bi jih lahko zaračunale tudi najboljše tržaške zasebne restavracije;
6. naj se končno vrne občinskim restavracijam tista vloga, za katero so bile ustanovljene, da se prepreči, da bi v te lokale zahajale premožne osebe, da se te restavracije ne mešajo z dejanskimi zasebnimi restavracijami v mestu».

Dopustno je, da vsak brani svoje interese, zato imajo tudi gostinski obrati to pravico. Pravilno pa je tudi, da ravno na tem gospodarskem področju obstajajo konkurenčni gostinski obrati, ne glede na to ali so zasebna ali pa občinska last. Toda ta konkurenca mora biti lojalna. Občinske restavracije ne smejo uživati določenih prednosti, ki jih zasebnik ne bi mogel uživati.

Nepravilno pa bi bilo omejiti občinske restavracije samo za določene osebe v posesti posebne izkaznice. Na ta način bi se s temi restavracijami okoriščali samo mestni ljudje ali tisti, ki vsakodnevno zahajajo v mesto. Vsi ti pa bi morali dokazati, da ne morejo zahajati v zasebne gostilne, kar bi bilo zelo težko ugotoviti kdo je bolj siromašen, pri tolikih siromašnih delavcih in uradnikih. Občinski gostinski obrati morajo ostati odprti za vsako osebo. Toda, kot smo že omenili, ne smejo uživati posebnih prednosti pred zasebnimi gostinskimi obrati. Naj občinski lokali ostanejo kot zdrav faktor uravnovešanja cen in nihče se ne bo mogel proti temu pritoževati. Lojalna in zdrava konkurenca gre v korist potrošnika. Zato mora biti v prvi vrsti zaščiten potrošnik.

Vabilo šolnikom

Poverjeni odbor slovenskih šolnikov javlja, da bo v četrtek, 28. maja ob 19.30 v risalnici Višje realne gimnazije v Ul. Lazzaretto Vecchio 9.-II. desno sestanek vseh slovenskih šolnikov. Ker je sestanek bistvene važnosti, vabimo slovenske šolnike, da se sestanka v polnem številu udeleže.

POVERJENI • ODBOR SLOV. ŠOLNIKOV.

Kaj je s skrivnostnim zakladom na Golem vrhu pri Proseku?

Tik pred umikom naj bi Nemci pri Proseku zakopali skrinjo naropane zlatnine - Tudi Angleži in policija vedo nekaj o tem? Zaklad naj bi pred dnevi izkopali neznani nemški turisti

En meter dolga in pol metra globoka jama, ki so jo skopali neznanci prejšnjo nedeljo na Golem vrhu pri Proseku, je že ves teden predmet najširšega zanimanja. «Kot da bi se na tistem mestu prikazala mati božja», je dejala Prosečanka, ki nam je pripovedovala o procesijah ljudi, ki hodijo mimo njene hiše do skrivnostne jame.

Po vasi se je namreč razširil glas, da je bil na tistem mestu v zemlji zakopan zaklad, ki naj bi ga tam pustili Nemci tik pred polomom. Vsa zadeva je sicer zelo neverjetna, toda ker se je s stvarijo ukvarjala tudi policija, ne bo odreč, da o tem obvestimo naše čitatelje.

Na Golem vrhu, od koder je lep razgled na Miramar in na ves zaliv, so Nemci med vojno napravili več bunkerjev in jih utrdili. Tam so imeli veliko skladišče municije, ki so ga dan ali dva pred polomom pognali v zrak. Ker je bilo po travnikih po tej eksploziji še precej nevarnih izstrelkov so takoj po končani vojni pobiralci min omenjeno področje očistili.

Menda je bilo enkrat v oktobru leta 1947, ko so se pobiralci min vrnili. Tokrat pa niso iskali municije po površini zemlje, temveč so začeli kopati jame, ki so jih potem sproti zasuli. Ta dela so trajala 20 mesecev, pri čemer so skoraj ves hrib prekopali. Ljudem se je zdelo čudno, kaj ti ljudje iščejo, kajti nikakor jim ni šlo v glavo, da bi iskali v zemlji samo municijo. Ko so pobiralci min po dvajsetih mesecih odšli, je šla stvar zopet v pozabo. Le tu pa tam je bilo še slišati, da so iskali zaklad, ki naj bi ga Nemci pustili zakopanega v zemlji.

Prejšnjo nedeljo je nekdo videl, da je bil pred znamenjem, od koder gre pešpot na Goli vrh, ustavljen neki avto z nemško evidenčno tablico, v katerem pa ni bilo žive duše. Nihče pa ni videl, kdo je z avtomobilom prišel niti kdaj se je odpeljal.

Še isti večer so našli sveže izkopano jamo, prav zraven nekega grma, ki je bila taka, kot da bi bil v njej zakopan kovček ali pa kakšen zaboj.

Verjetno je bil to povod govoricam, ki so se bliskovito razširile po vasi: «Nemci so prišli, izkopali zaklad in ga odnesli!» Ljudje so se takoj spomnili na vrtanje in prekopavanje Golega vrha in so si soglasni v tem, da so o zakladu Angleži že kaj vedeli. Šlo bi namreč za zaboj zlatnine, ki naj bi jo Nemci naropali v bližnji in daljni okolici ter kot že omenjeno, pustili pred polomom v zemlji.

Zaklad naj bi torej odnesel eden ali več tistih, ki so za njega vedeli. To je soglasno mnenje vseh domačinov.

V četrtek si je zagonetno jamo ogledal tudi inšpektor civilne policije na Proseku, ki je tja prišel v spremstvu še nekaterih drugih policistov. Zaradi tega smo se obrnili na omenjenega inšpektorja, prepričani, da nam bo na naše vprašanje odgovoril, da gre le za vaške govorice. Prav presenečeni smo bili, ko nam je omenjeni inšpektor odgovoril, da ne sme dati o stvari nobenih informacij. Na vprašanje, če bo o tem izdano kakšno poročilo tiskovnega urada civilne policije, je inšpektor odgovoril, da tega ne ve.

Iz tega lahko sklepamo, da je na stvari le nekaj resnice. Če inšpektor ne ve ali bo tiskovni urad o stvari poročal, pomeni da je on o tem že javil na višja mesta in če je javil, tedaj mora na stvari le kaj biti. Toda kaj? Upajmo, da bo policija le kaj povedala.

Jutri 25. maja 1953 bo v AVDITORIJU ob 20.30

KONCERT GODALNEGA ORKESTRA IZ CELJA

Sodelujeta pianistka **Marženka Sancinova** in basist **Aleksander Kovač**
Dirigent DUSAN SANCIN

Spored obsega dela domačih in tujih skladateljev ter narodne pesmi.

Nekaj točk iz sporeda:
Bravničar: Divertimento.
Šantel: Belokranjska serenada.
Čajkovski: Elegija in finale iz serenade.
Dvorak: Humoreska.
Vilhar: Mornar.
Narodne: «Odpiraj dekle kamrico», «Ti si urce zamudila», «Pa moje ženke glas».

Vstopnice so v prodaji pri SHPZ v Ul. Roma 15/II danes od 11. do 13. ure in jutri od 11. do 13. ter od 17. do 19. ure.

Osvobodilna fronta

OPCINE

Danes 24. t. m. ob 10. uri dopoldne bo širša seja odbora OF za okraj Opčine na sedežu. Razpravljalo se bo o važnejših tekočih političnih in organizacijskih vprašanjih. Prosimo točnost.

Ljudska prosveta

SEJA GLAVNEGA ODBORA SHPZ

bo danes 24. maja ob 9. uri na sedežu v Ul. Roma 15.-II. Dnevni red: 1. Otvoritev. 2. Tajniško poročilo. 3. Akcija za slovensko šolo. 4. Razno.

Odborniki se naj seje polnoštevilno in točno udeleže.

Tajništvo

Izleti

PLANINSKO DRUSTVO

priredi 14. junija izlet na Kucelj in v Trnovski gozd. Vpisovanje vsak dan od 18. do 19. ure na sedežu v Ul. Machiavelli 13 tel. 6491. Vpisovanje se zaključi 29. t. m..

IZLETI V OPATIJO

Adria-Express organizira enodnevne izlete na kopanje v Opatijo začenši s 7. junijem t. l. Cena 800 lir.

MOTOKLUB «SKEDENJ»

organizira 6. in 7. junija t. l. izlet v Vipavo in k Sv. Luciji pri Tolminu. Vpisovanje na sedežu v Skedenjski ulici 122 od 18.30 do 20.30 do vključno 27. t. m..

IZLET NA PLITVICKA JEZERA

Cevljarji, člani slovenskega gospodarskega združenja v Trstu priredijo izlet na Plitvička jezera 28. in 29. junija 1953 s hrano in prenočiščem. Vpisovanje v trgovini usnja v Ul. Molino a vento 3 do 29. t. m..

PROSVETNO DRUSTVO SKAMPERLE

obvešča glede izleta v Vrsno, ki bo dne 31. maja t. l., da bo odhod izpred cerkve pri Sv. Ivanu točno ob 4. uri. Za udeležence in mesta pa bo odhod ob 4.15 uri izpred spomenika Rossetti.

MOTOKLUB «JADRAN» NA OPCINAH

priredi v nedeljo 31. t. m. izlet v Idrijo-Predmejoš Vpisovanje na sedežu kluba vsak večer od 19. do 21. ure do vključno 28. t. m..

IZLET PD NA PLITVICKA JEZERA

Izlet na Plitvička jezera je zaradi tehničnih razlogov odložen na 27. junija 1953. Pojasnila in vpisovanje na sedežu v Ul. Machiavelli 13 od 18. do 19. ure ob delavnikih. (Tel. 6491).

MOTOKLUB «AMATORI»

organizira izlet v Ljubljano in v Opatijo dne 7. junija 1953. Vpisovanje samo za člane dnevno od 17. do 19. ure na sedežu v Ul. Alfieri 8 tel. 96160 in se zaključi v sredo 27. t. m..

Razna obvestila

VPISOVANJE OTROK ZA POCITNISKE KOLONIJE

Nadaljuje se v Dolini vpisovanje otrok za počitniške kolonije od 20. do 21. ure na sedežu OF v Dolini. Matere so naprošene, da k vpisovanju prinesejo rojstne liste otrok.

RODITELJSKI SESTANEK V DIJASKEM DOMU

Danes 24. t. m. bo ob 9. uri zaključni sestanek staršev gojencev Dijaškega doma.

Vabimo vse starše, da se sestanka gotovo udeležijo.

Prosimo za točnost.

Uprava Dijaškega doma

SOLSKA PRIREDITEV DEVIN

Slovenska osnovna šola v Devinu uprizori danes in jutri vsakokrat ob 19. uri v poslopju osnovne šole v Devinu štiridejanko Toneta Gasparija «Divji mož». Nastopi tudi šolski pevski zbor, ki bo zapel več narodnih in umetnih pesmi. Vljudno vabljeni.

OBVESTILO

A. K. Jadran vabi vse svoje člane na III. redni sestanek vseh članov, ki bo v četrtek, 28. t. m. ob 20. uri v klubovih prostorih v Ulici Machiavelli 13-II.

Na sporedu je predavanje g. dr. Škrka: Upravna ureditev v britsko-ameriškem pasu STO.

ODBOR

TRZASKI FILATELISTICNI KLUB «L. KOSIR»

Danes 24. maja redna zamenjava znamk v klubovih prostorih SHPZ — Ul. Roma 15.-II od 9. do 13. ure. Delile se bodo znamke, ki so dospele med tednom in sprejemanja naročila za prihodnje nabave.

Darovi in prispevki

Za Venturinijev spomenik so darovali gojenci Dijaškega doma v Trstu 2.160 lir, dr. Andrej Budal 1.000 lir, Društvo slovenskih srednješolcev v Trstu 1.000 lir, Milan Jereb 1.000 lir, učiteljstvo slovenske osnovne šole na Opčinah 1.800 lir, profesorji slovenske nižje srednje šole v Trstu 2.600 lir.

LOTERIJA

Venezia	89	83	63	17	52
Palermo	9	59	19	80	54
Milano	33	26	49	1	68
Torino	65	85	80	87	79
Bari	8	86	33	47	52
Genova	24	80	49	59	74
Cagliari	84	52	74	49	33
Roma	56	12	31	53	33
Firenze	38	54	40	72	2
Napoli	56	59	46	25	19

Mali oglasi

POMOCNICO ISCE slovenska družina za nekaj ur dnevno. Naslov na upravi lista.

KINO

Rossetti. 15.00: «Duše na morju», Gary Cooper, George Raf, Francis Dee.
Excelsior. 15.00: «Zapravljivec», Janet Leigh, Peter Lawford. Predigra tekma Italija-Madžarska.
Nazionale. 14.45: «Prisega Siouxov», Carlton Heston, Susan Morrov. Barvni film.
Filodrammatico. 14.30: «Otok uragana», John Hall, M. Lawrence, M. Windsor. Barvni film.
Arcobaleno. 14.00: «Mešanka iz Sacramenta», Handolph Scott, Patrice Wymore.
Astra Roiano. 15.00: «Duše na morju», Gary Cooper, George Raf, Francis Dee.
Grattacielo. 14.00: «Važnost imenovati se Ernest», film posnet po komediji Oscarja Wilda in s sodelovanjem angleških filmskih igralcev.
Alabarda. 14.00: «Morski ropar z zelenega otoka», Burt Lancaste. Barvni film.
Ariston. 14.00: «Vesela kmetija», Yudy Garland, Gene Kelly. Barvni film.
Armonia. 14.15: «Krivda matere», M. Berti, F. Lulli, A. Ninchi, O. Toso.
Aurora. 15.00: «Nesmrtne melodije», Carla De Poggio, Pierre Cressoy. Glasbeni film o delih in življenju Mascagnija.
Garibaldi. 14.00: «Druga zastava», Cornel Wilde, Karl Malden, Steve Cochran.
Impero 15.00: «Sonce sije visoko», Charles Winninger, Arleen Whelon, John Russell.
Ideale. 14.30: «Veliko nebo», K. Douglas, D. Martin.
Italia. 14.00: «Deželanka», Gina Lollobrigida, Gabriele Ferzetti. Mladini izpod 16 let prepovedano.
Viale. 14.30: «Sin zdravnika Jekylla», Louis Hayward, Jody Lawrence.
Kino ob morju. 15.00: «Smeh v raju», Alastair Sim, Beatrice Campbell.
Massimo. 14.30: «Uporniki Atlantika», Mark Stevens, Angela Lansbury, Patric Knowels. Barvni film.
Moderno. 14.00: «Ura resnice», Walter Chiari, Jean Gabin, Michele Morgan.
Savona. 14.00: «Njeno visočanstvo se poroči», James Powell, Peter Lawford. Barvni film.
Secolo. 14.00: «Zapuščeni otroci», Amedeo Nazzari.
Vittorio Veneto. 14.00: «Lepe, mlade in pokvarjene», Paul Henreid, Chaterine Mc Lead.
Azzurro. 14.00: «Rudniki kralja Salomona», Stewart Granger, Deborah Kerr, Richard Charlson. Barvni film.
Belvedere. 15.30: «Male ženice», J. Allyson, P. Lawford, M. O'Brien, E. Taylor, Janet Leigh. Barvni film.
Marconi. 14.30: «Veliki gaucho», Gene Tierney. Barvni film.
Novo cine. 14.00: «Tri prepovedane zgodbe», E. Rossi Drago, Antonella Lualdi, Lia Amanda. Mladini izpod 16 let prepovedano.
Odeon. 13.45: «Totò v barvah», Totò, Isa Barzizza, Franca Valeri, Fulvia Franco.
Radio. 14.30: «Trgovina z belim blagom», Eleonora Rossi Drago, S. Pampanini, V. Gassman, Marc Lawrence, Manni.

RADIO

NEDELJA, 24. maja 1953

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA
254,6 m ali 1178 kc

8.00 Poročila. 8.15 Slovenske narodne. 8.30 Za naše kmetovalce. 9.00 Mladinska oddaja: Pleši, pleči črni kos. 13.30 Poročila. 13.45 Glasba po željah. 15.00 Po Primorski v besedi in glasbi. 18.30 Nedeljski promenadni koncert. 19.00 Večerne vesti. 23.10 Glasba za lahko noč. 23.30 Zadnja poročila.

TRST II.
306,1 m ali 980 kc-sek

8.30 Lahke melodije. 8.45 Kmetijska oddaja. 9.15 Slovenske pesmi. 9.45 Arensky: Variacije za orkester na temo Čajkovskega. 11.15 Ravelove skladbe. 11.30 Oddaja za najmlajše. 12.00 Vesela glasba. 13.00 Glasba po željah. 15.00 Naša mladina pred mikrofonom. 15.30 Koncert zbora Igo Gruden iz Nabrežine. 16.00 Malo za šalo — malo zares. 17.00 Trije slavni pianisti. 17.30 Plesna čajanka. 18.10 Priljubljene melodije. 18.30 Stavki iz znanih koncertov. 19.00 Iz filmskega sveta. 20.00 Slovenski motivi. 20.30 Sportna kronika. 20.35 Pestra operetna glasba. 21.00 Martinu: Koncert za dva klavirja in orkester. 21.40 Ponchielli: LA GIOCONDA, 1. in 2. dejanje.

TRST I.

8.45 Igra godba na pihala. 11.15 Glasba po željah. 13.25, 14.25, 18.00 Poročilo o kolesarski dirki. 15.45 Operna glasba. 17.00 Prenos z nogometne tekme. 18.15 Simfonični koncert, dirigira F. Previtali 19.45 Sportne vesti. 22.30 Glasba Sergeja Prokofjeva.

SLOVENIJA
327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

9.40 Dopoldanski simfonični koncert. 11.30 Opoldanski orkestralni spored. 12.30 Poročila. 12.45 Zabavna glasba. 13.10 Želeli ste — poslušajte! 15.10 Zborovske skladbe Vinka Vodopivca. 16.30 Pester popoldanski spored. 20.00 Anton Foerster: Gorenjski slavček, opera.

PONEDELJEK, 25. maja 1953

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA
254,6 m ali 1178 kc

7.00 Poročila. 7.15 Slovenske narodne. 11.00 Igra orkester JLA iz Portoroža. 11.30 Žena in dom. 13.30 Poročila. 14.40 Domači zvoki. 17.30 Melodije iz operet in filmov. 18.15 Arije in dueti. 19.00 Poročila. 23.10 Glasba za lahko noč. 23.30 Zadnja poročila.

TRST II.
306,1 m ali 980 kc-sek

11.30 Zabavna glasba. 12.10 Za vsakega nekaj. 13.00 Popoldanski koncert. 13.30 Kulturni obzornik. 13.40 Glasba iz baletov. 17.30 Plesna glasba. 18.15 Koncert tenorista Renata Kodermaca. 18.35 Respighi: Rimski prazniki. 19.00 Mamica pripoveduje. 19.15 Priljubljene melodije. 20.00 Koncert pianistke Suhadolnik - Zalokar. 20.30 Sportna kronika. 20.40 Lahke melodije. 21.00 Književnost in umetnost. 21.30 Koncert saksofonista Ljubivoja Slamiča. 21.50 Ponchielli: La GIOCONDA, 3. in 4. dejanje.

TRST I.

11.30 Mozartove uverture. 12.00 Igrajo na Hammond orglah. 13.25, 14.25, 17.15, 18.25 Poročila o kolesarski dirki. 21.05 Prenos operne glasbe iz Turina. 23.00 Komorna glasba.

SLOVENIJA
327,1 m, 202,1 m, 212,4 m

12.00 Opoldanski koncert. 12.30 Poročila. 12.45 Spored slovenskih narodnih pesmi. 13.40 Od melodije do melodije. 15.15 Glasba za čembalo. 16.00 V svetu opernih melodij. 17.10 Igrajo veliki zabavni orkestri. 18.00 Skladbe skladateljev romantike. 18.30 Jezikovni pogovori. 18.40 Poje Mariborski komorni zbor. 19.10 Zabavna glasba. 20.00 Simfonični koncert Radia Ljubljana.

JOSIP LENARDON in TEREZIJA SKAMPERLE obhajata danes zlato poroko. Ob tej priliki jima kličejo še na mnoga leta sin, hčerke, zetje, snaha ter vnuki.

Trst, 24. maja 1953.

Dr. N. GIGLIA
ZDRAVNIK KIRURG ZOBOZDRAVNIK
Izdeluje proteze v jeklu, zlatu, kavčuku in plastiki. — Zdravi z najmodernejšimi sistemi.
Sprejema od 9. do 13. ure in od 15. do 20. ure.
TRST - Ul. Torrebianca št. 43 (vogal Ul. Carducci) - Tel. 71-18

ADRIA EXPRESS
ADEX IZLETI
7. JUNIJA 1953 ENODNEVNI IZLET V
ŠKOCIJANSKE JAME
(bivše Križne jame)
pri Rakeku
Cena 900 lir.
6. IN 7. JUNIJA 1953 IZLET V
PAZIN ŠTANJEL BRANIK DORNBERG
Vpisovanje do četrtka 28. t. m.
13. IN 14. JUNIJA 1953 IZLET V
RIBNICO-OSTROŠKO BRDO
Vpisovanje do 6. junija.
OD 6. DO 10. JUNIJA 1953 IZLET V
BEOGRAD
Na razpolago je samo še nekaj prostorov.
Vpisovanje do 28. t. m. pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5-b - tel. 29243.

MEHANIČNA DELAVNICA
za avtomotorje - scooterje in bicikle
ANTON KLINC
SV. KRIŽ št. 310.

«UNION»
Svetovno znana zavarovalnica od leta 1828 je v TRSTU, UL. VALDIRIVO 14 tel. 27512 - 5939.
Prokurator RAVNIK

Mizarji podjetniki kmetovalci!
Deske smrekove, macesnove in trdih lesov in tro- me, nudi najugodneje
CALEA TRST viale Sonnino 24 Tel. 90441

AUTOMOBILE ODDAJA V NAJEM
za prevoz potnikov na STO in v inozemstvo
FRANC LIPOVEC
TRST - UL. TIMEUS ŠT. 4
Tel. 90296 - urad
Tel. 33113 - dom
CENE UGODNE

ZAHVALA

Globoko ganjeni nad izkazanim sočustvovanjem ob izgubi dragega

MARCELLA

se prisrčno zahvaljujejo družine

LADOVANI, VICIG, MACOR

VPRAŠANJE RIBOLOVA V JUGOSLOV. VODAH

DEMOKRISTJANI ŠPEKULIRAJO z lakoto lastnih ribičev

Po izteku sporazuma o jadranskem ribolovu dne 5. maja lanskega leta, in ko ga, iz znanih razlogov, italijanska vlada, ni hotela več obnoviti, so italijanski ribiči vendar še naprej lovili v jugoslovanskih vodah. To je, razumljivo, privedlo do neštetih incidentov in v zvezi s tem tudi do nadaljnje zaostritve italijansko - jugoslovanskih odnosov ne samo glede tega vprašanja, marveč sploh. Po drugi strani je posledica tega bila izrecno olajšanje življenjskih pogojev ribiških družin na italijanski jadranski obali, ki so bile izključno s tem ribolovom preživljali. To pa je, po vseh znakih sodeč, kaj malo prizadelo italijansko vlado, ki nocer ni nikoli pokazala potrebno tankega posluha za potrebe italijanskega malega človeka, marveč se ji je doslej vedno dozdevalo, da so vključene v tistem programu italijanskega vladajočega razreda, ki je program že znanih imperialističnih pustolovščin, danes še enkrat naperjenih proti njihovi vzhodni sosedi — Jugoslaviji. Za takšne cilje pa je spor okoli vprašanja jadranskega ribolova naravnost dobrodošel. Ne samo to, od časa do časa tudi koristen. Recimo zdaj, ko so pred vrati parlamentarne volitve. V napeti predvolilni atmosferi teh dni, ko si De Gasperi razbija glavo, kako pripraviti italijansko ljudstvo, da bi samo sebi zadrgnilo vrat z zanko, ki mu jo je bil pripravil s svojim volilnim zakonom, so njegova časopisna trobila znova zagnala hrup proti Jugoslaviji. Tako okoli vprašanja Trsta, kot okoli vseh še »nerešenih« vprašanj, ki zadevajo te ali one italijansko-jugoslovanske odnose. To je vsekakor prepotrebno, če naj se državljanska temperatura italijanskega povprečnega volivca dvigne na tisto stopnjo, pri kateri bi mu v plamenečem srdu proti sedanji Jugoslaviji, poln lažipatriotičnega zanosa, še enkrat bil pripravljen prezreti krst sicer zelo važnih notranjih še »nerešenih« vprašanj (brezposelnost, vprašanja agrarne reforme, kronična lakota, verski, politični in vsetranski pritisk itd.) predsem pa prezreti, da je zaduga prav obstoječega režima, če jim ta vprašanja še vedno vise nad glavo kot Damoklejev meč.

No, v tem smislu, namreč v smislu segrevanja italijanske volilne psihologije do omenjene višine najbolj neuravnovešene protijugoslovanske nestrpnosti, da bi se odvrnila pozornost od resničnih povzročiteljev njihovega nevzdržnega notranjega stanja, v tem smislu so stolpci italijanskega časopisja dnevno napolnjeni z najhujšim strupom, kar ga premorejo.

Tako je tudi neki Giacomo Alexis, ki mu je menda znani Enzo Grazzini odstopil mesto izvedenca za vprašanje jadranskega ribolova in sporе, ki je s tem v zvezi nastal, objavil v Saragatovem glasilu «La Giustizia» z dne 13. t. m. sicer zelo skromen, da ne rečemo omejen članek o italijanskih jadranskih ribičih — »žrtvah« titovskega »terorja» — ki pa ni nič manj strupen od ostalih »tehtnejših», ki so doslej že obravnavali omenjeno vprašanje.

Če pustimo ob strani njegov uvod, kjer v že znanem, dokaj oguljenem slogu italijanskega povprečnega reporterja seznanja z naravnimi in urbanističnimi lepotami mesteca Cattolica (letoviščarski kraj in ribiško naselje severno od Ancone), ki da je tako privlačna in elegantna sredi obilja prekrasnih hotelov, luksuznih nočnih lokalov, barov, širokih drevoredov itd., če pustimo vse to in se zaustavimo pri njegovem od samega uvoda nič manj banalnem pogovoru s tamkajšnjimi ribiči, bomo lahko takoj ugotovili, čemu jih je Giacomo Alexis pravzaprav obiskal. Prvo vprašanje, ki ga je bil zastavil staremu ribiču Biniju — ki bi ne bilo pravnič čudno, če bi si ga bil enostavno izmislil — se je glasilo: «Vas je že kdaj zaustavila titovska policija?» Stari Bini, seve, odgovori pritrdilno: pri naslednjem vprašanju, kakšni da so namreč titovski zapori, pa postane, po pripovedovanju Alexisa, zelo oprezen in noče dati odgovora, češ, da tega ne gre povedati, kajti «... razumeli boste!, mi smo vedno v nevarnosti, da jim ponovno pademo v roke.» Se pred tem pa mu Bini na vprašanje čemu vendar hodijo lovit v jugoslovanska lovišča, odgovori, da tega nikakor ne delajo, nakar pride Alexis na mestu do samovoljnega zaključka, pa prehaja jugoslovanska policija, izkoriščajoč nebudnost njihovih organov, v italijanske teritorialne vode, kjer pleni njihove čolne. Kot dokaz za to navaja Alexis še izjave ribičev Micheleja M. in Gira G., ki ju je, kot razvidno, potisnil v anonimnost, za primer, če bi še prišla v roke Titovim «krvnikom.»

Ne glede na to, ali ta dva sploh živita in sta sploh kdaj dala takšno ali podobno izjavo, bomo vendar navedli, kaj je recimo o tem povedal Giro G. Takole pravi med drugim: «Jugoslovanska policija je zelo «prebrisana». Njene izvidnice so razpostavljene na različnih točkah. V času, ko lovimo, nas nihče ne vznemirja. Puste, da v miru opravimo svoj posel. Ko pa se namenimo proti domu, planejo po nas. Tako torej večina nas dela za Jugoslovane.» itd.

Kot rečeno, ne da bi s tem v zvezi kaj več raziskovali, namreč ali gre tu za avtentične izjave ali pa jih je Alexis samo nekemu položil v usta ali si jih celo enostavno izmislil, je značilno predvsem to, da si Alexis in pred njim še vrsta drugih — potem, ko je vendar že lep čas vsemu svetu zelo jasna in očitna vloga italijanske vlade kakor tudi samih ribičev, v zvezi s spornim vprašanjem jadranskega ribolova — da si po vsem tem sploh še upajo pripisovati jugoslovanskim oblastem, konkretno njihovim varnostnim organom vlogo nekakšnih morskih razbojnikov, ko pa so to v resnici oni sami. Ali si je namreč mogoče zamisliti, da bi italijanske oblasti ter z njimi vred ves njihov tisk ne zagnali takšen vrišč, kot ga običajno vedno zaženejo, kadar koli jim kdo samo malce stopi na prste, če bi vse držalo, kar pripoveduje Alexis skozi usta ribiča Gira G.! Tega si ne moremo zamisliti. Glede tistih rib, ki da jim jih jugoslovanske oblasti vsakokrat zaplenijo, pa tole: ali ni morda pravica okradenega, ko je ujel tatu, da mu med drugim odvzame tudi stvari, ki mu jih je bil ta ukradel? Kajti to, da gre v tem primeru za ukradeno blago, ne gre dvomiti, to potrjujejo same besede ribiča Gira G., ko pravi, da se njihove (italijanske) vode že povsem izčrpane, pomeni, da si morajo če hočejo kaj naloviti, poiskati na ribah bogatejše, v tem primeru jugoslovanske vode.

Glede samega ravnanja z ujetimi ribiči bi šlo pripomniti, da se je več kot eden med njimi najbolj pohvalno izrazil o ravnanju ki so ga bili deležni od strani jugoslovanskih oblasti, kljub temu, da so jih le te zasačile pri kaznivem dejanju. Menda ne misli Alexis, da bi jim bili morali dati za to še posebno nagrado! Sami ribiči namreč tako ne mislijo, pač pa mislijo in izjavljajo, kadarkoli pridejo v stik z Jugoslovani, da jih navaja na krajo lakota in da ne morejo razumeti, čemu se njihova vlada ne sporazume z jugoslovansko, ko pa natančno ve, da bodo v nasprotnem primeru slej ko prej morali umreti od gladu.

Da je temu njihovemu resnemu položaju kriva izključno italijanska vlada, potrjujejo neštete izjave najbolj pristnih Italijanov, med njimi tudi ono Pietra Rossettija, predsednika Združenja lastnikov ribiških čolnov, ko je ob priliki svojega obiska v Sibeniku rekel, da ga ni ribiča na italijanski jadranski obali, ki bi še verjel rimski vladi, da so Jugoslovani tisti, ki jim ni do sporazuma.

Ob tej priliki bi tudi vprašali gospoda Alexisa, čemu se je pred časom celo župan mesteca Chioggia Marino Marangon odločil, da bo kot skromen odposlanec svojih ribičev sam stopil v stik z jugoslovansko vlado ter skušal z njeno pomočjo potisniti vprašanje jadranskega ribolova iz slepe ulice, če ne zato, ker je že izgubil vsako vero v poštene namene De Gasperijevih obljub, pa vsaj zato, ker je prepričan, da bi se z Jugoslovani mogel prav lepo sporazumeti! Seveda so mu to gladko preprečili, ker bi v nasprotnem primeru krivda italijanske vlade postala še očitnejša.

Vsekakor pa že samo ta dva primera potrjujeta ne samo, da Jugoslovani nimajo pri tem sporu najmanjše krivde, ampak, da so si tudi italijanski ribiči na jasnem, da gre vso krivdo njihovega resnega položaja pripisati izključno trdovratnosti in šovinizmu italijanske vlade, ki, meneč, da bo tako kakor koli škodila Jugoslaviji, noče in noče pristati na miren, trezen sporazum, To je tudi edina resnica o tem, kar danes v splošnem imenujemo jugoslovansko-italijanski spor o jadranskem ribolovu.

Takole puhlo kričanje, kot ga je bil v svojem časopisu napisal Alexis, pred njim pa Enzo Grazzini, Vincenzo Rovi in drugi izzivači, pa je kvečjemu lahko neokusna, če že ne strupena začimba predvolilni godlji, ki jo pravkar v Italiji kuhajo De Gasperi in ostali politični kramarji. To lahko torej kvečjemu služi njim samim, onim, ki stoje za njimi, v nobenem primeru pa ne italijanskemu ljudstvu, niti ribičem z njihove jadranske obale, najmanj pa normalizaciji jugoslovansko - italijanskih odnosov in splošnemu miru v svetu.

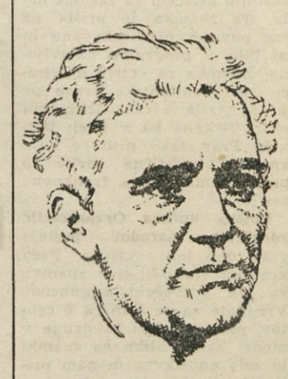
7., 8. in 9. junija nas obiščejo jugoslovanski PLESALCI



Kupurlika, ples, ki so ga Makedonke plesale v originalnih oblekah iz časov haremov

Milovan Djilas: Ideološke vojne

„Vsi resnični borci za enakopravnost ljudi in narodov, za mir in demokracijo ne morejo drugače, kot da so proti sleherni obliki ideologije in idejne borbe, ki opravičuje vojno ali pritisk na druge narode z idejnimi razlogi, ki so v resnici le navidezni, medtem ko so dejanski razlogi izkoriščevalske materialne narave.“



V resnici ni nikoli bilo vojn zaradi ideologije ali vere. Bilo pa je od pamtiveka nekaj drugega, bile so vojne in podobni podvigi, ki so se opravičevali z ideološkimi razlogi. Tako se je za idejnim — idealnim — videzom v resnici skrivala neka druga in hkrati drugačna vsebina. To velja za vse vojne — reakcionarne in revolucionarne, s to «majhno» razliko, da so prav pri nosilcih nasilja močneje podčrtani ideološki razlogi, in to toliko močneje v kolikor je nujnejše opravičevanje obstoja ali vsiljevanja preživelih odnosov in oblik, se po drugi strani, pri predstavnikih osvobodilne misli in akcije, močneje podčrtavajo materialni, stvarni — družbeni — problemi kot razlog te borbe. Iz tega izhaja, da prav tisti ki preveč govore o svojih idejah, o njihovi prednosti in nenadomestljivosti in s tem tudi o njihovi potrebi ter nujnosti, menijo, da je treba zaradi teh «edinih» in «neminljivih» idealov» utrditi in drugim vsiliti odnose, ki baje tudi niso prav nič drugega kot materialni odraz prav teh idealnih idej. Tisti pa, ki se ne vrte preveč okrog samih idej in se ne trudijo, da bi dokazali, da so vprav njihove teorije edine, po katerih bi se moral svet urediti, odnosno da so edino one odraz najidealnejših družbenih odnosov — so, vsaj po videzu sodeč, prav ti in takšni, ki se resnično bore za boljše, idealnejše, bolj človeške odnose med ljudmi. To je tudi naravno: tistega, ki v praksi, v resničnih odnosih med ljudmi, vendarle stoji na demokratični poti, ne priganja nobena niti družbena niti osebna nuja, da bi dokazoval, da je prav njegovo pojmovanje sveta, da so njegove ideje tisti edini ideal, ki naj bi bil tudi edino primeru, da se uresniči.

Ideologija Sovjetske zveze

Kadar so ideje odraz — čeprav nepopoln, nujno nepopoln — resničnega demokratičnega spreminjanja odnosov, potem le-te postanejo takšna ustvarjalna in oplemenjujoča sila, ki je nič ne more niti zamenjati niti odstraniti. Toda v tem primeru se ne vsiljujejo, pa tudi se ne morejo vsiljevati. V tem primeru učinkujejo s silo materialnih dejstev, katerih zakoniti otrok so, s tem pa, da se spremene v zanos in upanje množic, postanejo tudi same materialna sila.

Toda niti z idejami ni v vseh primerih tako preprosto, tako nedolžno, tako idejno. Posebno ko se hoče praksa utesniti v kalupe, da bi se življenje drugih narodov podredilo dogmam ideje.

Skozi Stalinovo trditev, da je vojna dokazala premoč ideologije Sovjetske zveze nad ono hitlerjevske Nemčije, se je v resnici pretihotapilo istovetenje družbenih sistemov ene in druge dežele, primerjale so se v resnici samo njihove fizične sile. Kajti trditi, da so neke ideje same po sebi močnejše od drugih, pomeni le trditev, da je tudi materialna sila, ki stoji za temi idejami, močnejša od one ki stoji za drugimi idejami. Vendar to o sami sili, o njeni naravi, ne pove ničesar. Toda prav o njej je potrebno govoriti. Kajti sleherna praksa se kaj rada prikazuje in se mora prikazovati v kar najlepšem idejnem plašču, kot absolutni ideal človeškega rodu. In edinole prodiranje v bistvo prakse, odkrivanje njenega značaja, lahko pokaže resnično vrednost idej, ki izvirajo iz nje in se ona po njih usmerja.

Uradna Sovjetska zveza je pod Stalinom z besedami prevzela nase vlogo organizatorja rušenja kapitalizma v svetu. Čas je to svojevoljno svetovno poslanstvo spremenil v navadno imperialistično prakticistično politiko, v kolikor pa je le ostalo nekaj od njenih videzov, so le-ti postali samo izraz pritajene in neuresničljive sile po svetovnem gospostvu. Lepota komunistične ideje ter nakaznost kapitalizma nista mogla prikriti procesa spreminjanja tako imenovane trdnjave svetovnega komunizma kot ideje v svetovno imperialistično silo kot prakso.

Ideologija ZDA

Toda ne prihajajo zdaj — močnejše, zdaj šibkejše, zdaj v tej, zdaj v oni obliki — ideološke razlage potrebe po vojnah (baje proti kapitalizmu) samo iz Sovjetske zveze, ampak je naleteti na takšne pojave tudi drugje. Najpogostejši in najmočnejši so zlasti tam, kjer dobiva pridiganje lastnega načina življenja in lastnih idej najbolj ekskluziven značaj. Tako je najti na pr. v ZDA cele sloje lastniških razredov, ki so že našli in stalno dobivajo vedno nove trobentače «svetega» svetovnega protikomunističnega pohoda, seveda — «v imenu» «demokracije».

Danes je vsakomur znano, da je Sovjetska zveza v resnici zelo daleč ne samo od bodočih komunističnih družbenih odnosov, marveč da so tudi njeni trenutni družbeni odnosi nedemokratični, njene delovne množice pa izkorišča bolj kot v kakšni buržoazni demokratični državi. Komunistične in socialistične ideje, ki prihajajo iz Sovjetske zveze, že niso ne boljše ne slabše od idej katere koli imperialistične in osvajalne sile v svetu. Govoriti o nujnosti borbe in vojne proti svetovni nevarnosti sovjetskega komunizma, pomeni izmišljati si privide, s katerimi je treba opravičiti neke svoje načrte — naj si bo na liniji konkurenčnega obračunavanja proti «sovjetskemu», velikoruskemu imperializmu, kar se lahko zgodi samo na račun in s krvjo tudi drugih narodov, ali pa na liniji borbe za svetovno hegemonijo, proti slehernemu pojavu socializma in demokracije, ki se danes — kot se to že zdavnaj dogaja in tudi ve — pretežno ali zelo pogosto javljata tudi v obliki borbe za nacionalno neodvisnost in resnično enakopravnost z drugimi državami.

Sodobne idejne krinke

Ker pa so ideje v skrajni liniji proizvod materialnih odnosov in stvarne, praktične aktivnosti ljudi kot družbenih bitij, se za pridiganja idejne vojne (v resnici: stvarne vojne zaradi namišljenih idejnih razlogov) skriva nasilno vsiljevanje drugim tistega, iz česar so same ideje izšle, to je svojega lastnega načina življenja, to je predpisanih in vsiljenih oblik. Takšne ideološke vojne so oblike sodobnih verskih vojn. Pridiganje takih vojn je, kot v srednjem veku, dejansko le krinka za zasužnjevanje in izkoriščanje, in to toliko bolj surovih kolikor bi sama ideja morala biti privlačnejša. Komunizem, socializem ali demokracija, so samo sodobne idejne krinke, podobne nekdanjim «edinim», «edino zveličavnim» bogovom in dogmam, v katerih imenu so iztrebljali nevernike, prirejali šentjernejske noči in protibogomilske pohode, vse to zaradi sijaja, moči, bogastva, slave in, seveda, zaradi zemljiških in carinskih dohodkov monarhov, plemičev in cerkvenih dostojanstvenikov.

Toda ideje se med seboj ne pomirjajo. To je resnica. In čeprav bi to nekdo počenjal, je to lahko samo na videz, ni to nič drugega kot samo prikrita oblika nepomirljivosti.

Kaj torej? Ideje — proizvod materialnih odnosov in istočasno — nepomirljive! To pomeni, da so tudi materialni odnosi nepomirljivi! To pomeni, da so vojne neizbežne! Vsekakor, dokler obstajata tlačenje in izkoriščanje, vseeno v kakšni obliki, so tudi borbe in vojne neizbežne. Toda to ne bi smelo pomeniti, da je tudi nepomirljivost preprost, poenostavljen in vselej povsem ustrezen izraz tudi neke druge nepomirljivosti, nepomirljivosti v materialnih odnosih. Vse to je, vsekakor bolj zapleteno. Kajti ko se ideja porodi, si lasti pravico, da je vsaj popolnejša in bližnja resnici od vseh ostalih, približno tako, kot ima tudi skoro vsak človek v sebi idejo, po kateri je on boljši od drugih, kar pa ne pomeni, da bi moral to dokazovati s tem, da bi ljudi silil, da bi tudi oni v to verjeli, in da to svoje varovanje plačajo s svojim delom za priganjača.

Kakor koli že: bodisi, da je odraz idej in njihove materialne osnove takšen ali drugačen; bodisi, da so vse ali pa samo nekatere ideje med seboj nepomirljive; bodisi, da so vzroki vojn deloma tudi v idejnih razlogih itd., za borce za socialni napredek in resnično enakopravnost odnosov med ljudmi in narodi, je v prvi vrsti in najbolj važno, da spoznajo v pridiganju in pridigarjih vojn iz idejnih razlogov (vseeno kakšni, dejansko reakcionarne, zatiralske in osvajalne sile, ki jim je malo mar, da bi to utegnilo zanetiti požar vojne v domovih kruha, miru in svobode željnih narodov. Vsi resnični borci za enakopravnost ljudi in narodov, za mir in demokracijo, ne morejo, da bi zato ne bili proti sleherni obliki ideologije in idejne borbe, ki opravičuje vojno ali pritisk na druge narode z idejnimi razlogi, ki so v resnici navidezni, medtem ko so dejanski razlogi izkoriščevalske materialne narave.

Naš tedenski pregled

Prejšnji teden je bil bogat z dogodki — od Titovega govora v Slavonskem Brodu do sklicanja trojne konference na Bermudih in padca francoske vlade, ki je spet šla po gobe prav ob času, ko bi Francija vlado najbolj potrebovala. Je že nekak običaj, da pusti Francijo vlada na cedilu prav takrat, ko bi državo moral nekdo zastopati na mednarodnih srečanjih. Dokler v Franciji ne bo nove vlade, se tudi konferenca treh ne bo mogla sestati — vse okoliščine pa napovedujejo, da rešitev vladne krize ne bo ne lahka ne hitra.

Na srečo so druge okoliščine takšne, da imajo Francozi dobre tri tedne časa za ureditev svojih notranjih zadev, kajti pred 15. junijem sestanek treh tudi iz drugih razlogov ni mogoč. Trenutno je ameriški zunanji minister Dulles na potovanju po Srednjem vzhodu in čeprav gre za sestanek «najvišjih predstavnikov», je malo verjetno, da bi ga Eisenhower hotel opraviti vsaj brez stalne zveze z Dullesom v Washingtonu, če ga že ne bo vzel s seboj; bolj kot kaj drugega bi mu Dulles pri tem služil kot ščit pred nergajočimi in vročekrvnimi repupublikanskimi senatorji. Potem je v Londonu kronanje kraljice Elizabete in Churchill mora ostati tam. Po kronanju, ki bo 2. junija, je v Londonu napovedana konferenca ministrskih predsednikov Commonwealtha, ki se bodo zbrali ob tej priložnosti v angleški prestolnici. Kasneje je zavzet Eisenhower z že napovedanim krožnim potovanjem in govori po nekaterih državah ZDA. V Franciji takih zasedenih terminov sicer ni — pa tudi vlade ni in če je do 15. junija še vedno ne bo (v Franciji še daljše vladne krize niso nič čudnega), bo treba z Bermudi pač počakati.

Dogovor o sklicanju trojne konference je prišel nepričakovano in, kot vedo poročati, tudi v naglici. Pravijo celo, da so se o vsem dogovorili šele prejšnjo noč in v četrtek predpoldne, tako da so že začeli ugibati, kaj neki se je «zgodilo». Verjetno se ni zgodilo nič več kot to, da so v Londonu in Parizu — vse kaže, da je bila iniciativa ameriška — sodili, da je v sedanjem položaju tak sestanek res potreben, zlasti zaradi zadnjih nesoglasij med ZDA in ostalimi zahodnimi državami in da so torej na prvi predlog takoj pristali. Vesti o ostalih «dogodkih» — Bohlenovo poročilo v Washington, pa Gascoignovo poročilo v London, pa Gromikovi koraki — pa spadajo zelo verjetno med čisto navadna ugibanja, čeprav ne izključeno, da je tudi na njih kakšno zrnce resnice.

Glavni namen trojne konference, pravijo v Washingtonu, Londonu in Parizu je ta, da se izravnajo nesoglasja, ki so se v zadnjem času pojavila med tremi prestolnicami glede splošnega gledanja na svetovno politiko. In v tem soglasju spet ni soglasja — Washingtonu je, kot vse kaže, ureditev nesoglasij sama sebi namen, nekaj, kar je pač v sedanjem mednarodnem položaju potrebno, v Londonu in Parizu pa sodijo, da je treba nesoglasja poravnati in doseči enotno stališče prav v perspektivi bližnjega sestanka štirih — torej z Rusi. Posebno je to poudaril Mayer, ki je morda upal, da mu bo to pomagalo izpeljati čolnič njegove vlade iz obetajočega se viharja v narodni skupščini. Z njegovim računom ni bilo nič — vladni čolnič je šel kljub temu na dno, morda tudi zato, ker je bilo takoj razvidno, da je do konference treh pravzaprav še čas.

V Angliji gredo vse reakcije po Churchillovi liniji, se pravi, po liniji pripravljanja konference z Malenkovom. (Glede števila udeležencev te morebitne konference se je medtem stvar razjasnila z ameriško izjavo, da je potrebno tudi sodelovanje Francije in s kasnejšo omembo v londonskem «Timesu», da Anglija nikoli ni mislila na izključitev «prijateljske Francije»). V tej Churchillovi liniji pa je še vedno nepojasnjena tista točka, katere nejasnost je omenil tudi maršal Tito v svojem nedeljskem govoru — namreč, kakšne kompetence naj bi imela taka konferenca. Kajti jasno je, da urejevanje svetovnih vprašanj samo med velesilami, za zaprtimi vrati, lahko samo navidezno prispeva k pomiritvi, dejansko pa ustvarja, kot vsaka podobna kupčija, le nove vire nevarnosti in sporov.

* * *

Z govorom maršala Tita v Slavonskem Brodu smo prišli k drugi temi našega današnjega pregleda — k italijanskim volitvam. Velik del tega govora, ki je imel v Trstu tako ugoden odmev, je namreč prav v zvezi s temi volitvami, se pravi, v toliki meri, kolikor po prizadevanju italijanskih uradnih krogov volitve nehajo biti čisto notranja zadeva Italije in se spreminjajo v vir zunanjepolitičnih motenj in sredstvo za izsiljevanje izvršenih dejstev v prid rimski grabežljivosti.

O tem, kaj pravzaprav pomeni razpihovanje tržaškega vprašanja in protijugoslovanskega sovraštva v Italiji, zlasti pa v volilnem času, ne bomo izgubljali besed. Vsakomur je jasno, da De Gasperi s tem izdaja ubožno spričevalo svoji notranji in socialni politiki in svoji sposobnosti, da reši najvažnejša življenjska vprašanja italijanskega ljudstva. Isto ubožno spričevalo si izdajajo tudi vsi tisti, ki pri tem sodelujejo, od kominformistov do fašistov. Oni od zunaj, ki to početje podpirajo, pa dokazujejo, da jim je mnogo več do De Gasperijevega, pa še tako reakcionarnega režima, kot do stabilnih, v naprednem smislu urejenih razmer v Italiji; mutatis mutandis velja isto za podporo Moskve Togliattiju. V tem alj onem primeru gre za izraz želje, imeti ne Italijo na svoji strani, temveč svojega agenta v Italiji na oblasti.

Zdi se pa, da se je letos volilnj golaž prismodil. Sirokoustne napovedi De Gasperijevega dvakrat simboličnega govora v Vittorio Venetu so se sprevrgle v bolj ponižno napovedovanje, da bo predsednik rimske vlade «odgovoril Titu», palača Chigi pa je bila prisiljena izjaviti, da se ne pričakuje novo potrdilo tristranske izjave in da ga tudi Italija ni zahtevala. Seveda lahko dobi De Gasperi volilno zadoščenje tudi v drugačni obliki, to da glavna ovira je v tisti bridki resnici, ki jo je sicer nekoliko nerodno povedal Pacciardi: Trst lahko dobimo čez noč, toda s tem bi se odpovedali coni B; torej rajši niti Trsta. Ne glede na to, da tudi tisto «čez noč» ni ravno tako preprosto, ostane glavno to, da je prav Jugoslavija tista ovira, ki preprečuje Rimu izvedbo imperialističnih načrtov. Zato je tudi sedanji protijugoslovanski bes precej razumljiv.

* * *

In vendar je tržaško vprašanje samo epizoda v italijanskem volilnem boju, bolje rečeno, ena izmed pisanih kulis, s katero glavni politični režiserji v Italiji spretno zakrivajo resnične razmere in postavljajo borbo in polemike na osnove, ki imajo z dejansko problematiko današnje Italije bore malo opravka.

Osnovno, za kar v Italiji danes gre, je lepo izrazil ameriški zgodovinar R. V. Burks v svoji nedavni študiji o «Katoliških strankah v Latinski Evropi». Takole pravi Burks: «De Gasperijev režim bo ne glede na uradni program drsel vedno bolj na desno. Policija in armada bosta postajali vedno važnejši in končno se bo izkristaliziral režim, podoben Salazarjevemu na Portugalskem». Burks meni še, da je brzina tega procesa odvisna od kominformistov: če bodo po izgubljenih volitvah poskušali izigrati zadnjo karto z uprizarjanjem neredov, potem bo prehod k avtoritativnemu režimu nenaden, sicer pa bo bolj postopen.

K tej napovedi bi dodali samo nekaj, česar ameriški profesor ni videl in najbrž tudi ni mogel videti — njegove besede so namreč veljavne samo toliko časa, dokler bodo kominformisti lahko monopolizira-

(Nadaljevanje na 6. strani)

ARHEOLOŠKO ODKRITJE V EGIPTU

Angleški arheologi so odkrili pri Nort Sakaru v Egiptu faraonsko grobnico z dobro ohranjenimi predmeti, predvsem s keramiko. Po teh predmetih sodijo, da je bila življenjska raven v dobi prve egipčanske dinastije mnogo višja, kakor so doslej mislili. Grobnica je bila verjetno zgrajena za faraona Uadži, ki je vladal leta 3000 pred našim štetjem.

NOVE SLOVENSKE KNJIGE

J. Tavčar — J. Stritar

Visoška kronika - Zbrano delo I

Med zadnjimi novimi knjigami smo pred kratkim dobili novo izdajo znanega Tavčarjevega zgodovinskega romana Visoška kronika. Je to ilustrirana izdaja, za katero je ilustracije izdelal Boris Kobe. Izdala pa je knjigo založba Mladinska knjiga v Ljubljani.

Ilustrirane izdaje pri nas niso preveč mnogoštevilne. Prav v zadnjih letih pa smo dobili večje število ilustriranih izdaj, ki so posebno mladini in preprostejšim bralcem še posebno pri srcu. Vsem tem knjigam se zdaj pridružuje še Visoška kronika. O tem Tavčarjevem zgodovinskem romanu, ni treba posebej dosti govoriti. Večina naših ljudi pozna to najboljše delo Ivana Tavčarja, ki je ob koncu svojega življenja začel pisati to kroniko svoje rodne Poljanske doline. Žal dela, ki si ga je zamislil v več knjigah ni dovršil. Delo je ostalo pri prvi knjigi, ki pa predstavlja kljub temu samostojno in zaokroženo literarno delo, zanimiv in napet zgodovinski roman ter pravo umetnino. Zato je razumljivo, da predstavlja ta Tavčarjev roman eno najbolj branih knjig slovenske književnosti tudi še v današnjem času. *)

Sedanja izdaja Visoške kronike je svojevrstna posebnost. Knjiga velikega formata ima od 278 strani 80 strani ilustriranih. Pravzaprav ne gre za prave ilustracije, temveč za obrobne risbe, ki naj pomagajo umevati tekst in ponazarjati dogodke, o katerih pripoveduje pisatelj. Tako najdemo med risbami slike krajev, v katerih se dogaja roman, podobe orožja, domačega orodja, motive iz tedanjega življenja ter še marsikaj drugega o čemer pripoveduje pisatelj. «Celotni vtis spremljajočih risb je zares nadvse mogočen,» je zapisal direktor Narodne galerije v Ljubljani Karel Dobida. «Visoška kronika z risbami Borisa Kobeta je delo, kakršnega pri nas še nismo imeli v tolikšni popolnosti. Knjiga je tako tipografsko, kot po razvrstitvi spremljajočih ilustracij zgledno urejena, tako da besedilo in likovne glose predstavljajo skladno, kar neločljivo celoto. Zato bo ta izdaja Tavčarjeve umetnine našla toliko ljubiteljev ne le med doraščajočo mladino, ki ji je prvenstveno namenjena, temveč tudi med odraslimi bralci.» S tem pa je o tej knjigi povedanega dovolj, da lahko štejemo to knjigo Visoške kronike za zelo uspelo izdajo. Sicer pa je temu v dokaz tudi Levstikova nagrada, ki jo je prav za ilustracijo Visoške kronike dobil letos Boris Kobe.

*) Naš list je to Tavčarjevo delo objavil v podlistku.

Zbirka zbranih del slovenskih klasikov, ki jo izdaja Državna založba Slovenije je v zadnjem času začela izhajati pospešeno. Tako smo v kratkem dobili precej novih knjig te zbirke. Zaključena sta Kette in Gregorčič, predzadnji zvezek Kersnika bo izšel te dni, h kraju gre tudi Jurčič. Začelo je izhajati Tavčarjevo zbrano delo, v pripravi je tudi Oton Župančič. Zdaj pa se je tem knjigam priključilo še zbrano delo Josipa Stritarja v uredništvu dr. Franceta Koblarja.

Josip Stritar je bil dolgo vrsto let osrednja osebnost slovenske literature in njegove pesmi, pripovedni, kritični spisi in polemični spisi, spadajo med najznamenitejše pobude v našem kulturnem razvoju. Večino svojih del, je Stritar objavil v Zvonu, ki mu je bil sourednik, precej del pa je izšlo tudi v samostojnih knjigah. Zbrano delo, obsegajoče sedem knjig, je izšlo še za Stritarjevega življenja. Do druge izdaje, ki jo je pisatelj pripravljal pred smrtjo, ni prišlo in tako bo sedanja izdaja, druga izdaja Stritarjevega zbranega dela. Prikazati izredno obsežno in raznovrstno Stritarjevo literarno delo, ga organsko urediti in pojasniti ter notranje skleniti, bo mogla seveda šele sedanja kritična izdaja Stritarjevega dela. Zato je razumljivo, da bo sedanja izdaja predstavljala obsežno delo. Svoj čas pa bo zahteval že sam obseg gradiva. Predvideno je, da bo Stritarjevo zbrano delo izšlo v devetih knjigah od katerih bosta prvi dve obsegali pesmi, tretja in četrta pripovedna dela, peta dramatične spise. V zadnjih zvezkih pa bodo objavljeni še ostali Stritarjevi spisi, med njimi mladinski in polemični spisi ter korespondenca. Deseti zvezek zbranega dela, naj bi prinesel monografijo o Stritarju.

Prvi, sedaj izšli zvezek zbranega dela obsega Stritarjeve pesmi in to iz prve zbirke «Pesmi», ki je izšla leta 1869 ter ostale pesmi, ki so nastale nekako do leta 1880. V dostavku so zbrani pesniški začetki in tiste priložnostne pesmi, ki po svoji manjši vrednosti stoje bolj ob strani Stritarjeve osebnosti. Knjiga podaja torej pesniško delo mladega Stritarja in poezijo moške dobe do takrat ko preneha izhajati Zvon in se Stritar, odrinjen od mladega realističnega rodu, ki mu je sam pomagal v življenju, že drugič umakne iz slovenske javnosti. Pesmi iz leta 1869. Prešernove pesmi iz Elizija in Dunajski soneti, ki so objavljeni v tem zvezku Stritarjevega zbranega dela pa so bolj dokumentarno gradivo slovenske kulturne zgodovine, in je v njih manj prave umetniške, lirične note. Zato bo ta knjiga bolj namenjena literarnim zgodovinarjem, kot pa ljubiteljem poezije.

Urednik je pesmim in dostavku dodal opombe, ki obsegajo čez sto strani. Poleg poglavja o načrtu celotnega zbranega dela, opomb k prvi knjigi in še krajšega poglavja, objavlja urednik poglavje o dosedanjih izdajah Stritarjevega zbranega dela. Ta del predstavlja že pravo študijo iz slovenske kulturne zgodovine. Tako obsega celotna prva knjiga 550 strani.

Po opremi in tisku je tudi ta zvezek zbranih del slovenskih klasikov enak po sedaj izšlim zvezkom te zbirke.

50 LET KULTURNEGA DELA V IDRSKEM

Kar se tiče kulturno-prosvetne dejavnosti lahko prištevamo Idrsko med najbolj razgibane in najnaprednejše vasi na Tolminskem. Da gornja trditev drži, priča dejstvo, da bo društvo letos praznovalo 50-letnico ustanovitve. Vsesko zi je bilo močno delavno.

Z ureditvijo dvorane v Zadružnem domu je postalo društvo še bolj delavno, saj je samo v lanski sezoni uprizorilo pet različnih iger. Sedaj se člani društva z vsem poletom pripravljajo na proslavo 50. letnice. Ob proslavi bodo priredili posebno prireditev. Prikazali bodo namreč vsa obdobja dejavnosti društva od ustanovitve pa do danes.

Prvo obdobje bo prikazano v sliki kot bralno društvo; drugo po prvi svetovni vojni, do leta 1927, ko ga je italijanski okupator ukinil, a deluje še ilegalno. V tretjem obdobju bo prikazan čas med narodno osvobodilno borbo, ko društvo pripomore, da se tu že zgodaj prebudi zavest in začno odhajati prve skupine v partizane. Cetrto obdobje bo prikazalo delo društva od osvoboditve do danes.

NEDELJSKA ČRTICA

Guy de Maupassant

POKROVITELJ

V drugi polovici minulega stoletja si je Guy de Maupassant pridobil slovesmojstra francoske novele. 1850 na normandijskem gradu Miromesnilu rojeni plemiški potomec je preživel največji del svojega življenja v Parizu, kjer je bil izprva ministrski uradnik. Kot pisatelj je dolgo časa zorel pod vodstvom Gustava Flauberta in je svoje obsežno delo objavil v desetletju 1880-1890. 1893 je umrl v blaznici. Delal je s silovito voljo, kakor nekoč Balzac in spisal okrog 200 novel in več romanov, med katerimi so najboljši: «Bel-ami» (Lepi striček, prevod O. Župančiča), «Močan kakor smrt» (Fort comme la mort) in «Naše srce» (Notre coeur). V novelah, ki so večidel kratke, ume z duhovitimi prijemi odlično razviti kakšno na videz malo pomembno zgodbico, prigodo ali domislico in prikazati človeka v raznih, tudi zelo kočljivih življenjskih položajih. Maupassant je zlasti močan v opisih človeških spolnih odnosov, v psihologiji poželenja in strasti pa tudi v opisih groze in mračnega strahu. Trpka ironija ali melanholičen posmeh vsemu človeškemu samo stopnjujeta napetost njegovih zgodb. Sicer njegovi dušeslovni pogledi niso posebno globoki, toda tam, kjer zagrabi psihološko snov, jo obdela živo in prepričljivo. Včasih se loteva tudi komičnih motivov, v katerih pa ironija prevladuje nad humorjem. Taka je tudi naslednja zgodba.

* * *

Nikoli se mu ni niti sanjalo, da bo imel tako srečo! Jean Marin, sin podeželskega sodnega sluge, je — kakor toliki drugi — prišel v Latinsko četrt študirat pravo. V raznih pivnicah, ki jih je zapovrstjo obiskoval, se je sprijateljil z nekaterimi blebetavimi študenti, ki so se norčevali iz politike in pri tem pili svoje vrčke piva. Navdalo ga je občudovanje do njih; trdovratno je hodil za njimi iz kavarne v kavarno in kadar je imel kaj več pod palcem, je celo plačeval njihove zapitke.

Potem je postal odvetnik in zagovarjal v pravdah, ki jih je zgubil. Tedaj je lepega dne zvedel iz listov, da je bil eden izmed njegovih nekdanjih tovarišev iz četrti imenovan za poslanca.

Spet je hodil za njim kakor zvest pes; bil mu je prijatelj, ki je opravil zanj preneko mučno delo in marsikakšno posredovanje; njega je lahko kam poslal, kadar je bilo treba, ne da bi se ga moral sramovati. Parlamentarna naključja pa so nanesla, da je poslanec postal minister; šest mesecev pozneje je bil Jean Marin imenovan za državnega svetnika.

* * *

Izprva mu je to tako udarilo v glavo, da bi jo bil kmalu zgubil. Hodil je po ulicah iz same všečnosti, da bi se tako ljudem pokazal, kakor da bi mogli že po videzu uganiti njegov položaj. Trgovcem, pri katerih je vstopil, prodajalcem časnikov, celo izvoščkom je rad govoril, četudi v zvezi z brezpomembnimi rečmi:

«Jaz, ki sem državni svetnik...»

Potem je kajpada občutil, morda kot posledico svojega dostojanstva, iz poklicne nujnosti ali zato, ker je bil mogočen in velikodušen človek, neubranljivo potrebo, da bi bil komu pokrovitelj. Svojo pomoč je nudil vsakomur, ob sleherni priliki in z neizčrpnim velikodušjem.

Ko je srečal na bulvarjih kakšnega znanca, se mu je približal ves navdušen, ga prijel za roko, povprašal po zdravju, in ne da bi počakal na njegovo vprašanje, izjavil:

«Saj veste, da sem državni svetnik in da sem vam ves na voljo. Če vam lahko v čemer koli ustrežem, tu me imate, nikar se ne sramujte. Moj položaj je takšen, da lahko daleč sežem.»

In potem je s prijateljem, ki ga je srečal, stopil v kavarno in zahteval pero, črnilo in list pisemskega papirja, «samo en list, natakar, da napišem priporočilno pismo».

In vsak dan je napisal deset, dvajset, petdeset priporočilnih pisem. Pisal jih je v Ameriški kavarni, pri Bignonu, pri Fortiniju, v Kavarni Pri zlati hiši, pri Richeu, pri Helderju, v Angleški kavarni, v Neapeljski kavarni, povsod, povsod. Pisal jih je vsem višjim uradnikom republike — od sodnikov tja do ministrov. Bil je srečen, popolnoma srečen.

Ko je nekega jutra odhajal z doma, da bi se napotil v Državni svet, je začelo deževati. Malo se je obotavljal, ali bi vzel izvoščka, vendar ga ni vzel in je zavil peš po ulicah.

Strahovito je lilo, voda je poplavljala hodnike in zalivala cesto. Gospod Marin se je moral zateči pod neka vrata. Tu je že stal neki duhovnik, sivolas starec. Preden je gospod Marin postal državni svetnik, ni maral duhovščine. Odkar se je neki kardinal prijazno posvetoval z njim o neki državni zadevi, je z duhovniki ravnal spoštljivo. Lilo je kakor iz škafa in oba moža sta se morala umakniti vse do vratarjeve lože, če nista hotela, da bi ju obrizgalo blato. Gospod Marin, ki ga je zmerom srbelo, da bi govoril in se tako postavil pred drugimi, je dejal:

«Preklicano slabo vreme, gospod župnik.»

Stari duhovnik se je priklonil:

«Ah, da, gospod, hudo nevšečna stvar, če pride človek samo za nekaj dni v Pariz.»

«A, vi ste s kmetov?»

«Da, gospod, tu sem samo prehodno.»

«Zares, močno neprijetno je, če prideš za nekaj dni v prestolnico pa ti dežuje. Mi uradniki, ki živimo tu vse leto, skoraj ne mislimo na to.»

Duhovnik ni nič odgovoril. Gledal je na ulico, kjer je nekoliko manj lilo. In nenadoma se je bil odločil ter dvignil sutano, kakor dvignejo ženske svoja krila, da bi prebredle potok.

Ko je gospod Marin opazil, da odhaja, je vzkliknil:

«Zmočili se boste, gospod župnik. Počakajte še kakšen trenutek, saj bo prenehalo.»

Dobričina se je neodločno ustavil in nato odvrnil:

«Veste, zelo se mi mudi. Imam nujen sestanek.»

Gospod Marin je kazal, da močno obžaluje.

«Pa zares vas bo premočilo. Ali vas smem vprašati, v katero četrt ste namenjeni?»

Župnik se je nekoliko obotavljal, nato pa je le povedal:

«Grem tja proti Palais-Royalu.»

«V tem primeru, gospod župnik, vam lahko, če mi dovolite, ponudim zavetje pod svojim dežnikom. Jaz sem na poti v Državni svet. Sem državni svetnik.»

Stari duhovnik je dvignil nos in pogledal svojega soseda, nato pa je dejal:

«Prisrčna hvala, gospod, z veseljem sprejmem.»

Tedaj ga je gospod Marin prijel za roko in povedel s sabo. Med potjo ga je vodil, pazil nanj in mu svetoval:

«Pazite na tale potoček, gospod župnik. Predvsem pa nikar ne zaupajte kolesom vozov, ta vas lahko obrizgajo od pet do glave. Pazite na dežnike mimoidočih. Nič ni nevarnejše za oči kakor konica dežnikovih šib. Prav posebno neznosne so ženske, te na nič ne pazijo in vam zasade kar v sredo obraza konico svojega sončnika ali dežnika. In ženske se nikdar ne ozirajo na nikogar. Človek bi dejal, da je vse mesto njihovo. One vladajo na hodnikih in na ulicah. Po mojem, bi dejal, je njih vzgoja hudo zanemarjena.»

Gospod Marin se je začel smejati.

Župnik ni odgovoril. Hodil je nekoliko sklonjen in skrbno pazil, kam bo stopil z nogo, da si ne oblati ne obuvala ne sutane.

Gospod Marin je zopet spregovoril:

«Nedvomno ste prišli v Pariz, da se malce razvedrite, kajne?...»

Možak je odvrnil:

«Ne, imamo neko zadevo.»

«Ah, tako. Je kaj pomembnega? Ali vas smem vprašati, za kaj gre? Če bi vam lahko kaj koristil, sem vam na voljo.»

Zdelo se je, da je bil župnik v zadregi. Zamomljal je:

«Oh, gre za neko majhno osebno zadevo. Neznatna težava z... z mojim škofom. To vas ne bo zanimalo. Take reči so naša notranja zadeva... cerkvena stvar....»

Gospod Marin se je podvizal z odgovorom:

«Toda prav take zadeve rešuje Državni svet. V tem primeru vam lahko ustrežem.»

«Da, gospod, saj sem ravno na poti v Državni svet. Predobri ste z mano, gospod. Obiskal bom gospoda Lerepéra in gospoda Savona, nemara tudi gospoda Petitpasa.»

Gospod Marin je brž obstal:

«To so vendar moji prijatelji, gospod župnik, moji najboljši prijatelji, imenitni tovariši, očarljivi ljudje. Lahko vas toplo priporočim vsem trem, kar zanesite se name.»

Župnik se je zahvalil in se jel na veliko opravičevati, blebetaje v vseh mogočih besedah o svoji hvaležnosti.

Gospoda Marina je kar prevzelo.

«Ah, lahko se ponašate, gospod župnik, imeli ste čudovito srečo. Videli boste, videli boste, da bo zadeva po moji zaslugi stekla kakor po olju.»

Prispela sta v Državni svet. Gospod Marin je povedel duhovnika v svojo pisarno, mu ponudil sedež in ga posadil h kaminu, nato pa je sedel za mizo in začel pisati:

«Dragi kolega, dovolite mi, da vam kar najtopleje priporočim častitega duhovnika, vse časti vrednega in zaslužnega gospoda...»

Tu je pretrgal pisanje in vprašal:

«Kako se pišete, prosim?»

«Ceinture.»

Gospoda župnika Ceintura, ki potrebuje Vaše naklonjenosti v neki majhni zadevi, o kateri Vam bo vse povedal.

Srečen sem, da mi ta prilika dovoljuje, dragi kolega...»

Končal je z običajnimi vljudnimi pokloni.

Ko je tako spisal troje pisem, jih je izročil svojemu varovancu, ki se mu je na vse načine zahvaljeval in nato odšel.

* * *

Gospod Marin je opravil svoje in se vrnil domov; dan mu je mirno minil, prav tako mirno je prespal noč in se ves vzradoščen zbudil. Dal si je prinesti časnike.

Prvi list, ki ga je odprl, je bilo neko radikalno glasilo. Tu je bral:

«Naša duhovščina in naši visoki uradniki. Ne moremo in ne moremo končati z nasteva-njem farških hudodelstev. Neki duhoven po imenu Ceinture, ki so mu dokazali, da se je zarotil zoper obstoječo vlado in ki ga obtožujejo nečastnih dejanj — mi jih ne moremo tu niti navesti — in ki ga sumijo, da je bivši jezuit, skrivajoč se pod plaščem navadnega duhovnika, mož, ki ga je zapodil sam škof iz razlogov, o ka-

(Nadaljevanje na 5. strani)



Proti svetlobi na Aleksandrovem mostu v Parizu
(Foto Magajna)

Drobne zanimivosti iz filatelističnega sveta

Farukova zbirka bo šla na dražbo - Nemčija je še vedno razdeljena med tri poštne uprave

Nedostojna konkurenca in obrekovanje. Pred nekaj leti je veliki filatelistični trgovec v New Yorku prodal bogatemu zbiralcu, svojemu klientu, zbirko v vrednosti 21.000 dolarjev. Nekateri drugi filatelistični trgovci so začeli iz zavisti govoričiti, da je trgovec osleparil filatelista, češ da je bila vsota za zbirko pretirana. Trgovec in filatelist pa sta skupaj stuhtala način, kako bi postavila na laž obrekovalce. Obširno zbirko sta razdelila na manjše zbirke, neka tretja oseba pa je začela prodajati te zbirke prav pri trgovcih-obrekovalcih. Ti trgovci so pokupili vse te zbirke in plačali zanje več kot toliko obrekovanih 21.000 dolarjev. Posledica vsega obrekovanja je bila, da je klient dobil še večje zaupanje v svojega trgovca, ostali trgovci-obrekovalci pa so bili prisiljeni umolkniti.

Leta 1952 je izšlo po vsem svetu 2577 znamk, v nominalni vrednosti 507 ameriških dolarjev. Prvenstvo v izdajanju znamk je Sovjetska zveza izgubila. Na prvem mestu je Venezuela, ki je izdala kar 154 novih znamk. To visoko število si lahko razlagamo s tem, da so lani pričele izhajati znamke z grbi venezuelskih držav in mest, katerih bo, ko bo serija dokončana, okrog pet sto. Na drugem mestu je Romunija s 119 novimi znamkami, sledijo pa Poljska s 83 znamkami, Madžarska z 71 in Češkoslovaška s 70 novimi znamkami. Opaziti je, da je število novih znamk začelo v zadnjih letih upadati po bajnem razmahu, ki ga je imelo med vojno in takoj po njej. Mnogo znamk pa izdajajo še vedno države Vzhodne Evrope, to pa zaradi tega, ker se skoro vse slovesnosti praznujejo istočasno v vseh teh državah tudi na filatelističnem področju.

Farukova zbirka bo šla na dražbo. Londonska podružnica velike delniške filatelistične družbe Harmer je dobila nalog od egipčanske vlade, naj poskrbi za prodajo obširne zbirke bivšega egiptovskega kralja Faruka. Eden izmed ravnateljev te družbe je že odpotoval v Kairo, kjer bo pripravil vse potrebno za dražbo, ki bo prav tam v začetku prihodnjega leta. Bivša Farukova zbirka je zelo obsežna in je najpopolnejša v tem, kar se tiče Egipta in Sudana. Začel jo je že Farukov oče Fuad.

Italijanska poštna uprava je že šla mimo maksimalnega programa za tekoče leto. 1. maja se je namreč pojavila znamka za 25 lir, posvečena častnim križcem za zasluge dela. Ta znamka je prišla na trg povsem nepričakovano in ni bila v programu najavljena. Znamka za četrto obletnico severnoatlantske zveze pa ni še izšla zaradi tehničnih ovir. Tiskana bo v dveh barvah. Prav tako niso še izšle znamke turistične serije in prve znamke nove frankovne serije.

Poštna uprava Organizacije združenih narodov postaja vsak dan bolj aktivna. Pred kratkim sta izšli dve znamki, ki sta posvečeni beguncem. Vrednote so za 3 in za 5 centov, prva v rdeči in druga v modri barvi. Slika na znamki je zelo enostavna in nam prikazuje tipično begunsko družino. Vrednota za 5 centov je bila tiskana zato, da bo lahko prispela v vse kraje sveta, ker je zunanja poštnina iz ZDA prav 5 centov. Avtor znamke je Olav Mathiesen. Znamki bosta tiskani v nakladi 2.000.000 primerkov. 12. junija bosta izšli še dve znamki OZN. Posvečeni bosta svetovni poštni zvezi (UPU). 24. oktobra bosta izšli prav tako dve znamki, posvečeni dnevu Združenih narodov, 10. decembra pa bo izšlo nekaj znamk, ki bodo posvečene pravicam človeka.

Nemčija je še vedno razdeljena med tri poštne uprave: Zahodna Nemčija, Vzhodna Nemčija in zapadni Berlin. Znamke Zahodne Nemčije nosijo napis «Deutsche Bundespost». Pred kratkim je izšla znamka za boj proti cestnim nesrečam. Njena vrednost je 20 pfenigov. Zahodni Berlin pa, katerega znamke nosijo napis «Deutsche Post - Berlin», je izdal nadaljnjo vrednoto za 8 pfenigov iz serije «Slavni možje». Novi slavljenec je Theodor Fontane, pesnik in pisatelj. Največ znamk pa izdaja Vzhodna Nemčija z napisom «Deutsche Demokratische Republik». Pred kratkim so izšle tri znamke za 70. obletnico smrti Karla Marxa, nadaljnji dve vrednoti iz nove frankovne serije «Slavni možje» s portreti Marxa in Piecka, ter znamka s portretom ruskega pisatelja Gorkega za 85-letnico njegovega rojstva.

TRILON *in drugi vojni plini*

Po italijanski avanturi v Abesiniji, kjer so uporabili vojne pline, so se tudi Angleži in Francozi posvetili raziskovanju vojnih plinov - Rusi so po prihodu v Nemčijo odpeljali v ZSSR celo tovarno in še ravnatelja

V prvi svetovni vojni so strupeni plini bili tisto novo orožje, ki je povzročilo verjetno večje presenečenje, kakor atomska bomba ob koncu druge svetovne vojne. Napačno bi bilo misliti, da za časa druge svetovne vojne niso računali z vojnimi plini in da je njih raziskovanje in iskanje novih vojnih plinov počivalo. Najbolje zanikajo takšne misli nemške priprave na uporabo plinov, ki so se razkrile ob koncu vojne.

Nemci so pripravili na tisoče ton strupenih plinov in z njimi napolnili milijone topovskih nabojev, min in letalskih bomb. Čeprav so bile zaveznikom nemške priprave za plinsko vojno poznane, so vendar osupnili, ko so v premaganı Nemčiji na lastne oči spoznali obseg nemških plinskih zalog. Po vsej Nemčiji so bila poraz. deljena skrbno zavarovana skladišča vojnih plinov. Večino teh skladišč so tako skrbno prikrili, da so ostala nepoškodovana kljub grozanskemu zavezniškemu bombardiranju. Nad skladišči so se košatili obširni gozdovi. Ameriški vojaški strokovnjaki, ki so po koncu vojne pregledali vsa skladišča vojnih plinov, izražajo v svojih poročilih presenečenje in strah zaradi ogromnih nemških priprav na plinsko vojno. V skladiščih vojnih plinov je veljal poseben red. Ljudje v njih so bili popolnoma odrezani od sveta. Za njih so zgradili v skladiščih samih posebna stanovanja, imeli so celo svoje električne centrale in vodovod. Vojne pline so dovažali v skladišča iz številnih tovarn, ki so jih zgradili Nemci v sami Nemčiji in v Italiji ter na Madžarskem. Nemčija se je pripravljala na zagrizeno borbo na lastnih tleh in v tem bi naj odigrali vojni plini odločujočo vlogo.

V skladiščih so našli doslej nepoznane pline. Nekateri med njimi so petdesetkrat bolj nevarni kot doslej poznani vojni plini. Zavezniki niso vedeli, da so imeli Nemci v rokah tako strašno orožje. Najhujša med nemškimi vojnimi plini je bila skupina plinov imenovana trilon, ki obsega predvsem pline tabun, sarin in soman. Sonan je tako strupen, da ga Nemci do konca vojne niso mogli pridobivati v tovarnah v večjih množinah, ker je povzročil huda zastrupljenja že pri strokovnjakih, ki so ga odkrili. Prav tako niso uspeli naj ti zanesljive zaščite in obrambe pred njim.

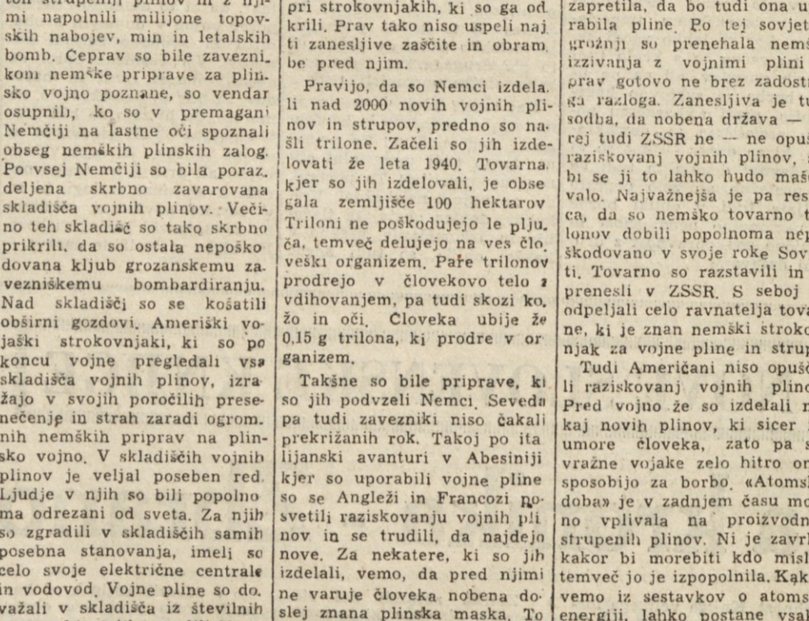
Pravijo, da so Nemci izdelali nad 2000 novih vojnih plinov in strupov, predno so našli trilone. Začeli so jih izdelovati že leta 1940. Tovarna, kjer so jih izdelovali, je obsegala zemljišče 100 hektarov. Triloni ne poškodujejo le pljuča, temveč delujejo na ves človeški organizem. Pare trilonov prodrejo v človekovo telo z vdihovanjem, pa tudi skozi kožo in oči. Človeka ubije že 0,15 g trilona, ki prodre v organizem.

Takšne so bile priprave, ki so jih podvzeli Nemci. Seveda pa tudi zavezniki niso čakali prekrižanih rok. Takoj po italijanski avanturi v Abesiniji kjer so uporabili vojne pline so se Angleži in Francozi posvetili raziskovanju vojnih plinov in se trudili, da najdejo nove. Za nekatere, ki so jih izdelali, vemo, da pred njimi ne varuje človeka nobena doslej znana plinska maska. To so predvsem železov pentakarbonil, arzenov vodik, fosgenoksim in vrsta vojnih plinov, ki vsebujejo fluor, ki je zelo podoben kloru, vendar mnogo bolj strupen. Način delovanja na človekov organizem je zelo različen: nekateri uničujejo živčevje, drugi zopet razkrajajo kri, nekateri pa povzročajo po koži grozanske rane.

Četudi o Sovjetski zvezi ni podatkov o njihovih raziskovanjih in uspehih na področju vojnih plinov, vemo, da je bila že pred začetkom druge svetovne vojne ZSSR pripravljena na kemično in plinsko vojno. Ko so Nemci trikrat uporabili v zelo majhnem obsegu vojne pline na vzhodnem bojišču, jim je Sovjetska zveza zapretila, da bo tudi ona uporabila pline. Po tej sovjetski grožnji so prenehala nemška izzivanja z vojnimi plini — prav gotovo ne brez zadostnega razloga. Zanesljiva je tudi sodba, da nobena država — torej tudi ZSSR ne — ne opušča raziskovanj vojnih plinov, saj bi se ji to lahko hudo maščevalo. Najvažnejša je pa resnica, da so nemško tovarno trilonov dobili popolnoma nepoškodovano v svoje roke Sovjeti. Tovarno so razstavili in jo prenesli v ZSSR. S seboj so odpeljali celo ravnatelja tovarne, ki je znan nemški strokovnjak za vojne pline in strupe.

Tudi Američani niso opuščali raziskovanj vojnih plinov. Pred vojno že so izdelali nekaj novih plinov, ki sicer ne umore človeka, zato pa sovražne vojake zelo hitro onesposobijo za borbo. «Atomska doba» je v zadnjem času močno vplivala na proizvodnjo strupenih plinov. Ni je zavrlo, kakor bi morebiti kdo mislil, temveč jo je izpopolnila. Kakor vemo iz sestavkov o atomski energiji, lahko postane vsaka kemična snov, ki jo izpostavijo obstreljevanju z uranovimi neutroni, radioaktivna. To se pravi, da izžareva smrtonosne radijeve žarke, ki so človeku pogostokrat bolj nevarni kot strupeni plini. Američani so izdelali vojne pline, ki so radioaktivni. Če že protiplinska obramba prepreči strupeno delovanje plinov, ne more uničiti usodnih radijevih žarkov. Strokovnjaki za izdelovanje atomskih bomb so predlagali, naj bi uporabili radioaktivne pline in prah, ki ostaja pri proizvodnji atomskih bomb kot vojne strupe. To orožje bi bilo tako strahotno, da ga še svet ni doživel, saj ena sama kaplja tega strupa lahko uniči vse življenje na površini 2 kv km.

V kljub atomskemu orožju, ki je strahotno po svojem učinku, vse države vztrajno nadaljujejo delo za izpopolnitev vojnih plinov in strupov. Nemčija svojih velikanskih zalog vojnih plinov v drugi svetovni vojni ni uporabila gotovo iz številnih razlogov, pred vsem pa zaradi tega, ker je dobro vedela, da bi jo zavezniki zasuli s svojimi vojnimi plini in strupi, ki jih ni poznala in proti katerim ni imela uspešnih obrambnih sredstev



Močno spomladansko sonce je prisililo našega mladinca, da se je vsedel na skale in se nekoliko odpočil.

V Trenti spomenik dr. Juliju Kugyju

Planinska zveza Slovenije bo ob avtomobilski cesti, ki vodi iz Trente proti Vršiču, na tako imenovani «Supci» postavila spomenik poetu Julijskih Alp dr. Juliju Kugyju. Mladi kipar Jaka Savinšek je oblikoval dr. Kugyja v nadnaravni velikosti, sedečega nad tako ljubljeno Trento in zazrtega v mogočni masiv Jalovca in Bavškega Grintovca.

Dr. Julius Kugy prav gotovo zasluži, da dobi v naših gorah dostojen spomenik. On je bil tisti, ki je ob prelomu stoletja v vsej veličini odkrival svetu naše gore. V sinu hčere pesnika Ivana Vesela Koseskega in «vindischerskega» koroškega kmeta se je pretakala čista sloveska kri. Vzljubil je naše gore, posebno pa lepoto, mir in veličino Trente. S trentarskimi kozarji, pastirji in divjimi lovci je stopil skoraj na vse naše ponosne skalne vrhove ter v šestih knjigah opisal te gore in ljudi, ki so tod živeli.

Prve dni avgusta, ko bo v Vratih pod mogočno severno steno Triglava medrepubliški tabor vseh planincev in alpinistov Jugoslavije, bo tudi slovesno odkritje spomenika zaslužnemu možu.

V ŠVICI SO NAŠLI 35 IZVODOV jugoslovanske literature iz XVI. stoletja

Dr. Mirko Rupel, upravnik Narodne in univezitetne knjižnice v Ljubljani, je pred nedavnim našel v Švici 35 izvodov stare jugoslovanske literature iz XVI. stoletja, ki ni bila v evidenci. Izmed teh izvodov pripada 20 stari slovenski protestantski književnosti. Posebno zanimivo je odkritje neznane pesmi Primoža Trubarja o Turkih iz 1567 leta in tri knjige Trubarjevega sina Feliciana in njegovega naslednika Jurija Dalmatina. Odkrita sta tudi dva izvoda Trubarjevega evangelija iz 1555. leta, izmed katerih je bil do sedaj poznan samo en izvod v dunajski knjižnici.

VESNO so našli



Meta Gabrijelčič

František Čap, priznani češki filmski režiser, ki živi trenutno kot emigrant v München, je 12. maja pričel po scenariju Borisa Snemati šesti slovenski celovečerni metniški film «Vesna».

Okoli sebe je zbral nastopajoče: po: asistent režije je France Jamnik, režiser lutkovnega film. Drame, glasbo bo napisal Bojan Adamič, ski «veteran» Lipušček, direktor scenograf je ing. Nemec, rektor fotografije je Paul Grupp, snemalec izkušeni Badjura, kostume bo pripravila Mija Jarčeva, a direktor filma je Milan Košak. Glavne igralce sta František Čap in njegov asistent Jamnik polovila predvsem med ljubljanskimi študenti. Za naslovno vlomi dolgo niso mogli najti primerne igralke in vodstvo ekipe je že obupavalo. Končno je bodočo «Vesno» odkril France Jamnik, potem ko je obredel vse ljubljanske in mariborske šole in preizkusil več kot sto kandidatk, tako rekoč pred nosom v Ljubljani med neko filmsko predstavo. Nobopečna filmska zvezda je Meta Gabrijelčič, študentka grabe, ne fakultete, njeni mladi soigralci in soigralke pa so Franek Trefalt, študent igralske akademije, Jure Furlan, Janez Čuk, Pika Rupnik in Alica Cimperman. V ostalih vlogah nastopajo še Stane Sever, Metka Bučar, Elvira Kraljeva, Pavle Kovič, Boris Kralj in Pavlica Müller.

«Vesna» je zabaven film iz življenja ljubljanskih srednješolcev, pri katerem se bo marsikdo od srca nasmejal. Brez velikih umetniških ambicij hoče pokazati izsek iz življenja dijakov, ki je polno smeha, športa, zabav in tudi že prvih majhnih skrbi in težav.

Trije osmošolci Samo, Krištof in Sandi so pred maturo. Profesor matematike, strah in trepet cele šole, tudi njim vsem pravlja težke urice. Eden od naših junakov izve, da je njen stari profesor hčerko svoje šolko, od katere bi se dalo bržkone dobiti rezultate matematične naloge. Ker je ta hčerka grda, ošabna in ničevalna, se ta ne zmeni za njo, toda Samo je zelo vesenečen, ko zagleda namesto pričakovane spake prav čedno dekle. Vesno so namreč po pomoti zamenjali z neko drugo. Pride do različnih zapletov in mora, da li boste počakati na film, da boste videli, kako se vse lepo in srečno konča.

Film bo predvidoma posnet v rekordnem času do konca junija v ateljejih «Triglav filma» v Ljubljani, okolici in v Ribnem pri Bledu. Sedemdeset odstotkov filma bodo posneli v naravi in s tem pocenili produkcijske stroške. Ton bo naknadno sinhroniziran tudi v nemški verziji in bo na ta način omogočeno plasiranje filma tudi v Avstrijo, Nemčijo in Švico.

Prepričani smo, da bo film korak naprej v razvoju slovenske filmske umetnosti, vsekakor kar se tiče komercialne plati, in da bo ugajal širokemu gledalcem, ki se bodo spomnjali svojih lastnih študentskih doživljajev in mlajšim seveda tudi, ker bodo videli sebe in svoje življenje na platnu.

ŽARKO PETAN

LEPOTICA na gugalnici



Nedeljska križanka

BESEDE POMENIJO

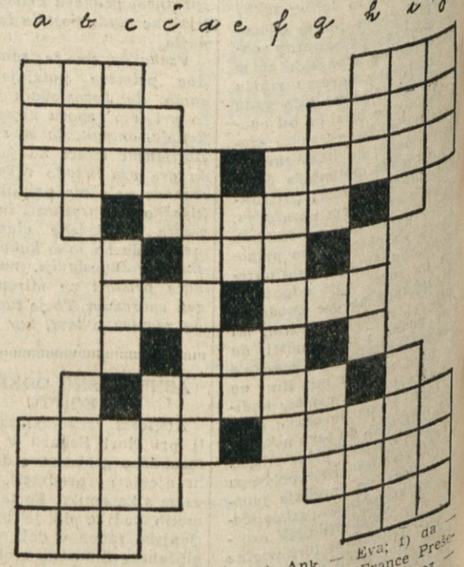
VODORAVNO: 1. začimba — smuči; 2. slonov zob — umaknitev; 3. ptič — otok v Sredozemskem morju; — 4. del sobne opreme; 5. časovno razdobje; 6. brez pameti — struja; 7. ali (srbohr.); 8. načrt; 9. domača žival — kralj Hunov; 10. štorklja (srbohr.) — bog ljubezni; 11. poseduje — vzklik vinskih bratcev.

NAVPIČNO: a) ptič — dragocena tekočina; b. ribje jajčece — kovinska prvina; c) strast — žensko ime; žensko ime; č) važen življenjski organ — pomožni glagol (dvojina); d) kontinent; e) ploskovna mera — medmet; f) okrajšava; g) časovna enota — član družine (domač izraz); h) dovoljeno mu je — ruska reka — ima vsak človek; i) spleteni lasje — kraj ob Donavi zapadno od Novega Sada; j) kraj pri Opatiji — umetnost (lat.).

REŠITEV KRIŽANKE IZ PREJŠNJE NEDELJE

VODORAVNO: 1. dota — deka; 2. Dol — Ren; 3. enak — pora; 4. Francoz; 5. at — asket — AA (Anton Aškerc); 6. est — srd; 7. pi — ometa — ak; 8. stavil; 9. teta — adut; 10. ako — ona; 11. slon — pila.

NAVPIČNO: a) deva — peta; b) Don — eks; c) Olaf — Stol; č) krasota; d) ar — astma — in; e) Ank — Eva; f) da — cesti — F P (France Prešeren); g) potrata; h) kroz — idol; i) aer — Una; j) nada — kota.



MED KMETOVALCI V MILJSKIH HRIBIH

Neodpustljiva počasnost pri podvzemanju ukrepov za pomoč prizadetim kmetom

Še vedno je vidno opustošenje, ki ga je napravila toča pred dvema tednoma na našem področju, zlasti v Miljskih hribih. Človeka kar zbode v srce ko zagleda prazne njive, na katerih bi morali zdaj bujno rasti krompir, grah, paradižniki itd., ko vidi opustošene vinograde, kjer ne bo grozdja letos in ne prihodnje leto, in ko se pogovarja s prizadetimi kmeti, ki še vedno čakajo na pomoč. Toda, ki jo je napravila lanskoletna pomladanska toča prav v tistem predelu naše ožja ozemlja, kjer je bila v tem času največja nevarnost za pridelek, ni mogoče popolnoma oceniti. Kmetje bodo občutili posledice ne samo letos, ker v mnogih krajih ne bo grozdja niti prihodnje leto.

Povsod so se takoj lotili dela, da bi vsaj malo omilili opustošenje in preprečili nadaljnjo škodo. Kdor ima trte, jih skrbno škropi z modro galico; zdaj so ponekod trte že pognyle nove poganjke. Kmetje bodo zdaj lahko odrezali pokvarjene poganjke, da bodo vsaj nekaj rešili. Po razdejanih njivah so nekateri začeli saditi koruzo, paradižnik in drugo. Toda med kmeti je veliko nezadovoljstvo, ker so jim v Trstu na merodajnem mestu, t. j. pri Kmetijskem inšpektoratu obljubili, da jim bodo preskrbeli paradižnikove sadike, a jih kmetje še vedno čakajo. Pritožujejo se tudi, da niso strokovnjaki prišli v vasi, da bi jih poučili, kako naj delajo, in da se jim zdi, da bo šlo vse v pozabo.

Obiskali smo včeraj nekatere vasi v Miljskih hribih. Povsod so nas spraševali, če smo od Kmetijskega urada iz Trsta, če bodo dobili sadike, če bodo dobili kakšno pomoč itd.. Vsi so mnenja, da bi morala oblast nuditi pomoč prizadetim krajem, kakor je bilo drugod ob primeru poplavnji ali snežnih zametov.

Ena izmed najbolj prizadetih vasi v Miljskih hribih so nedvomno Elerji. Toča je tu uničila kar je mogla ter razdejala trte, češnje, oljke, grah, krompir, paradižnik itd.. Kdo naj točno oceni škodo? Pa kaj tudi to koristi, če nobeden ne priskoči prizadetim na pomoč? Le obljube delijo, a od obljub se ne živi. Stvarne, čimprejšnje pomoči je treba.

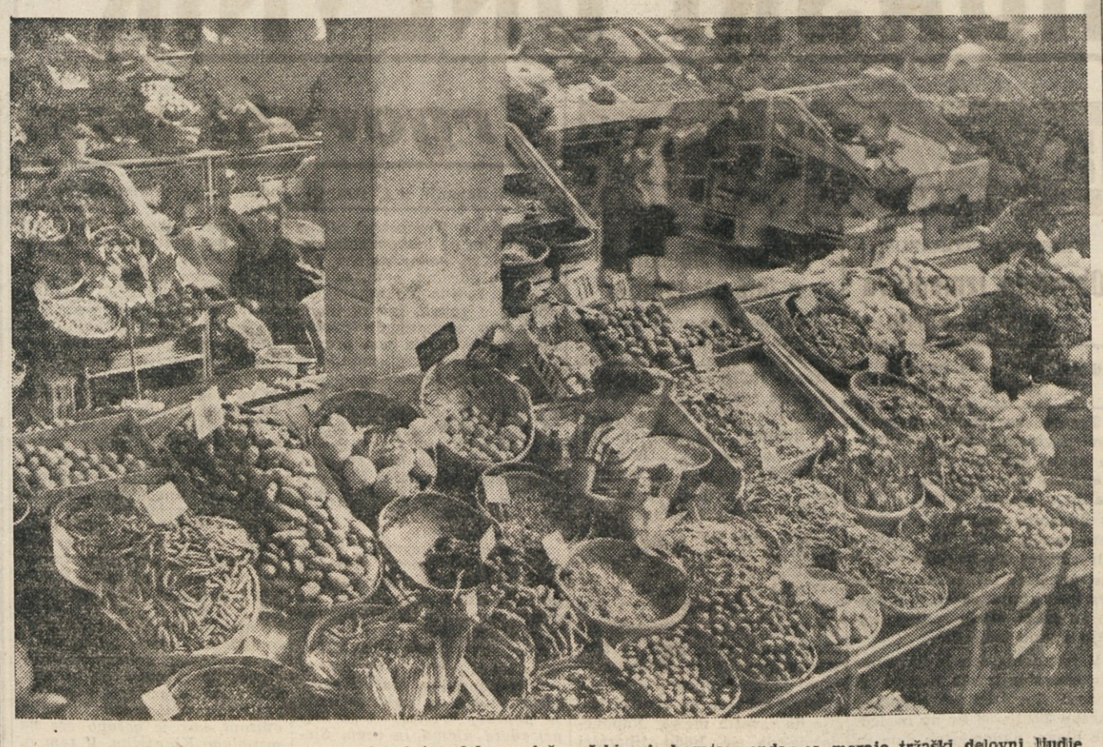
«Letos je prav lepo kazalo, nam pripoveduje v Elerjih Santin Lazar, možakar zagorelega in nagubanega obraza. Na eni trti sem naštel kar 32 grozdičev. Pomislite, koliko bi bilo vina, pa ga ne bom imel niti pet litrov». On sicer dela tu pa tam v ladjedelnici, da si zasluži kakšno liro, a kljub temu je zelo prizadet. Z vso vnemo je obdeloval trte in delal na njivi, zdaj pa se ga loteva obup. Lani je tudi zaradi suše in toče izgubil polovico pridelka. Med razgovorom o toči nam Lazar še pripomni: «Veste, bral sem v Primorskem dnevniku članek o toči in kako jo preganjajo z raketami. Pravijo, da koristi. Kaj ne bi tudi pri nas začeli s tem?

Ampak bi se moral nekdo za to zanimati. Mi sami se ne znajdemo». Prav ima Lazar. Pristojne oblasti bi se morale za to stvar zanimati; ker nobeden ne more zagotoviti, da ne bo več toče.

Kaj pa naj reče Hrvatin Ivan, tudi iz Elerjev, ki je cepil 2500 trt, pa mu jih je toča vse razbila. Lepo je uredil nov vinograd, postavil tudi cementne stebričke in potrošil več kot poldrugi milijon lir za ta dela. Letos bi imel nad 20 hl vina, prihodnje leto pa nad 50. Pa ga ne bo imel nič, ne letos ne k letu. Poleg tega pa moramo prišteti, oziroma odšteti drugi pridelek, grah, češnje, paradižniki itd..

Tod žive marljivi kmetje; garajo od zore do mraka, da se prežive. Zaradi tega zaslužijo, da se jim pomaga.

Polno sadja in zelenjave po... visokih cenah



Kakor doslej je tudi letos tržaški zelenjavni trg dobro založen. Izbira je bogata, vendar se morajo tržaški delovni ljudje vse prepogosto odreči predvsem žlahtnejšim vrstam povrtnine, ker je predraga. Predrago je tudi prvo sadje. Vendar pri tem direktnih proizvajalcev ne zadene nobena krivda, saj tudi ti svoje pridelke prodajajo poceni raznim prekupčevalcem in grosistom, ki potem navijejo cene. Tako gredo proizvodi naših kmetovalcev do potrošnikov skozi vrsto rok, ki pri tem služijo bodisi na škodo direktnih proizvajalcev kakor tudi potrošnikov.

Nekaj o motnjah v govejih prebavilih

Razni znaki obolenj in kako jih zdravimo

V tem letu je založba «Kmečka knjiga» v Ljubljani izdala vrsto poljudno znanstvenih knjig iz področja kmetijstva. Ena izmed teh nosi naslov «Živinozdravniški nasveti». V njej so opisane vse bolezni domačih živali, predvsem seveda govedi, in tudi tako te bolezni zdravimo. Ker je reja govedi pri nas precej razvita, je priročnik izredno pripraven za naše kmetovalce, posebno še v okolici našega mesta, saj se velik del naših okoličanov preživlja s prodajanjem mleka v mestu.

Danes priobčujemo iz te knjige zanimivo poglavje o motnjah v govejih prebavilih in o posledicah pogoltnjenih bodil pri goveji živini.

Če govedo preneha žreti oziroma prežvekovati, še ne pomeni, da so obolela sama prebavila. Prenehanje prežvekovanja in neješčnost je dostikrat samo posledica raznih bolezni. Tako opažamo, n. pr. pri vseh kužnih boleznih, kjer je zvišana telesna temperatura, da živali ne prežvekujejo. Vendar, če živali zmerimo temperaturo in vidimo, da ni zvišana in tudi drugače ne opazimo posebnih bolezenskih znamenj, je verjetno, da so nastale motnje v prebavilih.

Želodec si govedo kaj lahko pokvari s škodljivo ali neprimerno hrano, n. pr. s plesnivim senom, z zmrznjeno ali nagnito peso, repo itd.. Motnje v želodcu se pojavijo tudi, če si živali preveč napolnijo vamp s suho, preveč enostransko in težko prebavljivo hrano, n. pr. če jim pokladamo preveč slame, rezanice, kasno košenega drvenega sena ali plev, koruznice in slično. Hrana se v želodcu zapeče, zgnete v težko premakljive kepe in ne spodbuja k izločanju želodčnega soka. Taka hrana je skoraj brez hranilne vrednosti, razen tega se tudi ne prepoji z želodčnim sokom in ne pospešuje obračanja in stiskanja želodca.

Prav tako škoduje vlažna krma in ovenelo gomolje kot je pesa, krompir, korenje i. dr., ker pač napenja. Včasih preneha govedo prežvekovati če prehitro menjamo hrano, če naglo preidemo od svežega na suho krmljenje. Tudi huda utrujenost ali prevzanje pri železnici škodljivo vplivata na prebavo. Znano je tudi, da nekatere krave nehajo prežvekovati od žalosti za odvzetim teletom.

Razen navedenih vzrokov se zgodi, da žival požre kak žebelj, iglo ali podoben šilast predmet, ki rani in oškoduje prebavila.

Kakor vidite, je polno vzrokov, ki škodljivo vplivajo na prebavo. Zato je treba najprej poiskati in dognati vzrok in šele potem zdraviti.

ZNAMENJE POKVARJENIH PREBAVIL

Žival žre le malo ali pa sploh nič. Zaužite hrane ne izpahuje iz želodca oziroma je ne prežvekuje kot po navadi. Spočetka včasih že še izrigne kak zalogaj in ga prežvekuje, toda kmalu tudi to preneha. Blato, ki gre po malem je suho in temnejše, kot po navadi. Trebuh je običajno bolj ali manj napet, lakotnica ni vdrta. Če jo pritisnemo z roko, imamo tak občutek, kot da bi bila napolnjena s testom. Če prislonimo uho, iz želodca ne slišimo običajnega obračanja želodca (podiranja v želodcu). Obenem opazujemo zlasti pri dalj trajajoči motnji, da se živali drži koža, kakor pravimo. Če namreč privzdignemo kožo ob rebrih, vidimo, da ni tako prožna kot pri zdravi živali, ker jo težko nagubamo, guba pa se počasi razleze. Ljudje pravijo temu volčič ali sajovec. Mislijo namreč, da je volčič neka posebna bolezen, je pa le znamenje oziroma posledica raznih obolenj.

ZDRAVLJENJE

Predvsem moramo opozoriti na to, da je popolnoma zgrešeno oboleli živali kar na slepo vlivati razna zdravila, kot se to po navadi dogaja. S takim ravnanjem utegnemo stanje prej poslabšati kot poboljšati.

V vsakem primeru, kadar koli govedo preneha žreti oziroma prežvekovati, bomo živali zmerili temperaturo. Če je zvišana, pokličemo čimprej veterinarja, ker je vročina vedno znak, da gre za resno obolenje. Če pa temperatura ni zvišana in žival razen neješčnosti ne kaže nobenih posebnih znamenj, n. pr. ne stoka bomo skušali najprej dognati, kaj naj bi bilo temu vzrok. Pregledali bomo krmo, če ni mogoče seno, ki je ležalo v kakem kotu na skednju, plesnivo ali pesa nagnita ali podobno. Mogoče se bomo spomnili, da je zjutraj, ko so otroci izgnali živino na pašo, ležala na travi še slana. Verjetno bomo tako dognali, kaj je živali utegnilo škodovati in se bomo po tem ravnali.

Najboljši zdravnik za pokvarjena prebavila je post. Če žival po enodnevnem postu začne po malem jesti, ji damo malo dobrega sena in pospešimo tek z navadnim tobakom. Tobak je izvrstno prebavilno sredstvo, ki ga živina tudi rada požre. Vzamemo zavojček najcenejšega tobaka in ga razpolovimo na dva enaka dela. Eno polovico damo, recimo, zjutraj, drugo pa zvečer. Tobak v roki nekoliko zdrobimo in ga potaknemo v gobec. Po navadi ga živina z roke poje. Nobenih drugih zdravil ni potrebno dajati. Če ni zapletljajev, bo žival v nekoliko dneh ozdravela. Če se pa v dveh dneh ne popravi, pokličite živinozdravnika, da žival pregleda in odredi potrebno.

POSLEDICA POGOLTNJENIH BODIL PRI GOVEJI ŽIVINI

Goveda požirajo, kakor znano, hrano na debelo, ne da bi jo mnogo žvečila, zato da jo pozneje v miru prežvekujejo. Vemo tudi, da rada ližejo slane stvari in požrejo včasih neprebavljive predmete. Posebno pri kravah se večkrat zgodi, da požro del obleke ali kake stare čevlje in razne druge predmete, ki jih slučajno staknejo. Zato ni čudno, da pogoltnejo tudi kak kovinast predmet, n. pr. kakšno iglo, žeblje od čevljev, ženske lasnice, kos žice in ostala bodila, ki so se slučajno pomešala med seno.

Tako bodilo pride s hrano v vamp, ki je zelo obširen, in se lahko zadrži v njem tudi po več mesecev, ne da bi to imelo kakršne koli posledice. Goveji želodec je iz štirih delov. Razen vampa razlikujemo še drugi oziroma mrežasti del ali kapico, tretji ali listnati del, imenovan prebiralnik ali deveterogub, in siriščnik. Zgodi se, da tak predmet dospe iz vampa v drugi del želodca, ki je mnogo manjši. Tudi ta želodec se prav tako stiska in obrača kakor vamp. Zato se šilaste stvari kaj rade zapičijo v želodčno steno in jo prebodejo. Navadno se to primeri, kadar se govedo hudo napenja, n. pr. pri telitvi ali pred njo, ko plod v telesu pritiska na želodec. Razumljivo je, da povzroča taka poškodba živali bolečine in da vpliva na prebavo. Spočetka opažamo vsa ona znamenja pokvarjenih prebavil, kakor sem jih opisal v prejšnjem poglavju. Obolenje se po navadi razvija počasi. Stanje se menja, zdaj zboljša, zdaj zopet poslabša, kar traja navadno več tednov. Nobeno zdravilo za zboljšanje teka nič ne hasne, nasprotno, prej škoduje kot pomaga. Če damo govedu n. pr. tobaka, kar pospešuje tek in obračanje želodca, bo žival tem bolj bolelo, čim krepkeje se bo želodec krčil in obračal.

Ko oster predmet prebode želodčno steno, se s premikanjem želodca poriva naprej. Kake posledice nastanejo spričo tega, je odvisno od smeri, v katero se je predmet zaril, kakor tudi od oblike, ostrine in velikosti bodila. Navadno se pomika proti srcu, lahko se pa zarije tudi v pljuča, v jetra ali v vranico. Če se je šilast predmet obrnil proti srcu, se vname in znatno poveča osrčnik (srčni mehur), ki obdaja srce. Nabrana tekočina ovira delovanje srca. Če zleze bodilo še naprej, se zarije v samo srce. Čim bolj ga zbada, tem očitnejša postajajo tudi znamenja, ki jih opazujemo na obolели živali. Govedo komaj da še po malem kaj zaužije in ima nekak plašno otožen pogled. Če ga preženemo, hodi počasi in previdno, včasih zastoka, posebno če gre navzdol. Če leže, ne vstane rado. Hude bolečine povzroča živali ranjena prepona, s katero je trebušna duplja ločena od prsne. Prepona se namreč pri dihanju stalno premika. Čim globokejše je dihanje, tem bolj se upogiba. Zato vidimo, da obolele živali dihajo površno in hitreje. Da bi jih oprsje čim manj oviralo, izbočijo komolce. Če z rokami stisnemo in pritiskamo hrbet; se globoko vleknejo in zastokajo. Tudi pritisk z roko, spodaj, na kost prsnico, na meji med trebuhom in prsmi, jim povzroča bolečine. Če je vneto srce, opazujemo včasih, da nabrekne velika krvna žila dovodnica. Na njej jasno vidimo utripanje srca. Pozneje se pojavijo mehke, testenaste otekline na spodnji čeljusti in na sprednjih prsih, na nogah pa opazimo drhtenje mišic. Kadar žival tudi pokašljuje, je to znak, da so vneta pljuča.

Pri tem obolenju je najvažnejše, da ga čimprej prepoznamo, kar pa ni vedno lahko. Kakor rečeno je bolezen v začetku težko ločiti od navadnih motenj v prebavilih, zlasti kadar so poškodovana jetra ali deveterogub. Neredko so znamenja tako malo očitna, da celo veterinar težko ugotovi, za kaj gre.

Pripeti se, da zbolijo krave tik pred otelitvijo ali pa kmalu po njej. V takem primeru, če bolezen še ni preveč napredovala in znamenja niso še očitno razvita, torej ko žival še dobršno mero žre in ni opaziti kakih oteklin, bomo poskusili ustaviti oster predmet, da ne bi lezel naprej. Zategadelj postavimo kravo tako, da s prednjimi nogami stoji za kakih 15 cm više od zadnjih. Pod sprednje noge namečemo zemlje, na katero poševno položimo deske ali kaka manjša vrata. Na deske namečemo zopet malo zemlje ali gnoja, toliko, da živali ne drsi. Krava visi s telesom nazaj in zato drobovje ne pritiska toliko na oster predmet, ki tudi sam zavoljo svoje teže teži v nasprotno stran. Obenem dajemo kravi manj sena in več druge hrane, ki ne zavzema toliko prostora (zrnata hrana, tropine, otrobi itd.). Na ta način se da včasih doseči, da bolezen ne napreduje, da oster predmet ne leze naprej, marveč se zaraste na mestu, kjer je obtičal. Če se pa bolezen po nekaj dneh ne obrne na bolje, ne preostane drugega, kot da žival zakoljemo.

Opisan poskus storimo seveda samo za silo, toliko da rešimo tele in da ne dajemo za meso krave, ki je tik pred otelitvijo ali neposredno po njej. Pozneje, ko tele odstavimo, bomo kravo opitali in prodali mesarju, ker take živali ne kaže rediti.

Če krava še ni dolgo breja in je ugotovljeno, da tiči bodilo v želodcu, je možno žival rešiti z operacijo.

Sedaj je čas da preprečimo črvivost sadja

Črvivost povzroča jabolčni zavijač, ki ga posebno učinkovito uničujemo v maju

V toplejših krajih že konec aprila, v hladnejših pa maja in junija poletava okrog jablan majhen metuljček, jabolčni zavijač (Carpocapsa ali Cydia pomonella), ki ga navadno tudi imenujemo samo «črv». Ne napada samo jabolk ampak tudi hruško, češpljo in breskve. Podobna vrsta zavijača napada tudi oreh (Carpocapsa splendana).

Metuljčki, ki imajo prednja krilca pisano - sivoželezne barve, zadnja pa svetlosive brez madežev, letajo zvečer. Ko drevje odcvete odložijo samice na vse zelene dele drevesa, predvsem na ostanke čašice in na pecelj 30-50 jajčec. V osmih do štirinajstih dneh se izležejo gosenice, ki so prvotno belkaste s črno glavo in ki se navadno zarijejo pri muhi v sredino ploda kjer razjedajo notranjost. Vhodna luknjica se kmalu zaraste in se od zunaj nič ne pozna, da bi bil črviv. V kakih 20 do 25 dneh pa postanejo črvički 15 do 20 mm dolgi in mesnatordeče barve. V drugi polovici junija zapustijo črvički plod in si poiščejo skrivališče, navadno v razpokah na deblu, kjer se zabubijo. Avgusta meseca že predere bubo metuljček, ki takoj zaleže po sadju drugi zarod. Ta dela še večjo škodo nego prvi, ker ga je več, plodov pa manj kakor spomladi. Gosenice drugega zaroda so ob zelo ugodnem jesenskem vremenu deloma dorasle že na drevju, preden je sadje zrelo.

Kako zatiramo škodljivca?

Napadeni plodovi zaostajajo v rasti in postopoma odpadajo, posebno če drevo nalahko stresemo.

Plodovi so kakor lešniki in vsi preluknjani. Včasih odpadejo vsi do kraja, tako da od drevesa ne dobimo ni enega piškavega sadu. Ravno s pobiranjem odpadlih plodov, ki jih dajemo prašičem, uničimo marsikaterega črva, a ne vse, ker je marsikateri zapustil plod že na drevesu in je jabolko šele pozneje odpadlo.

Sadne shrambe, kjer je čez zimo nakopičenega mnogo sadja, so prava zavetišča za tega škodljivca. Take shrambe bi morali zgodaj spomladi, ko pospravimo vse sadje, temeljito osnažiti in zažvepljati, da zatremo vso zalego po skrivališčih.

Zelo mnogo zavijačev se ujame, ako nastavimo meseca junija po deblih neke vrste pasti (zavetišča), kamor se skrijejo gosenice, ko zapuste plodove. Pšt slame, lesne volne ali pasove iz cunj, valovitega papirja namočenega v naftolu, privežemo okoli debla v polovici meseca junija. V ta skrivališča se radi skrijejo črvi, da bi se zabubili. Take pasove moramo vsakih 15 dni pregledati, jih uničiti ter zamenjati. Valovitega papirja, namočenega v naftolu, ni potrebno menjati. V mesecu januarju pa vsa ta skrivališča odstranimo in zažgemo.

Z zimskim strganjem (snaženjem) debel in vej ter s škropljenjem s preparati na osnovi katrana ali petroleja in solfurov pokončamo mnogo gosenic.

Škropimo z insekticidi takoj, ko dosežejo sadeži velikost oreha (v polovici maja). Ker se črvički ležejo postopoma in se hkrati tudi veča površina sadežev, je potrebno da škropljenje dva do trikrat ponovimo, in to vsakih 10 dni.

Pokrovitelj

(Nadaljevanje s 4. strani)

terih zatrjujejo, da so hudo grdi in ki je poklican v Pariz, da pojasni svoje vedenje, je našel vnetega zagovornika v nekem Marinu, državnem svetniku...»

Gospod Marin je skočil pokonci, se oblekel in brž odhitel k svojemu tovarišu Petitpasu. Ta mu je dejal:

«Ah, da, storili ste neumnost, ko ste mi priporočili tega starega zarotnika.»

Gospod Marin je ves zbegan zajecljal:

«Nikar tako... glejte... prevaral me je... Mož je imel videz poštenja... da, prevaral me je, nedostojno prevaral. Prosim vas, obsodite ga strogo, kar se da strogo. Hotel bi to tudi napisati. Povejte mi, komu naj pišem, da ga bodo trdo prijeli. Obrnem se do najvišjega državnega tožilca in do pariškega nadškofa, da, do nadškofa.» Neutegoma je sedel za mizo gospoda Petitpasa in pisal:

«Prevzvišeni, čast mi je sporočiti Vašemu Visokorodju, da sem postal žrtev kovarstva in laži nekega duhovnika po imenu Ceinture, ki je zlorabil moje poštenost.

Zatrjevanja tega duhovna so me tako zmotila, da sem...»

Ko je potlej podpisal in zalepil svoje pismo, se je obrnil k tovarišu in dejal:

«Glejte, dragi prijatelj, to vam bodi v pouk, da nikdar nikogar ne priporočajte.»

Glas naših vasi

Odobravanje skupnega nastopa nabrežinskih prosvetnih skupin

S prijetnimi občutki smo se Nabrežinci v nedeljo udeležili godbenega in pevskega koncerta, pri katerem sta razen godbenega društva sodelovala oba domača pevska zbora. Marsikdo je pripomnil, kakšen odličen pevski zbor bi lahko bil, če bi se pevci združili v en sam zbor kot je bilo za časa pokojnega Tanceta. To ni le želja treznih in politično strpnih domačinov, ampak to tudi narekujejo naše narodno-obrambne koristi.

Smrt plemenite žene iz Sempolaja

Lani v avgustu smo izgubili Frančka, v četrtek pa smo se za večno poslovili od njegove matere 83-letne Marije Legiša, rojene Kosmina. Kot nam je bilo in nam je še težko po sinu, tako bomo ohranili v najlepšem spominu njegovo mater — nunco ali tudi botro Mico — kot smo jo na splošno imenovali. Priljubljena in spoštovana žena je bila obdarjena z vrlinami kot malokdo. Ko je v najlepših letih ostala vdova z dvema sinoma in pastorkom, je poleg gospodinjstva vestno in spretno vršila službo občinske babice in kot takšna vedno stala ob strani pomoči potrebnim. Botrovala je poldrugemu rodu, kar je pričalo častno število udeležencev pogreba zlasti starejših žen.

Kljub visoki starosti in težki usodi se je skoro do zadnjih dni zanimala za našo usodo na tem ozemlju, obsojala krivice nasproti našemu narodu in razumno spremljala našo narodnoobrambno borbo. Plemeniti ženi kličemo: Lahka ji zemlja!

Zakaj ne razčistijo zadev okrog občinskega tajnika v Dolini

Zdaj imamo mnogo dela s škropljenjem in žveplanjem v vinogradih. Tudi pri nas je bilo nekaj toče, a na srečo ni napravila dosti škode. Zato lahko že prodajamo češnje, ki jih pa letos ni toliko kot lani in upamo, da bodo tudi trte dobro obrodile. Na sadnem drevju, zlasti na češnjah, pa so se pojavile gosenice, ki žro listje.

Te dni so popravili zid nad vodnjakom, ki se je bil porušil, ko se je bil zvrnil avtobus. Sreča v nesreči je bila, da takrat ni bilo žrtev, saj se ni avtobus nič pokvaril, šofer pa si je malo ranil roke. Gorje bi bilo, če bi bila takrat pri vodnjaku kakšna ženska ali otroci, ki se večkrat tam igrajo. Zvonik bo tudi kmalu dokončan; malo še manjka in Dolina bo imela povsem drugačno lice.

Zdaj pa nekaj, o čemer smo že večkrat hoteli pisati; pa smo čakali, da bodo morda zadevo razčistili občinski možje. Marsikdo v naši občini, posebno pa v naši vasi, se sprašuje, zakaj ni občinska uprava še uredila zadeve z občinskim tajnikom? Gre namreč za to. Na občini v Dolini so zaposleni občinski tajnik, dva njegova sinova in snaha. Dobro pa se še spominjamo, da je občinski svet že pred dvema letoma sklenil, da ne sme biti uslužbenih v občini več članov iste družine. Zakaj pa to ne velja za občinskega tajnika? Mar je župan pozabil na sklep občinskega sveta? Poleg tega pa moramo pojasniti, da biva tajnik v prostorih osnovne šole in uporablja tudi kos šolskega vrta. Mar ni šola za učitelje? O tem se mnogo govori in šušlja po vasi, zato bi bilo potrebno, da občinska uprava to stvar uredi, sicer bi pa morali o tem razpravljati na prihodnji seji občinskega sveta.

Ceste okrog Ricmanj in sitnosti z avtobusom

Cesta iz vasi v Log je zelo nevarna, posebno od šole dalje. Tod je vedno več prometa, cesta pa je strma in zelo ozka in je prav čudno, da ni bilo še nesreč. Občinska uprava bi morala razmišljati o stvari in razširiti cesto dokler je še čas.

Nevarno je zlasti zaradi motornih vozil in avtomobilov, ki jih šoferji brezskrbno spustijo iz vasi navzdol, naenkrat pa je cesta zelo ozka zaradi zidov in ovinkov in je važnja še bolj nevarna.

Z avtobusom, ki vozi v našo vas, imamo vedno neke sitnosti. Pred dnevi se je ustavljal v Logu in je bil potreben poseg oblasti in policije, da je zopet začel voziti v našo vas. Potniki se pritožujejo tudi zaradi snage in zanemarjenosti v avtobusu. Če se najemnik proge ne bo zmenil za naše pritožbe in želje in če bo še dalje zanemarjal našo vas, bomo energično nastopili pri oblasteh, naj progo dajo kakšnemu drugemu podjetniku. Naj mu bo to v resen opomin; slabše zanj, če ga ne bo upošteval.

OB POMLADNI POJAVI KROMPIRJEVCA

Šola v službi ljudskih interesov

Po deževnih in mrzlih dneh okrog ledenih mož (Bonifacij, Pankracij, Servacij), ki so nam bili letos zelo nenaklonjeni in so nam zapretili s točo in slano, smo v nedeljo imeli prijeten pomladanski dan, naslednje dneve pa vroče. Takšno vreme ugaja koloradskemu hrošču, ki ga seveda imamo tudi v Saležu. Je nevarnost, da se bo razpasel. Potrebno je zatirati zalego (jajčeca). Za to so zelo prikladni otroci. Tukaj bi mogla mnogo storiti šola. Šolska mladina naj bi v primernih skupinah sodelovala pri pobiranju in zatiranju škodljivca, na kar naj bi se pri pouku o njem obravnavalo (opis, razmnoževanje, poreklo i. dr.). Saj je vendar šola namenjena nam.

j. f.



AVTOPODJETJE STAR

Tovorni prevozi Tel. št. 5608 Osebni avto busni prevozi

AVTOGARAŽA z MEHANIČNO DELAVNICO

TRST - Ulica Moreri 7 - ROJAN

KAROSERIJA

BEMBIČ izvršuje vsa popravila avtomobilov in predeluje karoserije

Trst, Ul. Cologna 48 - tel. 52-32

STARA IN ZNANA TVRDKA TULIAK RODOLFO



SIMCA

ki se je preselila v Ul. della Guardia 15

tel. 95089

z zadovoljstvom obvešča svoje odjemalce, da ima na razpolago novo vrsto šivalnih strojev svetovne znamke

SIMCA HAYSER

s križnim šivom za gumbnice, pritrjevanje gumbov in čipk ter vezenje brez okvira.

25-letno jamstvo. Naprodaj rabljeni poglobljivi stroji in v omaricah. Vzamemo v račun in dobro plačamo rabljene stroje. Popravila z jamstvom. Obročno odplačevanje po 50 lir dnevno brez predplačila. Brezplačen pouk v vezenju.

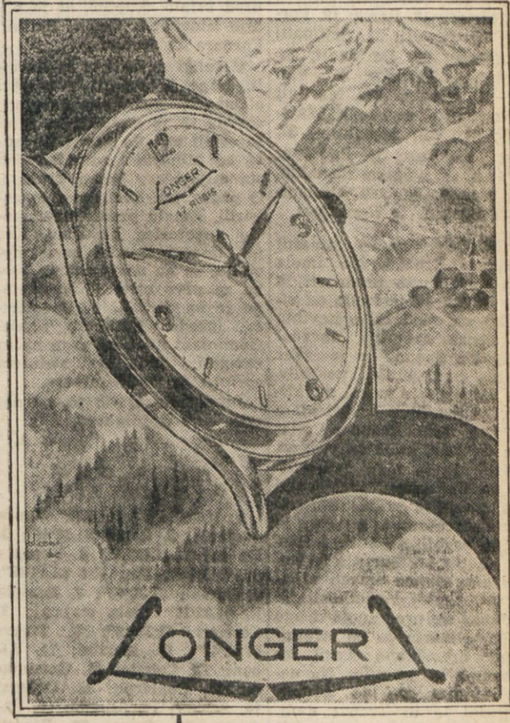
Fotografski laboratorij

RAZVIJANJE
KOPIRANJE
POVEČAVE
REPRODUKCIJE
DOKUMENTOV
H I T R A
POSTREŽBA
I Z D A J E
INDUSTRIJSKIH
IN REKLAMNIH
FOTOGRAFIJ
FOTOGRAFIRANJE
BELO IN ČRNO
IN V BARVAH

INDUSTRIJCI!
Dajajte vrednost vašim proizvodom s fotografiranjem pri tistem, ki vam lahko napravi klišeje v črnem in barvah!

ZA POSVETOVANJA IN PRORAČUNE TELEFONIRAJTE BREZ OBVEZNOSTI NA 95-873, 90-810

...od pečene ure do izpopolnjene švicarske industrije



Nad 100 vzorcev izbrane elegance

Najboljša kakovost uporabljenega materiala poudarja vrednost ZNAMKE

Izdelovanje po zadnjih iznajdbah moderne tehnike

POPOLNO JAMSTVO ZA 5 LET
NAJNIŽJA CENA 11.000 LIR

Te prednosti Vam nudi samo znamka LONGER

TRST, nedelja 24. maja 1953

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME Vremenska napoved za danes: predvideva še nadalje nestalno spremenljivo oblačno vreme z vmesnimi razjasnitvami. Temperatura brez večje spremembe. — Včerajšnja najvišja temperatura v Trstu je bila 22.2 stopinje; najnižja pa 16.8 stopinje.

RADIO Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cone Trsta:** 15.00: Po Primorski v besedi in glasbi. **Trst II.:** 15.30: Koncert zbora «Igo Gruden» iz Nabrežine. **Trst I.:** 18.15: Simfonični koncert, dirigira F. Previtali. **Slovenija:** 20.00: Anton Foerster: Gorenjski slavček, opera.

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

BRIŠKE ŽENE IN DEKLETA BODO SVOJE «BIUNCE» LAHKO SESEKALE

DANES JE PRITEKLA IZ SOČE
v Brda voda po novem vodovodu

24. maj bo odslej dalje briški ljudski praznik - Niti Avstrija niti Italija, ampak ljudska oblast je uresničila želje Bricev

Dela pri vodovodu, ki bo dovajal v Brda iz Soče prepotrebno vodo, so že v glavnem končana, tako da bo vodovod danes slovesno pričel delovati.

Briški ljudje so mnogo razpravljali o tem vodovodu. Prav tako tudi gospodarski krogi, kajti bilo je veliko ovir pri gradnji, da je delo včasih zastalo in da so nekateri črnogledi Brici že mislili, da tudi sedaj ne bo nič z vodo v Brdih — kakor ni bilo nič pri vseh obljubah v stari Avstriji in prav tako v Italiji. Marsikateri kmetovalec si je že mislil, da se ne bo nikdar rešil zamudnega nalivanja vode iz potoka v sod, ki ga je potem z volmi mukoma vlekel v breg, in da se njegova žena in hči nikoli ne bosta rešili «biunca», t. j. usločenega lesenega droga s kaveljnom na vsaki strani, na katerega obešajo vedra, polna kapnice, in jih prenašajo na plečih.

Toda tega je zdaj res konec! Ne še za vse briške vasi, kajti končali so šele glavno vodovodno žilo, kmalu pa bodo napeljali cevi tudi v druge vasi. Za zdaj bo voda pritekla iz Dobrovega.

V više ležečem Kojskem pa so vod že zdavnaj končali.

Oba občinska ljudska odbora sta sklenila, naj bi bil vsako leto 24. maj briški ljudski praznik. Vodovod je za Brda tolikšnega pomena, da si važnejšega dne kot je danes, ko bo v Brda pritekla voda za briško ljudstvo, ni mogoče misliti. Koliko je briški človek pretrpel zaradi pomanjkanja vode, more presoditi samo tisti, ki je sam videl, kako in s kakšno vodo so se Brici oskrbovali doslej!

Z domačini, ki se bodo zbrali danes na Dobrovem, bodo poslavili ta dan tudi zastopniki goriškega okraja in — kakor Brici upajo — tudi predstavniki republike iz Ljubljane.

Tretje razdeljevanje zimske pomoči brezposelnim

Razdeljevati bodo pričeli 26. maja pri mestni hranilnici

Na svoji zadnji seji je občinski pododbor sklenil, da bodo s tretjem in zadnjim razdeljevanjem zimske pomoči brezposelnim pričeli v torek 26. maja.

Nakazila za podporo izdajajo pri podpornem društvu ECA v Ul. Baiamonti 22, medtem ko jo bodo izplačevali pri mestni hranilnici (Cassa di Risparmio) na podlagi osebnih nakazil.

Vsi tisti brezposelni, ki imajo pravico do podpore, naj se zglasijo najprej pri pokrajinskem uradu za delo. S seboj naj prinesejo knjižico o brezposelnosti vseh družinskih članov in naj se držijo naslednjega urnika:

25. maja: črke A—B—C; *26. maja:* črke D—E—F—G—H; *27. maja;* črke I—K—L—M—N; *28. maja;* črke O—P—Q—R; *29. maja:* črke S—T—U—V—Z.

Urad za delo bo izdajal potrdila o brezposelnosti, potrjena od Socialnega skrbstva, katera naj prizadeti predložijo na podpornem društvu ECA po naslednjem redu:

torek 26. maja: črke A—B—C; *sreda 27. maja:* črke D—E—F—G—H; *četrtek 28. maja:* črke I—K—L—M—N; *petek 29. maja:* črke O—P—Q—R; *sobota 30. maja:* črke S—T—U—V—Z.

Omenjena urnika bodo razobesili na vpogled prizadetim na pokrajinskem uradu za delo, podpornem društvu ECA, občinskem protokolnem uradu, na Pokrajinski sindikalni zvezi in na Delavski zbornici.

Vsi tisti brezposelni, ki imajo pravico do podpore, naj jo dvignejo najkasneje do 30. maja, ker jo po preteku tega roka ne bodo več delili.

Pravico do podpore imajo brezposelni dveh prvih razredov, kot predvideva čl. 10 zakona št. 264 od 29. aprila 1949, ki so bili vpisani na uradu za delo do 30. aprila 1953.

Slabost starke

Zaradi verjetnega zloma medenice so včeraj popoldne sprejeli na kirurški oddelek mestne bolnice Brigata Pavia 71-letno Matildo Orzan iz Placute št. 8. Ženska je službujočemu zdravniku izjavila, da je prejšnji večer slonela na ograji stopnic, ko se ji je zavrtelo v glavi in je padla po stopnicah. Ozdravela bo v 2 mesecih, če ne bo hujšega.

ŠOLSKA PRIREDITEV

Goriški srednješolci priredijo **danes 24. t. m. ob 20. uri** na dvorišču Solskega doma v Ul. Croce št. 3

dramo v treh dejanjih

VERA IN NEVERA

Vstop bo samo z vabilom, ki se dobi v tajništvu srednjih šol, v kavarni Bratuž, v trgovini Kosič, v urarni Suligoj in pred prireditvijo pri vhodu.

VIDEMSKI SPORAZUM

Obmejna izmenjava v mesecu aprilu

Izdanih je bilo 23 uvoznih in 17 izvoznih dovoljenj

Trgovinska zbornica je v okviru videmskega trgovinskega sporazuma za obmejne izmenjave med Jugoslavijo in Italijo v mesecu aprilu izdala 23 uvoznih dovoljenj v skupnem znesku 49.914.000 lir. Uvozili so: les za kurjavo, žaganje, značilne lesne izdelke pokrajine, konje za delo, govedo za zakol, svežo zaklano govejo živino itd.

V istem mesecu je Trgovinska zbornica izdala tudi 17 izvoznih dovoljenj v skupnem znesku 39.015.938 lir na naslednje blago: nadomestne dele za avtomobile, popravilo avtomobilov in raznih strojev, hidravlični material, računalne stroje, hišno orodje, izdelke za navadno rabo in drugo blago.

Stanje avtonomnega kompenzacijskega računa od 30. aprila t. l. je naslednje: prejeta vplačila 777.741.682; izvršena vplačila 709.706.016 lir; plačila za operacije v teku 28.925.199 lir s saldom 39.110.470 lir.

Nesrečen padec z voza

Pretekli ponedeljek se je 53-letni kmet Konštantin Vižintin od Sv. Martina na Krasu ponesrečil pri nakladanju gnoja na kmečki voz. Padel je z voza in trčil s prsnim košem ob rob. Po prvo pomoč se je Vižintin zatekel v delavsko zavarovalnico za nesreče na delu, od koder ga je zdravnik poslal v mestno bolnico Brigata Pavia. Zdravniki so ugotovili, da si je pri padcu poškodoval prsi in si jih okužil. Sprejeli so ga na opazovalni oddelek, kjer se bo zdravil približno 30 dni.

DEZURNA LEKARNA

Danes posluje ves dan in vso noč lekarna Venuti v Ul. Rabatta št. 18, tel. 21-24, dopoldne pa lekarna Kuerner na Korzu Italia št. 4, tel. 25-76.

Bahanje liberalcev z imperializmom

Končno se je med številnimi strankami, ki so se prijavile k volitvam, oglasila tudi stranka italijanskih liberalcev, ki se je seveda vpregla v demokristjanski voz. To pa ni nič čudnega, saj se njen program od demokristjanskega nič ne razlikuje. V petek zvečer je na volilnem shodu liberalcev govoril občinski svetovalec odvetnik Morpurgo iz Trsta, ki je omenil 24. maj, katerega je izkoristil, da je poslušalcem pojasnil, da je bila Italija ob vstopu v vojno liberalna in da je dosegla tudi «svete meje». Zato je tudi razumljivo, da ni mogel svojega govora končati drugače kakor z zahtevo po vrnitvi Italije do «svetih meja». Napovedal je, da se bodo liberalci vzdržali kakršnih koli shodov na dan 24. maja, kar je bilo tudi sporočeno v njihovih lepakih. Pišejo namreč, naj bo ta dan «proslavljen v miru in razmišljanju o krajih in ljudeh, ki so odtrgani od svoje države».

Priznati moramo, da dajejo ti gospodje svojim somišljenikom res dobre nasvete in da se prav nič ne razlikujejo od neofašistov, ki pozivajo na nove osvajalne pohode. Po njegovih izjavah se neofašisti pripravljajo na prihod v Gorico skupaj s slavnim generalom Grazianijem. Toda o tem doslej še niso izdali uradnega sporočila. Demokristjani še niso poklicali svojih največjih govornikov, prav tako ne socialdemokrati niti kominformisti, ki vsi čakajo na zadnje dneve.

KINO

VERDI. 17.15: «Kdo je brez greha», A. Nazzari in Y. Sanson.
VITTORIA. 17: «Zavod se zabava», V. Mayo in D. Reagan.
CENTRALE. 17: «Ognjena skala», M. Maxwell in L. Ayres.
MODERNO. 17: «Žena za eno noč», G. Lollobrigida in G. Cervi.
STANDREŽ (na prostem), 21: «Ples s cesarjem», M. Rökk.

Trgovski dom

(Nadaljevanje s 1. strani)

Pravda o Trgovskem domu pa nikakor ni lahkomiselna ali drzna, Ker, kakor rečeno, akt stučajno poznam, vem, da ima tožitelj tehtne dokumentarne dokaze v rokah, in jaz imam še toliko zaupanja v vzvišenost sodnikov, da sem prepričan, da se bo našel sodnik, ki bo te dokaze primerno upošteval. Zal mi je le, da se merodajni ljudje nočejo odločiti, da bi, ne glede na pravdo, te dokaze objavili in s tem pokazali javnosti, na kak svojevrsten način so gorički Slovenci izgubili za časa fašizma svoj Trgovski dom.

Da povzamemo: Z dvema vsakdanjima frazama, kakor jih rabi šovinistično časopisje od lista «Ultime Notizie» dalje gori do lista «Cittadella», se odpravlja Josip Klanjšček in se mu zanikuje državljanstvo. Edino, kar se mu lahko očita, je to, da si je upal stopiti pred rednega sodnika, plačati predpisane takse in zahtevati, da se popravi krivica, ki je bila prizadeta njemu in vsem Slovencem od fašizma.

Poleg teh razlogov meritorne narave so pa še pomisleki strogo juridične, formalne narave: Omenjeni dekret je neveljaven, ker je zakasnel.

Predvsem tudi v tej zvezi poudarjam, da so mi dejanske podrobnosti neznane in da razlogujem samo na podlagi besedila odloka, ki nas tu zanima. Vem pa, da se je Josip Klanjšček vrnil v Gorico, odnosno na svoj dom v Oslavju, že spomladi leta 1951. Od tedaj torej stalno biva na Goriškem, t. j. na italijanskem ozemlju. Če ta moja informacija ni pravilna, se pa da sklepati iz odloka samega, da je bil Klanjšček na Goriškem že dne 30. 10. 1952, ko je podal izjavo, da se odpoveduje jugoslovanskemu državljanstvu. Tista izjava z dne 9. marca 1953, ki jo omenja odlok, je brezpredmetna, ker zakon take izjave ne zahteva. Sploh se čudim, da je Klanjšček tako izjavo podal. Najbrže je padel v kako nastavljeno past, ker si je hotela goriška občina nekako zavarovati zakoniti in že zamujeni rok in je Klanjščka najbrž pozvala, da to izjavo podpiše.

Odlok sam pa to izjavo demantira, ko trdi, da je Klanjšček uprizarjal svoje «protiitalijansko delovanje» ne samo od 9. marca 1953 dalje, temveč «od dneva svojega povratka v Gorico». Če bi se imel kot dan tega povratka datum 9. marca 1953, in če pomislimo, da je Državni svet že 7. aprila 1953, torej že po pičlem mesecu, izrekel svoje mnenje o protiitalijanskem delovanju in očitnih dokazih protiitalijanskih čustev s strani Klanjščka, je čas niti enega meseca prekratek, da bi se tako delovanje uprizorilo in ugotovilo. Pri tem je treba upoštevati še potrebni čas za birokratična poročila, sklicanje seje Državnega sveta itd. Lahko rečemo, da bi se v tem primeru usodno Klanjščkovo «delovanje» omejilo na eden ali dva tedna. Klanjšček bi moral tedaj izvršiti čudeže protiitalijanskega delovanja, da sta se Državni svet in vlada odločila za to prepoved.

Verjetno je torej, da se to «delovanje» razteza na daljši čas, namreč od Klanjščkovega «povratka» dalje.

Čim pa se je Klanjšček povrnil na Goriško, kar se je zgodilo, sledeč besedilu odloka, najkasneje že 30. oktobra 1952, je že s tem dnem ustanovil svoje stalno bivališče na italijanskem ozemlju.

Zakon o državljanstvu pa v čl. 9 točka 2 zahteva kot prve pogoje za zopetno prodobitev državljanstva: prvič, da prizadeti poda izjavo, s katero se odpoveduje tujemu državljanstvu, in drugič, da «ustanovi» (stabilisce) svoje stalno bivališče na italijanskem teritoriju.

Od dneva, ko sta ta dva pogoja izvršena, teče rok treh mesecev, v katerem mora vlada izdati svoj eventualni veto (inibizione) proti zopetni pridobitvi državljanstva.

V našem primeru pa je bil ta veto izdan 7. maja, torej po več nego šestih mesecih.

Za boljše razumevanje je treba dodati še to-le: Stalno bivališče se ne ustanovi s kako izjavo, posebno ne z izjavo o «izbiri stalnega bivališča» (elezione di residenza). Po čl. 43 it. civ. zakonika je stalno bivališče (residenza) tam, kjer prizadeta oseba običajno stanuje in živi. Je torej čisto dejansko vprašanje fizičnega bivanja v nekem kraju. Ni potrebna nikaka dokumentacija in se to fizično bivanje lahko dokaže z vsakim dokaznim sredstvom dopuščenim po zakonu. Torej tudi s pričami, pismi, in predvsem tudi z anagrafičnim vpisom, kar je gotovo vse na razpolago Klanjščku. V tem oziru imamo več točnih sodb kasacijskega sodišča v Rimu. Predvsem je ta princip ustanovilo v zadnjem času v več sodbah tudi apelacijsko sodišče v Trstu.

Čim je torej Klanjšček stalno bival na Goriškem že najmanj 30. oktobra 1952, ko je podal izjavo, s katero se je odrekel jugoslovanskemu državljanstvu, je rok za prepoved (inibizione) s tem dnem začel teči, in ker se je ta prepoved izvršila šele po šestih mesecih, je absolutno zakasnela.

Kaj sledi iz tega? Žotiti je treba! *Imamo zakone in imamo sodnike, ki poskrbijo, da se ta zakon spoštuje. Vladni možje z ministrom Scelbo in s člani Državnega sveta vred so samo uradniki, ki morajo v prvi vrsti spoštovati zakone. Isti «Primorski dnevnik» z dne 21. maja je objavil zanimivo poročilo o podvigih genoveškega odvetnika Musio-Sala, ki si je nadel nalogo, da raznim javnim funkcionarjem in ustanovam pokaže, kako je treba spoštovati zakone.*

Edino pravilno je, da Klanjšček sledi temu zgledu.

Trst, 23. maja 1953.

Dr. FORTUNAT MIKULETIC

Naš tedenski pregled

(Nadaljevanje s 3. strani)

li «levico» v Italiji in dokler bodo potencialne socialistične sile razdružene in neorientirane. V glavnem pa njegova perspektiva nedvomno drži — pot v Italiji vodi v fažizem klerikalnega Salazarjevega tipa. Sile, ki bi ta razvoj zavrla, danes še ni, in če se bo demokristjanom in zaveznikom posrečilo dobiti «polovico glasov in še enega» in s tem večinsko nagrado, bo odpor proti temu razvoju postal še težji.

Če pa volilni zakon ne bo mogel delovati, pomeni to skok v neznano. Možnosti so najrazličnejše: od demokristjanske zveze z monarhisti in morda tudi že z zadnjo rezervo — MSI — do pojava zadostnega notranjega pritiska v PSI, ki bi izsilil ločitev socialistične stranke od kominformovske vprege. To pa bi bil zares važen in morda celo odločujoč dogodek v italijanskem političnem razvoju.

Toda zaenkrat kaže, da se bodo demokristjani dovolj trdno vsidrali v parlamentu — z vsemi salazarskimi perspektivami vred.

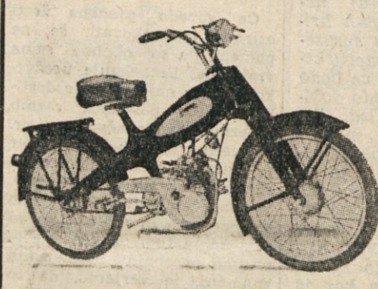
. r. c.

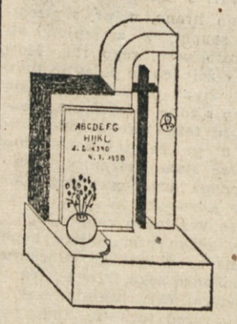
KINO V NABREŽINI
PREDVAJA DANES OB 16. IN 20.30 URI, VELIKI BARVANI FILM:
„SVET JE V MOJIH ROKAH"
(Il mondo e nelle mie braccia)
JUTRI V PONEDELJEK SAMO OB 20.30 URI, VESELI FILM:
„TA ŠKODLJIVI DENAR"
(Questi dannati quattrini)

Obutev, ki Vas očara!
Prispela je nova pošiljka
pomladanskih elegantnih čevljev
za ženske in moške

TRGOVINA GEC
TRST - ROJAN, Trg tra i Rivi 2

Prvovrstne likerje, žganje in sirupe dobite pri stari TVRDKI
JAKOB PERHAUC
Posebnost: krema marsala, slivovka, tropinovec, jajčni brandy
TRST, Ul. Xydias 6 - Tel. 96332

MOTOM 48 CCM

Čudoviti motorček, ki vas pelje povsod. Prodaja na obroke do 18 mesecev. Pritikline in nadomestni deli za vse motorje, hitra popravila
Zastopstvo „Gilera"
MOSCHION & FRISCIA
TRST, Ul. Valdirivo 36
tel. 23-475


AVTORIZIRAN MALI OBRTNIK IZDELUJE NAGROBNE SPOMENIKE IZ NAJBOLJSIH KRAŠKIH IN TUJIH MARMORJEV. SLIKE NA PORCELANU, BRONASTE ČRKE IN LUCKE, BREZPLAČNO PRORAČUNE BREZPLAČNO, POSTAVITEV IZVRŠENIH SPOMENIKOV Z GARANCIJO.
Stanko Zidarič
ŠEMPOLAJ ŠT. 4 (Nabrežina)
CENE ZMERNE
OLAJŠAVE PRI PLAČILU

URARNA MALALAN
OPČINE, Alpinska 83/1
obvešča, da daje od 10. maja do 10. junija 1953 za BIRMO 10% popusta.
Poleg tega dobite še posebno jamstvo, ki vam daje pravico do 20% popusta pri vsakem popravilu



BERNUM
nalivno pero nove vrste, boljše od vseh dosedanjih.
SAMO ZA 1200 LIR
Z njim boste pisali vedno in z ugodjem. — Preizkusite ga! S pokritim peresom in normalno, elegantno, velik rezervoar za črnilo, polnjenje na bat. — **Garancija dve leti.** — Popravljamo nalivna peresa, v zalogi imamo peresa, nadomestne dele in polnjenja (refill) za peresa s krogljico. — Prodajamo tudi na debelo.
PAPIRNICA IN TISKARNA U. BERNARDI - TRST
UL. MAZZINI 44 - TEL. 93667

NEDELJSKI IZLETI NA KOPANJE V
OPATIJO
dne 7. junija 1953
Vpisovanje pri «ADRIA-EXPRESS» do 28. t. m.
Cena 800 lir

UVOZ
IZVOZ
IVAN RIBARIČ
ZALOGA TRDEGA LESA IN GORIVA
URADI: UL. CRISPI TEL. 93-502
Skladišče: Ul. delle Milizie št. 17-18 - Tel. 96-510

ŠPORTNI DNEVNIK

TUDI PO 11. ETAPI V VODSTVU KOBLET

Včeraj je zmagal Albani

Izredna smola Minardija, ki je nedaleč od cilja že krepko vodil pa je padel in moral odstopiti

VRSTNI RED NA CILJU 11. ETAPE MODENA - GENOVA (278 km):

1. ALBANI Giorgio (Legnano) v 8.33'22", povprečno 32.493 km na uro; 2. Geminiani (Fr.); 3. Defilippis (Legnano); 4. Zampini; 5. Monti; 6. Conterno; 7. Giudici; 8. Coletto; 9. Rossello Vittorio, vsi s časom Albanija; 10. Ockers 8.34'35"; 11. Biagioni 8.34'43"; 12. Lorono 8.34'50"; 13. Bartali 8.35'05" 14. Coppi; 15. Volpi; 16. Koblet; 17. Corrieri; 18. Roma; 19. Fornara; 20. Pasotti; 21. Pettinati; 22. Schaer; 23. De Santi; 24. Magni; 25. Moresco; 26. Van Est; 27. Conte; 28. Martini; 29. Rossello Vincenzo; 30. Wagtmans; 31. Van Steenkiste; 32. Bresci; 33. Ruiz; 34. Padovan; 35. Gual, vsi s časom Bartalija.

Ni startal Ciancola. Odstopila sta Minardi in Bartolozzi.

GENOVA, 23. — Minardi in Španec Trobat sta imela poldrugo minuto prednosti in le še 21 km ju je ločilo od cilja, ko sta med silno nevihto pri Recco v vožnji navzdol padla. Za Španca se je stvar končala brez hujših posledic, toda Minardi je moral na kliniko, kajti najbrž bo pri njem tudi kak zlom. Škoda za mladega dirkača, ki je že večkrat pokazal, da je med najboljšimi italijanskimi tekmovalci (lani mu je le za las ušlo italijansko prvenstvo, ki si ga je končno osvojil še enkrat Bartali). Letos je Minardi že dosegel eno etapno zmago v Rimu in po vsej verjetnosti je bil danes tik pred svojo drugo zmago. Minardi je po strmini precej brezskrbno vozil in Trobat pa tik za njim. Na nekem ovinku mu je zdrsnilo, padel je in Trobat nanj. Ko so potem tamkaj vozili drugi dirkači in zvedeli, kaj se je zgodilo, so takoj pričeli previdneje voziti.

Karavana je zjutraj odšla iz Modene ob 9.15. Med tekmovalci ni bilo več Ciancole, ki se je moral na hitro odpeljati domov zaradi bolezni v družini. Nekateri so pričeli že kar takoj s posameznimi sunki. Onstran Spezie pa jih sedem pobegne, in posreči se jim dobiti precejšen naskok. Vredno omembe je, da je moral Koblet trikrat zaporedoma s kolesa, da si je nekaj popravil, in pri tem je že precej zaostal. Toda Coppi, Bartali in Fornara se ne morejo odločiti za beg in Kobletu uspe, da jih kmalu dohiti. Na vrh Bracca pride prva skupinica 1'6" pred ostalo skupino, ki jo vodijo izmenoma Coppi, Bartali, Fornara in Koblet.

V veliki nevihti je še Bartali, ki se je počutil v svojem elementu, nekoliko potegnil; seveda so jo povlekli za njim še ostali asi. Po Sestri Levante se Minardi odkriža vseh spremljevalcev razen Trobata. O padcu teh dveh smo že govorili. Kmalu preide tisto mesto devetorica dirkačev. Ker je Minardi izpadel iz tekmovanja, se na novo vname borba za prvo mesto. Konec etape je na dirkališču. Devetorica izvede bliskovit finale. Geminiani hoče na vsak način zmagati, toda v zadnjem sprintu je boljši Albani.

Jutri zjutraj ob 10. pa naprej — v Bordighero.

A. A.

SPLOSNA OCENA PO ENAJSTI ETAPI:

1. KOBLET 61.15'50" (roza majica); 2. Coppi 61.16'45"; 3. De Santi 61.17'07"; 4. Fornara 61.17'26"; 5. Van Est 61.19'48"; 6. Bartali 61.20'42"; 7. Brasola E. 61.22'17" (bela majica); 8. Corrieri 61.22'19"; 9. Magni 61.22'40"; 10. Martini; 11. Albani; 12. Coletto; 13. Geminiani; 14. Conterno; 15. Ockers; 16. Schaer; 17. Milano; 18. Padovan; 19. Roma; 20. Bresci; 21. Pontet; 22. Biagioni; 23. Bobet L.; 24. Pedroni; 25. Rossello Vinc.; 26. Conte; 27. Barozzi; 28. Defilippis; 29. Volpi; 30. Monti; 46. Van Steenbergen 61.44'41". — Zadnji 100. Escolano 63.11'57".

OCENA ZA TUJCE:

1. KOBLET (zelena majica); 2. Van Est; 3. Geminiani; 4. Ockers; 5. Schaer.

OCENA ZA NEODVISNE:

1. BRASOLA E. (bela majica); 2. Coletto; 3. Conterno; 4. Milano; 5. Padovan.

V 11. etapi je bila nagrada za borbenost razdeljena takole: po 20.000 lir so prejeli Bartalini, Ciabatti, Gaggero, Lorono, Minardi, Rossello Vittorio in Trobat. Kot najbolj nesrečna v tej etapi pa sta prejela vsak po 10.000 lir Minardi in Trobat.

DANES NA GORIŠKEM

Kolesarsko prvenstvo LRS

Danes bo v organizaciji Železničarja (Nova Gorica) republiško cestno prvenstvo LRS. Tekmovali bodo člani, junorji in turisti.

Člani bodo tekmovali na progi Sempeter - Bovec in nazaj 155 km.

Juniorji na progi Sempeter - Most na Soči - Tolmin - Sempeter. Turisti pa na krajših gah.

Jugoslovanski odbojkarji bodo nastopili v Turčiji

Jugoslovansko odbojkarsko reprezentanco, ki bo nastopila v Turčiji, sestavljajo naslednji igralci:

Budišin (Spartak), Popovič, Stojimirovič, Mandarič (vsi Crvena zvezda), Milovanovič, Soldatovič (Partizan), Djordjevič, Zarkovič (Železničar Beograd), Mikina (Mladost), Skrbinek Jošt (AOK) in Dušan Požar (Branik).

Nogometno moštvo Juventus iz Sao Paola (Brazilija) bo v dneh od 25. do 28. junija gostovalo v Beogradu. Brazilci bodo igrali tekmi s Crveno zvezdo in s Partizanom.

PRIČELO SE JE TEKMOVANJE V MOSKVI

Jugoslavija - Libanon 95:51

Uradna otvoritev bo danes, vendar sta se dve tekmi odigrali že včeraj zvečer

MOSKVA, 23. — Pod predsedstvom Williama Jonesa, predsednika mednarodne košarkarske zveze, je danes pripravljalni odbor turnirja za evropsko prvenstvo v košarki izvedel žrebanje za skupine. Žrebanje je dalo naslednje rezultate:

Skupina A: ČSR, Italija, Švica, Romunija.

Skupina B: Francija, Nemčija, Egipt, Švedska.

Skupina C: Rusija, Belgija, Madžarska, Danska.

Skupina D: Bolgarija, Finska, Jugoslavija, Izrael, Libanon.

Tekmovanje se je pričelo danes zvečer s tekmama Libanon - Jugoslavija in Bolgarija-Finska. Tekmi sta bili na majhnem pokritem igrišču Dinamovega stadiona.

Uradna ceremonija otvoritve pa bo šele jutri opoldne. Ob 13. pa bodo pričele tekme v tem redu: ČSR - Švica, Italija - Romunija, Francija - Egipt, Švedska - Nemčija, Rusija - Belgija, Madžarska - Danska. Po dve prvi moštvi iz vsake skupine bosta nastopili v finalu v eni skupini, tako da bo vsak finalist odigral sedem tekem. Moštva, ki se ne bodo plasirala v finale, bodo igrala med seboj za plasma od devetega mesta dalje. Turnir se bo končal 4. junija.

MOSKVA, 23. — Današnji prvi dve tekmi sta se končali z naslednjima rezultatoma:
Jugoslavija - Libanon 95:51 (40:30).
Bolgarija - Finska 61:45 (30:23).

Ljubljanski košarkarji v Mentonu

Košarkarji ASK (Akademski športni klub - Ljubljana) so odpotovali na mednarodni turnir v francosko obmorsko mesto Menton. Turnirja, ki bo 24. in 25. t. m., se bodo udeležili tudi prvaki Belgije, Francije in Švice. Na pot so odšli tile igralci: Skrjanc, Serbec I. in II., Kristančič, Fugina, Mueller, Poljšak, Pavlovič, Mravlje in Lampič. Vodi jih prof. Stepišnik. Z njimi potuje tudi sodnik Počkar.

Drobni - Hartwig doslej tehnično najboljša igra na pariškem turnirju

PARIZ, 23. — Osem tisoč ljudi je danes ob veliki vročini prisostvovalo nadaljevanju teniškega turnirja na igriščih Roland Garros. Med drugimi so bile danes naslednje borbe:

Mulloy (ZDA) - Deyro (Filipin.) 8:6, 4:6, 6:3, 6:3. Presenečenje je zmaga Filipinca Ampona nad Američanom Pattyjem 6:4, 6:2, 6:4. S to zmago se je kvalificiral za četrtfinale. Doslej najboljša tehnična igra na tem turnirju je bila danes med Drobnyjem in mladim Avstralcem Hartwigom; zmagal je Drobny 6:2, 2:6, 6:4, 6:2.

V dvojicah so se plasirali za tretje kolo: Marcello Del Bello in Sirola, Abdesselam in Borotra (Franc.). V tretjem kolu so zmagali Hoad in Rosewall (Avstral), Bartzen (ZDA) in Skonecki (Polj. emigr.) (premagala sta Rolanda Del Bella in Merla v štirih setih), Cucelli in Gardini (It.) (z zmago nad Švedoma Davidsonom in Johanssonom), Mulloy in Seixas (ZDA).

Za letošnje tekmovanje za pokal Galea, v katerem tekmujejo teniški igralci, stari manj kot 21 let, je Teniška zveza Jugoslavije določila naslednje igralce: Nikoliča, Keretiča, Jageca, Skrbica, Tomljanoviča, Tužiloviča, Bača in Jakšiča.

KUPUJTE PREDVSEM pri TRGOVCIH, ki oglašajo v našem listu!

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI št. 6 III. nad. — Telefon številka 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502. — UPRAVA: ULICA SV. FRANČISKA št. 20 — Telefonska številka 73-38 — OGLASI: od 8. do 12.30 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca trgovski 60, finančno upravni 100, osmrtnice 90 lir — Za FLRJ za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 25.- din. — Tiska Tiskarski zavod ZTT — Podružn. Gorica Ul. S. Pellico 1-II. Tel. 33-82 — Rokopisi se ne vračajo.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Fed. ljud. repub. Jugoslavija: Izvod 10, mesečno 210 din. Poštni tekoči račun za STO ZVU Založništvo tržaškega tiska Trst 11.5374 — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Trg revolucije 19 tel. 20-009 tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 606 - T - 892 — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D. ZOZ. - Trst.